

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI

CELAL GÜZELSES TÜRKÜLERİNİN
MAKAMLARA GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ

HAZIRLAYAN
Servet Zeki ERSOY

ELAZIĞ - 2017

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI

CELAL GÜZELSES TÜRKÜLERİ'NİN TÜRK
SANAT MÜZİĞİ MAKAMLARINA GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ

HAZIRLAYAN

Servet Zeki ERSOY

Jürimiz 04/05/2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu Yüksek Lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Nino KVATCHANTIRADZE

2. Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ

3. Yrd. Doç. Dr. Ramazan KAMILOĞLU

Handwritten signatures of the jury members in blue ink.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Celal Güzelses Türkülerinin Makamlara Göre Tasnifi****Servet Zeki ERSOY****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Müzik Ana Bilim Dalı****Türk Sanat Müziği Bilim Dalı****Elazığ-2017, Sayfa: VI + 160**

Tarih boyunca milletler duygularını, fikirlerini, acı ve mutluluklarını dile getirmek, insanlara seslerini duyurabilmek için birçok yola başvurmuşlardır. Bunlardan büyük bir kısmı edebi metinler, yazılı ve sözlü belgeler, türkü ve şarkılar oluşturmuştur.

Geçmiş çok uzun yıllara dayanan ve büyük bir yerleşim merkezi olan Diyarbakır'da ilimde, edebiyatta, sanatta ve musiki alanında yetişmiş önemli kişiler bulunmaktadır. Bu önemli kişilerden biri de çalışmada eserleri konu edinilen Celal Güzelses'dir. Güzelses'in bugünlere gelmesinde Diyarbakır halk türkülerinin yeri ayrıdır. Bu türküler Türk Musikisi'nin bütün özelliklerini bünyesinde toplamıştır.

Bu çalışmanın amacı Celal Güzelses'in hayatı ve türkülerinin yapısal olarak incelenmesidir. Yöntem olarak türkülerin araştırılması, yakınları ile röportajlar ve hayatıyla ilgili dökümanlar incelenerek çalışma oluşturulmuştur.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Celal Güzelses'in hayatı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise, Celal Güzelses'in eserleri, Türk Sanat Müziği Makamlarına göre tasnif edilerek incelenmiştir. Çalışmada türkülerin makamları, usûlleri ve melodik yapıları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Celal Güzelses, Hayat, Türkü, Makam, Usûl, Tasnif.

ABSTRACT**Master's Thesis****Celal Güzelses of the Türküs Classification According Makams****Servet Zeki ERSOY****Fırat University****Institute of Social Sciences****Department of Turkish Classical Music****Elazığ-2017, Page: VI + 160**

Throughout history, nations try so many ways to tell their emotions, opinions, pains, and happiness. Most of these ways are literary texts, viral and written documents as well as türküs and songs are essential part of these. Person develop and maintain these essentials mostly in big cities. We can see this development, so many important faces who are well-educated in science, literature, art, and music in Diyarbakır which is very old and improved population centre.

Celal Güzelses is one of these faces and we analyze his works. Celal Güzelses labour Diyarbakır folk türküs to come these days. The türküs consist of; unmetred folk songs, gazels, hoyrats, vocal dance tunes. These folk türküs include every characteristic of Turkish classical music in their structure.

This works comprise of two parts. The first part gives information about Celal Güzelses's life and the second part about his own works are examined according to Turkish classical music makams.

Key Words: Celal Güzelses, Life, Tune, Makam, Türkü, Rhythm, Classification.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. CELAL GÜZELSES'İN HAYATI VE MUSİKİ ŞAHSIYETİ.....	3
1.1. Hayatı.....	3
1.1.1. Doğumu, Çocukluğu ve Gençliği.....	3
1.1.2. Gazi Mustafa Kemal Atatürk İle Tanışmaları	5
1.1.3. Müezzinlik Yılları	10
1.1.4. Askerliği ve Memuriyet Hayatı.....	14
1.1.5. Celal Güzelses'in Vefatı	14
1.2. Mûsikî Şahsiyeti.....	15
1.2.1. Cemiyet Çalışmaları.....	16
1.2.2. Konser Çalışmaları.....	18
1.2.3. Hânendeliği	19
1.2.4. Bestekârlığı	19
1.3. Celal Güzelsesin Hocaları	20
1.4. Talebeleri	21

İKİNCİ BÖLÜM

2. CELALGÜZELSES TÜRKÜLERİNİN MAKAMLARA GÖRE TASNİFİ.....	23
2.1. Acemaşiran Makamı'ndaki Türküler	24
2.2. Hicaz Makamı'ndaki Türküler ve Uzun Havalar	27
2.3. Hüseyini Makamındaki Türküler ve Uzun Havalar	30
2.4. Hüzzam Makamı'ndaki Türküler ve Uzun Havalar	35
2.5. Karcıgar Makamı'ndaki Türküler	37
2.6. Muhayyer Makamı'ndaki Türküler ve Uzun Havalar.....	39
2.7. Nikriz Makamı' n daki Uzun Hava	42
2.8. Rast Makamı' n daki Türküler Ve Uzun Havalar	44
2.9. Saba Makamı' ndaki Türküler ve Uzun Havalar	46
2.10. Segâh Makamın' daki Türküler ve Uzun Havalar	48
2.11. Uşşak Makamın'daki Uzun Havalar ve Türküler	51

2.12. Zavil Makamın'daki Uzun Hava ve Türkü	57
SONUÇ	59
KAYNAKLAR	61
EKLER	62
Ek 1. Orjinallik Raporu	62
RESİMLER	145
ÖZ GEÇMİŞ	160

ÖNSÖZ

Fevzi Efendi'nin torunu, Derviş Halil Efendi'nin oğlu olan Güzelses (1899) yılında, Diyarbakır'ın, Reisoğlu Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Asıl ismi “Mehmet Celalettin” olan Celal Güzelses altı yaşındayken babasını kaybeder, Annesi Latife Hanım ve kız kardeşi Adalet Hanımla ile yaşamıştır.

Rıfaiye tekkesinin müridi olan Güzelses, musiki'ye olan yatkınlığı ve makam bilgisi vesilesiyle müezzinlik yapmaya başlamıştır. Dokuz yaşında Hâfız-ı Kuran olan Celal Güzelses camilerde Kuran okuyarak ailesinin geçimine katkıda bulunur. Daha sonra, Atatürk ile karşılaşması kendisinin Türkiye'de tanınmasına vesile olacak ve Şark Bülbülü ünvanı ile dolduracağı plaklar Türkiye'de herkes tarafından dinlenmeye ve takdir görmeye başlayacaktır.

Bu plaklara okuduğu Türküler, Gazeller, Mayalar ve Hoyratlardaki, “okuyuş ustalığı” tüm Türkü dinleyenler, sevenler ve bilenler tarafından kabul edilecektir.

Celal Güzelses hakkında bazı araştırma ve incelemeler yapılmışsa da, bestelemiş olduğu ve derlemiş olduğu Türkülerin Türk Sanat Müziği Makamları açısından tasnifi konusunda her hangi bir çalışma yapılmamıştır. Bizim çalışmamız, bu boşluğu doldurmak, Celal Güzelses'i tanımak ve tanıtmak açısından önem arz etmektedir.

Gerek araştırma konusunun belirlenmesinde, gerek arşiviyle ve gerekse bilgileriyle her zaman yardımını ve desteğini benden esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Yavuz Demirtaş'a, Dedesiyle ilgili tüm arşivi benimle paylaşan kıymetli dost Celal Güzelsese (Torun), Eşim Gurbet Ersoy'a ve oğullarım Yiğit ve Yağız'ıma yanımda oldukları ve manevi desteklerini eksik etmedikleri için teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

“Celal Güzelsesin Türküleri’nin Türk Sanat Müziği Makamlarına Göre Tasnifi” isimli Yüksek Lisans Tezimizin ayrıntılı bilgilerine geçmeden önce tezimizin amacı, önemi, kapsamı ve araştırma yöntemi ile ilgili bilgiler vermek istiyoruz.

Tezin Amacı

Hakkında çok az yayın bulunan Celâl Güzelses'in biyografisinin de belirtilen bazı tarih ve bilgiler, yer yer yanlışlıklar ihtiva ettiği kanaatindeyiz. Bunun yanı sıra, bazı olayların oluş sırası ile bulunduğu görevler, eksik bilgilenmeden dolayı zaman zaman içinden çıkılmaz hatalara sebebiyet vermiştir. Çalışmamızda, kendisine ayrılan bölüm içinde geçecek olan bu eksik bilgilenmeden oluşan hatalar, tarafımızdan kendisini anlatan, kaynaklardan yapılan taramalarla doğru bir şekilde belirlenmeye çalışılmıştır. Yaptığımız araştırmada, söylenenlerin vaktinde yazıya geçirilmemesinin, bu tür yanlışlıklara ve eksik bilgilenmeye neden olduğunu düşünmekteyiz. Ayrıca, Diyarbakır’da yetişmiş, Diyarbakır Musikisi’nin en önemli simalarından birisi olan merhum Celal Güzelses’in bir musikişinas için örnek olabilecek hayatı hakkında ayrıntılı bilgiler edinmek, sanatçının kişiliğini en ince ayrıntısına kadar incelemek ve Diyarbakır yöresinin türkülerini, mayalarını, gazellerini, ağıtlarını, bestelemiş olduğu türküleri Türk Sanat Müziği Makamları açısından incelemek suretiyle makamsal acıdan uyumluluğu hakkında bir sonuca varmak tezimizin amacını teşkil etmektedir.

Tezin Önemi

Yaptığımız incelemelerde Celal Güzelses hakkında yapılan çalışmalarda türkülerinin makamsal içerikleri hakkında bilgilere değinilmediği görülmüştür. Bu eksikliği gidermek amacıyla, bu konu üzerinde incelemeler yaptık. Bu özelliklerden dolayı çalışmamız önem arz etmektedir.

Tezin Kapsamı

Diyarbakır’da yetişmiş olan birçok şair, yazar ve sanatçının olduğu, var olan bir gerçektir. Biz çalışmamızı, Celal Güzelses’in hayatı ve bestelediği Türkülerin, Türk Sanat Müziği makamlarına göre tasnifi şeklinde sınırlandırılmıştır.

Tezin Yöntemi

Tezimizde Celal Güzelses'in bütün eserleri hakkında genel bir araştırma ve merhumun yakınları ile röportajlar yapılmış, hayatıyla ilgili dokümanlar incelendikten sonra bulunan eserler makamsal olarak incelenmiş ve eserlerin makamsal tasnifi yapılmıştır.

Giriş mahiyetindeki bu bilgilerden sonra şimdi de, Celal Güzelses'in hayatı hakkında bilgilerin yer alacağı Birinci Bölüm'e geçiyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. CELAL GÜZELSES'İN HAYATI VE MUSİKİ ŞAHSİYETİ

1.1. Hayatı

Bu bölümde Mehmet Celalettin Güzelses' in hayatı, doğumu, çocukluğu ve gençliği, Gazi Mustafa Kemal ile tanışmaları, müezzinlik yılları, askerlik ve memuriyet hayatı, konser çalışmaları ve vefatı hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1.1. Doğumu, Çocukluğu ve Gençliği

Diyarbakır halk kültürünün en önemli dallarından birini oluşturan halk musikisinin yayılmasında çok önemli katkıları olan Celal Güzelses, Coşkun Sabah, Bedri Ayseli, Recep Kaymak, Ayşe Şan gibi birçok sanatkar'ın yetişmesinde öncü olmuş büyük bir sanatkardır.

Diyarbakırlı Urfa Mutasarrıfı, tasavvuf ve edebiyatla da işgal eden Peygamber Efendimiz (s.a.v) için bir Divânı mevcut olan¹ Fevzi Efendi'nin torunu, Derviş Halil Efendi'nin oğlu olan Celal Güzelses, 1899 yılında, Diyarbakır'da, Reis oğlu Mahallesinde 17 numaralı evde dünyaya gelmiştir. Bazı kaynaklarda ve yapılan açıklamalarda doğum tarihi miladi 1900 olarak yanlış belirtilmektedir. Asıl doğum tarihinin 13.12.1956 tarihinde Diyarbakır'da doğduğu tespit edilmiştir.² Nüfus Müdürlüğü'nden Celal Güzelses'in aldığı nüfus cüzdanı suretinde doğum tarihi Hicri Takvime göre 1315 olarak yazılmıştır ki Miladi Takvime göre 1899 yılına tekabül etmektedir.³

Celal Güzelses'in kendisiyle yapılan bir röportajda 1315 yılında doğduğunu belirtmiştir.⁴ Asıl ismi "Mehmet Celalettin" olan Celal Güzelses altı yaşında babası Derviş Halil'in vefatıyla annesi Latife Hanım tarafından mahalle mektebine verilir. (Babası'nın derviş lakabı dağ kapıda tekkesi bulunan Şeyh Zeki Efendi'nin müridi olmasından ileri gelmektedir. Celal Güzelses de Şeyh Zeki Efendiye intisap etmiştir). Annesi Latife Hanım ve kız kardeşi Adalet Hanım ile yaşamıştır.

¹ Recep Acay, *Ben-ü sen Gülleri*, Kültür Ajans Yayınları, Ankara-2010, s. 168.

² Vedat Göldoğan, *Diyarbakır Kültürü, Kripto Kitapları*, Ankara -2011, s. 253.

³ Mehmet Ali Abakay, "Diyarbakır Folklorundan Kesitler, Celal Güzelses, Diyarbakır Halk Müziği Üzerine İnceleme", Kültür Sanat Yayınları, Diyarbakır 1995, s. 101.

⁴ Abakay, a.g.e. , a.y.

İlkokula devam ederken babasının da mensubu olduğu Rufai tekkesine devam etmiş ve bu tekkede Kur'ân kursu almıştır. Dokuz yaşında Hâfız-ı Kur'ân olan Celal Güzelses camilerde cüz ve Kur'ân okuyarak ailesinin geçimine katkıda bulunmuştur.

İlkokuldan sonra Rüştîye'ye başlayan Güzelses, 1. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Rüştîye'nin kapatılması nedeniyle tahsilini yarıda bırakmıştır. Güzelses, Rufai tekkesine Şeyh Zeki Efendi'nin müridi olarak devam ederken tekkedeki zikirlerde söylenilen ilahilere "arabana" çalarak tekkedeki tasavvuf musikisi çalışmalarına katılmıştır. Sesinin güzel olması, makamları bilmesi, usullere riayet etmesi ile kısa zamanda tekkenin sevilen gençleri arasına girmiştir ve aynı zamanda Ulu Cami'de müezzinlik görevini de yürütmüştür.

Celal Güzelses Lice'de askerliğinin bitimiyle 29 Haziran 1924'te Diyarbakır Valiliği Evrak Kalemi'ne "Tevzi Memuru" olarak başladığı memuriyetinde 11 Ocak 1925 yılında kâtipliğe yükselmiştir.⁵ Abakay konuyla ilgili aktarımı şöyledir: "Özel İdare Müdürlüğü Evrak Memurluğuna 1929 yılında atanır. 1950'de emekli olduğu zaman aynı dairede evrak mümeyyizliği görevini yapar, emekli olunca kendini tamamı ile folklor çalışmalarına vermiştir. Dürüst, çalışkan, fedakâr bir zattır. Paraya değer vermez. Ankara ve İstanbul üniversitelerinde okuyan Diyarbakır'lı gençlerin her yıl düzenlemeyi gelenek haline getirdikleri "Diyarbakır Gecesi" toplantılarına katılır, verdiği konserlerle dinleyicileri coşturur, geceye neşe ve renk katar. Bu konserler için, zorunlu masraflar dışında hiç para almaz. Her yılın yaz ve sonbahar aylarında, halkevi bahçesinde hafta sonu konserleri verir, bahçede toplanan insanlara müzik zevk ve kültürünün aşılmasına hizmet eder. Sohbetine doyum olmazdı. Çok sevdiği arkadaşları bile, birlikte çıktıkları piknik gezilerinde ona şarkı söylemeyi teklif etmekten çekinirlerdi. Çünkü böyle bir teklifi mutlaka reddedip, orayı terk edeceğini bilirlerdi. Ama sohbet arasında o kendiliğinden bir müzik ziyafetiyle arkadaşlarının isteyip açıklayamadıkları arzularını yerine getirirdi. Kısacası rica ile şarkı söylemekten hiç hoşlanmaz, bunu hakaret sayardı."⁶

Celâl Güzelses, Bayındırlık Bakanı Feyzi Pirinççioğlu'nun ısrarı ile 1917'de bir tesadüf sonucu tanıştığı Mustafa Kemal Paşa'nın ikâmet ettiği Dolmabahçe Sarayına götürülür. Celâl Güzelses, Dolmabahçe Sarayında sekiz saat süren bir konser verir. Sesinin güzel oluşu ile "Şark Bülbülü" unvanını alır. On sekiz plâk doldurduğu

⁵ Abakay, a.g. e., a.y.

⁶ Abakay, a.g. e., a.y.

İstanbul'da kalması için yapılan teklifi olumlu karşılamaz.

Mustafa Kemal Paşa, kendisine Diyarbakır'a gönderilmek üzere bir mektup verir. Bu mektup 26 Eylül 1932 tarihli Diyarbakır Gazetesinde yayımlanır.⁷

Diyarbakır Halkevi Musiki Şefi Sanatkâr Celâl Bey olarak kendisinden bahsedilen Celâl Güzelses, 1934 yılında Soyadı Kanunu'nun kabulüyle soyadını sesinin güzel oluşundan alır. İl Özel İdaresindeki memuriyetinin beraberinde Halkevinin musiki şefliğini sürdüren Celâl Güzelses, birikimini "Diyarbakır Halk Türküleri" adlı eserinde bir araya getirir. Musiki çalışmalarına devam eden Celâl Güzelses 22 Haziran 1943 tarihinde, "Diyarbakır Halk Musiki Cemiyeti'ni" birkaç arkadaşıyla birlikte kurmuştur. Cemiyet, Diyarbakır'da ve istek üzerine çevre illerde konserler vermiştir⁸.

1950'de Cemiyete yapılan resmî ödeneklerin ve belediye yardımlarının kesilmesi üzerine, Güzelses cemiyeti kapatma kararı verir ve memuriyetten de emekliliğini ister. Her yıl Dicle Talebe Yurdun' da kalan öğrencilerin daveti üzerine bu yurdun yararına gittiği Ankara ve İstanbul konserlerinde büyük ilgi görür, canlı radyo programlarına davet edilir. 1956 yılında kendisinden ayrılan arkadaşlarının Yıldız Kulübünde toplanmasıyla Celâl Güzelses büyük bir hayal kırıklığı yaşar ve sarsılır. Kendisine sadık birkaç öğrencisi ve yakın arkadaşı vardır. Tasavvufla yetişen Celâl Güzelses' te, dervişlik hasreti ağır basar. 1913–1921 yılları arasında müezzinliğinde bulunduğu Ulu Camii Baş Müezzinliği için, Vilayete başvuruda bulunur. Bu görevi, 1956 yılı sonundan, vefatına (1 Şubat 1959) kadar devam etmiştir⁹.

Güzelsesin vefatıyla Diyarbakır halkı büyük bir üzüntü yaşamıştır. Naâşı Ulu Camii' den büyük bir halk katılımıyla göz yaşları ile eller üstünde İlahî ve tekbirlerle Mardin kapı mezarlığına getirilip, Şeyhi Zeki Efendi'nin metfun bulunduğu kabrinin alt kısmına, vasiyeti üzerine defnedilir.¹⁰

1.1.2. Gazi Mustafa Kemal Atatürk İle Tanışmaları

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 27 Mart 1916'da 16. Kolordu Komutanı olarak Diyarbakır'a gelmiş, 5 Mart 1917'de 2.Ordu Komutanlığına atanmıştır. 2'nci Ordu Komutanlığı süresince, günümüzde Gazi Köşkü denilen Seman Köşkünde ikamet

⁷ Abakay, a.g.e., a.y.

⁸ Abakay, a.g.e., a.y., s. 102.

⁹ Abakay, a.g.e., a.y., s. 103.

¹⁰ Abakay, a.g.e., a.y., s. 104.

etmiştir.¹¹

1917 yılında Celal Güzelses birkaç arkadaşıyla Seman Köşkü'nün (Daha sonraları Gazi Köşkü adını alacak olan köşk) alt kısımlarındaki dutluklarda oturup eğlenirlerken türkü, şarkı, gazel ve hoyratlar okur. Mustafa Kemal de köşkteki havuzun bir köşesinde oturmuş dinlenmektedir. Okunan bu şarkı ve türküleri duyunca hemen emir erini çağırarak "Git aşağıdaki bahçelerde bu türküleri okuyanı al getir" der.

Celal Güzelses ve arkadaşları kendilerine doğru iki askerin geldiğini görünce derlenip toparlanırlar. Askerler yanlarına geldiğinde "Sizi Paşa istiyor bizimle geleceksiniz" derler. Celal Güzelses ve arkadaşları korkarlar, "Rahatsız ettiysek buradan gideriz" derler. Emir eri ise "Hayır sizi köşke götüreceğiz bizimle beraber geleceksiniz" diyerek köşke Gazi'nin huzuruna çıkarlar.

Mustafa Kemal, "Hanginiz o türküleri okuyordunuz?" diye sorunca Celal Bey, "Ben okuyordum" der. Mustafa Kemal "Senin ismin ne?" diye sorunca Celal Bey "Mehmet Celalettin" der. Mustafa Kemal, "Peki burada da okur musun?" deyince Celal Bey de "Evet okurum" diye cevap verir. Askerler Diyarbakır'ın ipli kürsülerinden getirirler ve Celal Güzelses ve arkadaşları bu kürsülere otururlar. Celal Güzelses bu karşılaşmada, "Felek gayet döne" gazelini okumaya başlar.¹² Bir hayli eser okur ve Mustafa Kemal kendisine teşekkür eder ve Celal Güzelses arkadaşları ile beraber Mustafa Kemal'in huzurundan ayrılarak şehrin yolunu tutar.¹³

Celal Güzelses'in İstanbul'da plak firmaları ile teması sürerken bir gün Feyzi Pirinçcioğlu, Celal Güzelses'e "Seni Dolmabahçe Sarayı'na Atatürk'ün yanına götüreceğim" der.¹⁴

Güzelses o gün bu teklifi kabul ettiğinde hayatında artık her zaman anılacağı bir unvanı olacak ve tüm Türkiye' de şöhret olarak tanınmaya başlayacaktı. Hak edilmiş olan Şark bülbülü unvanının adım adım hikayesi bu şekilde başlamış olur.

O gün Dolmabahçe Sarayı'nda İstanbul'un ileri gelen müzisyenleri toplanıp fasıl yapacaklardır. Bu geceye Atatürk, Diyarbakır Milletvekili Bayındırlık Bakanı Feyzi Bey'i de davet etmiştir. Feyzi Bey de Atatürk'e: "Efendim Diyarbakır'dan bir gencimiz İstanbul'a plak doldurmaya geldi. Lütfederseniz onu da getirebilir miyim?" der ve

¹¹ Şevket Behsanoğlu, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, C.I-II-III, Diyarbakır Tanıtma, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı Yayını, Ankara-1997, C.III, s.301.

¹² Abakay, a.g. e. , a.y., s. 108.

¹³ Gündoğan, a.g. e. , a.y., s. 256.

¹⁴ Gündoğan, a.g. e. , a.y., s. 263.

Atatürk de "Tabi getirebilirsin" deyince Feyzi Bey, Celal Güzelsesi alır ve Dolmabahçe'ye giderler.

Feyzi Pirinçcioğlu, Celal Güzelses'i Atatürk'ün yanına götürür. "İşte Diyarbakır'dan plak yapmaya gelen gencimiz" der. Atatürk, Celal Güzelses' e ismini sorunca o da "Mehmet Celalettin" der, Atatürk, "1917 yılında Seman Köşkü'nde bana şarkı ve türkü okuyan sen miydin?" diye sorunca Celal Güzelses de "evet efendim bendim." diye cevap verir.

Atatürk, Dolmabahçe'de bulunan zevata Celal Güzelsesi tanıtır ve 1917 yılındaki karşılaşmalarını anlatır.

Dolmabahçe Sarayı'nda fasıl başlamıştır. Sıra Celal Güzelses' e gelir. Kemancının yanına giderek "Bir hüzzam yap" der. Kemancı da Diyarbakır'dan gelen bu ufak adamın makam bilmediğini sanıp başka makam çalar. Celal Bey bekler kemancı bir türlü hüzzama girmez. Bunun üzerine kemancıya yanaşır, "Niye hüzzama girmiyorsun?" der. Kemancı tanımadığı bu Diyarbakırlının makam bildiğine kanaat getirip hüzzama girer. Celal Güzelses hüzzamla başladığı eserle çeşitli makam ve usullerde sadece Diyarbakır'dan değil Elazığ, Muş, Urfa, Erzurum ve Bitlis'ten de birkaç eser okur ve büyük beğeni toplar.

Atatürk, Celal Güzelses'in sesinden ve musiki bilgisinden etkilenmiştir. Celal Güzelses'in daha önce Diyarbakır Ulu Camii'nde müezzinlik yaptığını öğrenince Celal Güzelses'e şu soruyu yöneltir "Celal bana Peygamberi anlat nedir, nasıl biridir?" Celal Güzelses ummadığı bir soruyla karşılaşınca duraklar ve nasıl cevap vereceğini düşünür ve mevlit okumaya başlar. Selam kısmında herkes ayağı kalkar el bağlar. Okuduğu mevlit bitince şu açıklamayı yapar: "Efendim siz ki yoktan bir vatan yarattınız. Cihana kafa tuttunuz, herkes sizin önünüzde diz çöktü. İşte hiç görmediğiniz zatı muhteremin önünde ayağa kalktınız el bağladınız işte peygamberimiz budur," deyince Atatürk, Celal Güzelses'i tebrik eder ve orada bulunan "Colombia" plak firmasının yetkilisine dönerek "Celal'in okuduğu bu mevlidi de plağa doldurun" der. Atatürk'ün bu isteği üzerine Celal Güzelses iki adet mevlit plağı doldurmuştur.

Celal Güzelsesin dolduracağı plakların üzerine ne yazılacağı konuşulur ve "Şark Bülbülü Celal" yazılması önerilir. Celal Bey "Ben Diyarbakırlıyım Diyarbakır Bülbülü veya Dicle Bülbülü" yazsınlar der. Bunun üzerine orada bulunan zevat bu iki düşünceyi oylar ve 24 kişinin 20'si "Şark Bülbülü Celal" yazılsın diye kanaat bildirirler. Atatürk de bu görüşe katılarak plak firması sahibine Celal'in dolduracağı plaklara "Şark Bülbülü

Celal" yazılması talimatını verir. Artık Celal Güzelses Atatürk'ün vermiş olduğu "Şark Bülbülü" ünvanıyla anılır.¹⁵

Şark Bülbül'ü hayatındaki belki de en önemli sınavından başarıyla geçmiştir. Çünkü o gün o mecliste bulunan kişiler başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere müzik bilimini en üst seviyede bilen ve bunun icrasını yapan ve dinlerken tüm ayrıntıları sözel anlamda da müzik anlamında da bilen kişiler olduğu muhakkaktır.

Atatürk doktorunu çağırarak Celal'i muayene etmesini ister. Celal Bey huzursuz olur; "Ben hasta değilim neden muayene etsinler ki?" der. Doktor Celal Bey'in boğazını ölçer ses tellerini muayene eder ve herhangi bir şey bulamaz ve ses oktavının yüksek olduğunu, ses tellerinin sağlam olduğunu ve okuduğu eserleri ses tonu değişmeden tekrar okuyabileceğini belirtir. Kendisinden oradaki sanatçılar İstanbul'da kalmasını isterler. Fakat Celal Bey Diyarbakır'dan ayrılamayacağını belirtir.

1979 yılında Rahmetli Safiye Ayla Hanım kendisi ile yapılan görüşmede; "Celal Güzelses ile Dolmabahçe Sarayı'nda tanıştıklarını böyle bir sesi bugüne kadar dinlemediğini, hatta kendisine bizzat İstanbul'da kalmasını kendisine yardımcı olacaklarını, şöhretinin tüm ülkeye yayılacağını ve çok para kazanacağını söylediği ancak Celal Bey'in Diyarbakırsız yaşayamayacağını ve içkili gazinolarda sahneye çıkamayacağını belirttiğini söylemiştir.¹⁶

İzmir'de zaman zaman sohbet ettiğim Celal Güzelses'in oğlu Erdem Güzelses, Safiye Ayla'nın kendisini Yaşar Özel Bey ile Ali Ağa'daki evinde ziyaret ettiğini ve aynı şeyleri Safiye Ayla'nın kendisine de anlattığını bir sohbetimizde bana nakletmişti.¹⁷

Celal Güzelses İstanbul'a bu ilk gidişinde 18 plak birden doldurmuştur. Biz Diyarbakırlılar Veteriner Mahmut Karındaş'a teşekkür etmeliyiz. O plak doldurmasaydı belki Celal Güzelses de bilinmeyecekti. Diyarbakır'ın günümüze kadar gelen şarkı, türkü, uzun hava, gazel ve mayaları bilinmeyecek, bugünlere kadar gelmeyecek unutulup gidecekti.¹⁸

Bu hususla ilgili Diyarbakır'da yayınlanan Sesleniş gazetesinde 1953 yılı temmuz ayında İzzet Yıldız'ın Celal Güzelses ile yaptığı röportajda şu bilgiler verilmektedir:

"... Beni plak doldurmağa sevk eden âmil, bundan yirmi dokuz sene evvel başlar.

¹⁵ Güldoğan, a.g. e., a.y., s. 263.

¹⁶ Güldoğan, a.g. e., a.y., s. 263.

¹⁶ Güldoğan, a.g. e., a.y., s. 264.

¹⁷ Abakay, a.g. e., a.y., s. 104.

¹⁸ Güldoğan, a.g. e., a.y., s. 264.

Belediye karşı bahçeli kahvede, Veteriner Yüzbaşı Mahmut Karındaş'ın seyyar satıcıların hâl ve hareketleri ile beraber şivelerindeki hususiyeti belirten, diğer bir ifadeyle, karikatürize eden; (Vurur sonra sakın der; Ahmet kahve getir) bu ve daha buna yakın bir çok mevzulardan ibaret olan tenkitleri; yine bu mevzulara yakın musikiye meyyal se-sindeki o istihza dolu sözleriyle doldurmuş olduğu plâkları ister istemez beni böyle bir teşebbüse sevk etti..."

"... Diyarbakır'ın ilim, felsefe, ahlak ve dinde nasıl ki bir mümtaziyeti varsa ve dünya çapında Ziya Gökalp, Süleyman Nazifler, yetiştirmek bahtiyârlığına nail olmuşsa hiç şüphesiz ki musikide de layık olduğu mevkii bulmuştur. Yalnız şunu da itiraf ve ilave edeyim ki, Mahmut Karındaş bilerek veya bilmeyerek Diyarbakırlılara iyilik yapmıştır." Celal Güzelses, birçok meclisinde bulunan, yakın akrabası rahmetli Zeki Aktan' a; "Benim en mutlu anlarım, en mutlu hayatım Atatürk'ün meclisinde bulunduğum andır" demiştir.¹⁹

Celal Güzelses'in Atatürk ile Dolmabahçe Sarayında görüşmesinden sonra oradan ayrılırken Atatürk, Diyarbakır'a selam götürmesini söyler ve ardından Celal Güzelses'e "Diyarbakırlı Bir Gencin Ağzından" başlıklı bir hitabe yazdırır. Diyarbakır gazetesinde 26 Eylül 1932 tarihinde yayımlanan bu hitabe şu şekildedir:

"Ben Türk elinin kahraman bir bucağındanım. Yazık ki oraya Bekir Diyar diyorlar. Fakat özünde Türk diyarı idi, Bekir sonradan ona âlem olmuş. Fakat biz öz diyarımızın ne olduğunu biliriz: Bizim diyarımız Oğuz Türk'ün has konağıdır, biz de bu konağın çocuklarıyız. Buraya konduğumuzdan beri ne olduğumuzu anlatmaya çalıştık ve anlatıp duruyoruz ki; Türkeli bir bütündür ve yeryüzünde yalnız o büyüktür. Her yeri dolduran Türk'tür ve her yanı aydınlatan Türk'ün yüzüdür. Diyarbakır'lı, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstanbullu, Trakyalı ve Makedonyalı hep aynı ırkın evlâtları, hep aynı cevherin damarlarıdır.

Bizim yeni işimiz budur. Bu damarlar birbirini duysun ve birbirini tanısin. Bu dediğim şey hakikat olacak çünkü hakikattir. Bu dediğim şey olduğu zaman başka bir âlem görülecek ve bu âlem dünyaya hayret verecek, nur ve feyzini insanlığa saçacaktır. Hakikat güneşi durmaz, daima yükselecek, Türk'ün varlığı bu köhne âleme yeni ufuklar açacak. Güneş ne demek, ufuk ne demek o zaman görülecek.

Bu karmakarışık işlerin içinden çıkıp yükselebilmek için bize dirlik lazımdır. Birlik onunla beraber yürür. Dirlik yalnız Türk milletidir. Birliği ortaya koyan da

Türk'tür. Dirliğin ne olduğunu anlatan Türk'tür. Çalışalım."²⁰

1.1.3. Müezzinlik Yılları

1913–1921 yılları arasındaki ilk müezzinlik görevinden sonra, 1956–1958 yılları arasında Ulu Camii Baş Müezzinliği'nde bulunan Celâl Güzelses, küçük yaşta Kur ân-ı Kerim dersleri alarak dokuz yaşında hafız olmuş, sesinin güzelliği ile çevresinde hayranlık uyandırmıştır.²¹

Celâl Güzelses' in, Şeyh Zeki Efendinin tekkesinde uzun yıllar bulunmuş olması, dergahta meşk yolu ile ilahiler ve dini musikideki diğer formlardaki eserler icra etmeleri usûl ve makamlardaki hakimiyetini geliştirmiştir. Ulu Camii de görev yapan aynı zamanda hocalarından birisi olan Hafız Melek Efendi'den de dersler alan Güzelses, Ulu Camii Baş Müezzinliği'ne başlarken 58 yaşını geride bırakmıştır. Müezzinlikte karar kılmış olanlar içinde yer alan Hâfız Burhan, Hâfız Selahattin Pınar gibi Celâl Güzelses de sesinin güzel oluşu ile musikide karar kılmış fakat diğer sanatkârlar gibi musikiye müezzinliği feda etmemiştir.

Çocukluk, okul ve mesai arkadaşı Sayın Hasan Kadri Tütenk, "Celâl Bey, müezzinliği icrada oldukça mükemmeldi" derken, Celâl Güzelses'in hastalığına teşhis koyan sayın Prof.'Dr. Selahattin Yazıcıoğlu da "Allahu Ekber" dediği zaman, sesi ta uzaklardan duyulurdu" diye hatırasını nakletmektedir.²²

Müezzinlik yaptığı yıllar içinde, Ulu Cami' de cemaatin fazlalığı dikkat çeker. Celâl Güzelses'in sesine olan hayranlık, Diyarbakır halkı arasında saygınlık kazanmasına yol açmış, bu saygınlık bugün de devam etmektedir. Fakat dönemin ses alma cihazlarının sadece plâkla sınırlı oluşu, okuduğu ezan ve Kur' ân' ı günümüze getirememiştir. Sadece Süleyman Çelebinin Mevlid' inden bir bölümü plâğa okuyan Celâl Güzelses'in bu alanda plâk dolduramamasının diğer önemli bir sebebi de "Plâkların telif hakkını devretmiş olduğu sahibinin sesi şirketinin sahiplerinin gayr-ı müslim oluşudur" biçiminde yorumlanmıştı!²³

Rufai tekkesinde Şeyh Zeki Efendi'nin müridi olmak pek kolay değildir. Bunun için bazı merhalelerden geçmek gerekir. Bu merhalelerden en önemlisi de Şeyh Zeki Efendi'nin huzurunda canlı canlı akrep yemektir.

²⁰ Gündoğan, a.g.e., a.y., s. 265.

²¹ Abakay, a.g.e., s. 104.

²² Abakay, a.g.e., s. 104.

²³ Abakay, a.g.e., s. 104.

Celal Bey tekkede Şeyh Zeki Efendi'nin huzurunda diz çökerek oturur. Sağ tarafındaki kavanoz içerisinde Diyarbakır'ın yedi boğumlu akrepleri, sol tarafındaki kavanoz da ise tuz vardır. Celal Bey sağ elini kavanoza sokar canlı akreplerden birini alır ve sol tarafında bulunan kavanozdaki tuza batırır ve "Bismillah" diyerek Şeyhin huzurunda yer. Böylece Şeyh Zeki Efendi'nin en gözde müritleri arasına girer. Şu anda Antalya'da ikamet eden ve Diyarbakır PTT Müdürlüğünden emekli olan İbrahim Etmem İplikçi aynı işlemi yapmak için şeyhin huzuruna çıkar fakat cesaret göstermeyerek akrebi yiyemez ve şeyhinden el alamayarak huzurdan ayrılır.

Artık Rufai tekkesinin baş sazende ve hanendesidir. Bu arada cümbüş çalmayı öğrenir ve Diyarbakırlı divan şairlerinin eserlerini besteleyerek okumaya başlar.

Dedesi Fevzi Efendi'nin yazmış olduğu aşağıdaki şiirini besteleyip bir gün tekkede okuyunca tekkede bulunan müritler ağlarlar.

Şevk ile tut ali adlile divanı Muhammed
Zapt etti bütün alemleri iğvanı Muhammed
Tababet ehliyle doldurdu cihanı
Avaz Bülent şeref şanı Muhammed

Ebubekir Ömer Hazreti Osman ile Haydar
Bunlarla bilindi nuru erkanı Muhammed
Buldu şeref ve izzet ile devleti sermest
Kim aldı ise bendei fermanı Muhammed

Çekme ayağın badeirenc-i beladan
Lazımdır sana mihman olmağa Muhammed
Bu yolda diler etmeğe bir şevk ile
FEVZİ gibi her aşık kurbandır canım sana Muhammed

Yine tekkede okuduğu Acem Aşiran makamındaki
Hadden aştı iştihakım
Ya Resul göster cemalin
Yaktı beni iftirakın
Ya Resul göster cemalin

Gün visalin cudi Cane
 Bakmaz oldum cihane
 Yeter eyledin bahane
 Ya Resul göster cemalin

Gün beni saldı bu derde
 Nazar kıl kalbime zerre
 Ne bu hicab ne bu perde
 Ya Resul göster cemalin

Benim be ahu feryadım
 Feda edecektir canım
 Tut elimi şeyhicanım
 Ya Resul göster cemalin
 Uşşak makamında okuduğu;
 Alemleri nur eyledi didarı Muhammed
 Bülbülleri zar eyledi ruhsan Muhammed
 Her bir gülünün rahiası alemi tuttu
 Feryada getirdi gülü gülzan Muhammed

Esdefi ezelden yine bir dürrü yetimin
 Aşıklara arz eyledi pazarı Muhammed
 Üftadellere dest ile saldı kereminden
 Her bari budur ehli dile kârı Muhammed

Acizlere her demde şefkatle senettir
 Kudretle yapılmış belli divanı Muhammed
 Gam çekme bugün cümleyi ağyarı Huda'dan
 Hakkı ola bildinse eğer yarı Muhammed

Okuduğu bu ilahiler ile göz doldurmuştur ve
Rufai dervişleri Celal Bey'i el üstünde tutmaya başlamışlardır.²⁴

Resim 1. Celal Güzelses'in gençliği

²⁴ Güldoğan, a.g.e., s.254.

1.1.4. Askerliği ve Memuriyet Hayatı

Celal Güzelses Diyarbakır'ın Lice ilçesinde, askerlik şubesinde vatani görevini yaparak Diyarbakır'a döner.²⁵ 29 Haziran 1924'te Diyarbakır Valiliği Evrak Kalem'i'nde "Tevzi Memuru" olarak memuriyete başlar ve bu arada Nevriye Hanımla evlenir. 11 Ocak 1925 yılında kâtipliğe yükselir ve 1929 yılında Özel İdare Müdürlüğu evrak memurluğuna atanır. Celal Güzelses memuriyeti yanında musiki çalışmalarını aksatmaz bilhassa mensubu olduğu tekkede yapılan tasavvuf musikisi çalışmalarını aralıksız devam ettirir.²⁶

1.1.5. Celal Güzelses'in Vefatı

Daha önceleri de hastalanan Celal Güzelses Ankara'daki son konser dönüşü yeniden hastalanarak yatağa düşer. Rüyasında Şeyh Rufai Efendi'yi görür. Şeyhi "Oğlum Celal niye yatıyorsun" deyince Celal Bey, "Şeyhim rahatsızım" cevabını verir. Şeyh Rufai de "Kalk oğlum kalk, bir şeyin yok" der ve sabahı Celal Bey kalkar ve normal yaşamına devam eder. Bu son hastalığında teşhis konulamamış ve ölümüne yakın menenjit olduğu öğrenilmiş ancak iş işten geçmiştir.

Bir akşam yine rüyasında Şeyh Rufai Hazretlerini görür. Şeyhi "Oğlum Celal niye yatıyorsun" diye sorunca Celal Bey "Şeyhim rahatsızım, halsizim" der. Şeyhi de "Yat oğlum Celal yat" der. Celal Güzelses, Şeyhinin sözünün ne anlama geldiğini anlar ve hanımı Nevriye' ye "Çocukları topla getir" der ve toplanan ailesine: "Nevriye hanım sizlerin misafiriyim, ben yolcuyum çocuklar sana emanet. Bu akşam Hazreti Rufai' yi gördüm bana yat dedi. Ben artık gidiciyim. Ziyaretçileri kabul edin. Kimseyi üzmemin. İyileşmem için kimse gelip okumasın. Bizler o ilahi kuvvetin dediğine ve yaptığına tabiyiz. Hiç kimse okumakla üflemekle iyileşmez" der.

Yakın arkadaşları ve talebeleri her gün ziyarete gelirler. Uzun zaman görüşmediği Selahattin Mazlumoğu gelir elini öper. Öğle yemeği olan süte doğranmış ekmeği, eliyle yedirir, üzölür ve ağlar.

Açık havayı, kırları, bahçeleri, çok seven Celal Güzelses ölmeden tekrar doğayı görmek ister. Eşi ve çocukları zaman zaman arkadaşlarıyla meşık yaptığı efsel bahçelerine götürürler biraz bu bahçelerde dinlenir ve tekrar eve getirirler. Celal Güzelses 1 Şubat 1959 günü akşam saat 23' te Melik Ahmet Mahalesin de kiracı olarak

²⁵ Behsanoğu, a.g.e., s .301.

²⁶ Göldoğan, a.g.e., s. 254.

oturduğu Şebek Mehmet Ağanın evinde vefat eder.

Cenazesi Ulu Cami'den, vilayetten alınan izin ile Rufai tarikatının geleneklerine göre "arabana" çalınarak tekbirler ile Şeyh Muhammet düzlüğünde vasiyeti gereği Şeyhi Zeki Efendi'nin kabrine yakın bir yere defnedilir.²⁷

Geç konulan teşhis... Zamanında yapılmayan tedavi sonrası otuz üç gün hasta yatağında kalan Güzelses, yapılan tüm tedaviye rağmen okuduğu Yaş Destanına benzer şekilde hayata gözlerini yumar:

Oğlu Halûk Güzelses, vefatı öncesi kendi selâsını evinin penceresinde okuduğunu ifade ederken Hüsnü İpekçi, 7 Mayıs 1994 görüşmede yaptığı vasiyeti açıklayarak, kaybından duyduğu üzüntüyü şu şekilde dile getirir: "Vefatı öncesiydi... En son gidişimizde hastaydı. Hastalığına teşhis konulmamıştı. Ölümünden bir hafta önceydi, "Menenjit" dediler. Her gün kendisinin yanındaydım, yurt dışından ilâç da getirmiştım. Maalesef faydası olmadı²⁸ O dönemin şartlarında sevdikleri ve ailesi tüm çabayı sarf etmiştir fakat ebediyete intikalini durdurmak mümkün olmamıştır.

1.2. Mûsikî Şahsiyeti

Diyarbakır Halkevi Musiki Şefi Sanatkar Celal bey olarak kendisinden bahsedilen Celal Güzelses, 1934 yılında Soyadı Kanunu'nun kabulüyle soyadını almıştır. İl Özel İdaresindeki memuriyetinin beraberinde Halkevi'nin musiki şefliğini yürüten Güzelses, birikimini "Diyarbakır Halk Türküleri" adlı eserinde bir araya getirmiştir.²⁹

Celal Güzelses sanatıyla uğraşsın da evinden uzak kalmış, uzun zaman konserler sebebiyle çok sevdiği Diyarbakır'dan ayrı kalmıştır.³⁰ Aynı ismi taşıyan torunu Celal Güzelses ve oğlu Erdem Güzelses' ile yaptığım görüşmelerde; Musiki şahsiyeti tatlı-sert bir mizaca sahip, hoş görülü, öğrencilerine musikiyi sevdirmek için elinden geleni yapan ama bir o kadar da ağırbaşlı, ciddî, fazla konuşmayı sevmeyen biridir.

Celâl Beyin 1934'te soyadı kanunu ile "Güzelses" soyadını alması, musiki hayatına sanatkârların soyadı değişiklikleriyle görünmesini de etkilemiştir: Sesigüzel, Yüceses, Hazinses, Gürses, Tatlıses, Şen-ses. Açıkse, Hoşses... Elbette tesadüfi olan

²⁷ Güldoğan, a.g.e., s. 254.

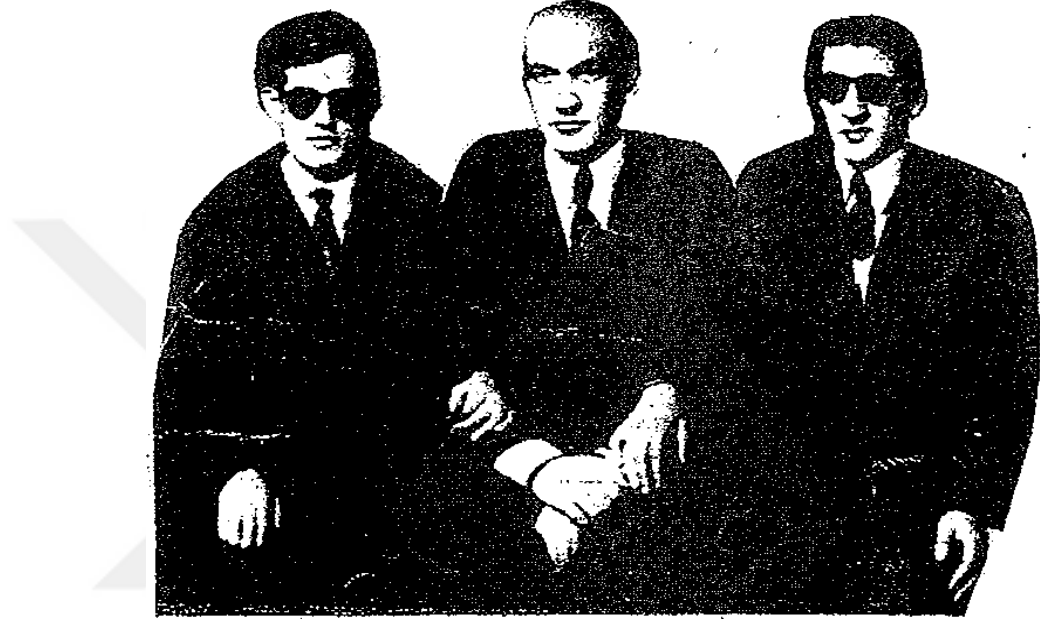
²⁸ Abakay, a.g.e., s. 106.

²⁹ Abakay, a.g.e., s.102.

³⁰ Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, "Kültürümüzde Türkü Sempozyumu Bildirileri ", C.I-II-III, Sivas,2013.,s.111.

soy isimleri de söz konusudur, lâkin bu alandaki gelişi güzel gelişme, Yeşilçam'ın kara mizah ürünlerine de yansımıştır, Bülbülses, Ballises gibi sonuçlar doğurmuştur.

Celâl Güzelses'in Diyarbakır'a olan sevgisi ve aşkı, onun ne Dolmabahçe Sarayında ne Ankara'da ne de Irak'ta bulunmasına el vermiştir. Yapılan incelemelerde İstanbul'da kalmış olması halinde halkın ve sosyal hayatın içindeki sorunlarla ilgilenmesi nedeniyle Doğu Anadolu Bölgesinden Milletvekili olarak seçilebileceği tahmin edilmiştir.

Resim 2.Yıldız Kulübü'ne Cemiyet'ten ayrılarak giden Tarık Çıkıntaş, Selahattin Mazlum oğlu ve Celâl Sevimli' nin bir arada çektikleri hatıra fotoğrafı

1.2.1. Cemiyet Çalışmaları

Şark Bülbulü Güzelses' in sesinin güzelliği ile dikkat çekmesi ve 1917 yılında Seman Köşkün' de Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile tesadüf eseri olan konuşmuşluğu musiki hayatında tanınmış olmasının ilk basamağını oluşturur. 1930 yılında Karındaş Mahmut'un doldurduğu plâk, onun musikiye teşvikinde etken olmuş ve ilk plâk çalışmalarını yapmasını sağlamıştır.

Bu çalışmalarla birlikte 1930 yılına kadar Halkevi musiki şefi görevinde bulunan Celal Güzelses'in verdiği konserler, büyük bir kitlenin kendisini dinlemek için toplanmasını sağlamıştır. 12 Haziran 1939 pazartesi günü verdiği konsere 1159 kişi

katılmıştır.³¹ Diyarbakır'ın o tarihteki nüfusu göz önünde bulundurulduğunda konsere katılan dinleyici oranı daha iyi anlaşılmaktadır. 1943 Tarihli Karacadağ Dergisinde yer alankonserhaberi:

“Bu konserleri, bahçeyi doldurup caddeye taşan binlerce vatandaş ilgi ile dinlemiştir”³² şeklindedir.

1943 yılında kurulan Diyarbakır Halk Musiki Cemiyeti ilk kongresini 22 Haziran 1943 tarihinde yaprak cemiyetin yönetim kurulu başkanlığına Celal Güzelses yönetim kurulu üyeliklerine de Avukat Sabir Kara Ozan, Öğretmen Ömer Öner, Avukat Zeki Hak Güden ve Halkevi Kütüphane Müdürü Edip Gürmeriç getirilir. Denetim Kuruluna da derneğin kuruluş tüzüğünü hazırlayan Avukat Şevket Beysanoğlu, Öğretmen Nihat Günay ve Sadık Özbek seçilirler.

Derneğin binası eski Altıncılar Çarşısı'nda dik basamaklı merdiven ile çıkılan iki odalı binadır. Cemiyet; Elazığ, Mardin, Malatya, Bingöl, Bitlis, Erzurum, Muş, Siirt illerinde ve şimdi il olan Batman ilçesinde konserler vermiş ve bu konserler çok ilgi görmüştür.

Celal Güzelses, Ziya Gökalp Lisesi ve Sanat Enstitüsü'ne haftanın iki günü giderek talebelere İstiklal Marşı ve Onuncu Yıl Marşı'nı öğretir, dernekte haftanın belli günlerinde saz, söz ve nota çalışmaları yapar. Ayrıca bir günde de derneğin temsil kolunun çalışmaları olurdu.³³

Cemiyetin verdiği konserlerden sadece yapılan masraflar alınıp elde edilen gelir, hayır ve yardıma muhtaç şahıs ile kuruluşlara verilir, aynı zamanda Cemiyet, sosyal ilişki boyutunda vakıf görevini de üstlenir. Karacadağ Dergisinde, bir konserden elde edilen beşvüz iki lira yirmi kuruşun, Dicle Talebe Yurdu Müdürlüğüne bir tutanakla; verildiği yer almaktadır.

Celâl Güzelses, Ankara'da iken kendisine yapılan memuriyetten aldığı bir yıllık maaş karşılığı olan bir gecelik sahneye çıkma teklifini reddetmiştir, Safiye Aylanın, Güzelses'in oğlu Erdem Beyle yaptığı görüşmede de bu durum ifade edilmektedir.³⁴

Celâl Güzelses, yurtdışında da konser vermiştir.1953 yılında Halep'ten İstanbul'a gidişini anlatır.³⁵ Yurtdışında konser vermek için arkadaşları ile hazırlıklarını

³¹ Karacadağ, 20 Haziran 1939,sayı 17, s. 23(Basın Bölümü).

³² Karacadağ, Sayı. 63-64,s. 792, Temmuz-Ağustos-1973(Basın Bölümü).

³³ Gündoğan, a.g.e., s.254.

³⁴ Abakay, a.g.e., s.106.

³⁵ Sesleniş Gazetesi.

tamamlamasına rağmen Suriye sınır kapısından çevrilmişlerdir.³⁶ Ses sanatkârı Haşan Cezravi'nin sadece Celâl Güzelses'i görmek için Diyarbakır'a gelmesi, Güzelses'i Irak'a daveti, Güzelses'in yurtdışı konserlere tek başına gittiğini gösterir. Suriye, Irak ve diğer komşu ülkelerde bir plâğının bir ila beş altına satın alınması Celâl Güzelses'in ününün yurt dışına da taşıtığının unvanıyla özdeşleşen göstergesidir.

1.2.2. Konser Çalışmaları

Celal bey kurmuş olduğu musiki cemiyetin de amatör müzisyenlerle çalışmıştır. Bu kişiler çoğunlukla musikiye gönül vermiş insanlar olmakla birlikte, esnafılık yapan kişilerin de olduğu yapılan incelemelerde görülmüştür. Dönemin türkülerini kendi hocalarından öğrendiği şekilde kulaktan eğiterek yetiştirdiği öğrencilerine aktarmaya çalışmıştır, bu sistem ustanın bir türküyü ya da uzun havayı defalarca öğrencisine okuyarak öğrenci ya da o dönem tanımlamasıyla çırak denilen kişilere bu türkülerini hatasız bir şekilde ezberleyene kadar devam edilmesi neticesinde öğretmeye çalışmıştır. Bu çalışmalar neticesinde hazırlamış olduğu koro konser vermeye hazır hale gelmiştir. Çevre illerden konser talepleri gelmeye başlamıştır.

Bu konserde Celal Bey o dönemde nadir rastlanacak bir şekilde konserinin içerisinde oğlu Erdem'e bir şiir vererek okumasını istemiştir. Bu şiir doğal olarak konserin dinamizmini değiştirerek farklı bir içtenlik katmış ve halkın konsere daha ilgili olmalarını sağlamıştır. Devamında Celal bey sahneye çıkmış ve Diyarbakır'dan getirdikleri gülleri konsere gelenlere dağıtmış ve sonrasında fasıla başlanmıştır. Celal Güzelses sahneye çıkar ve birbirinden güzel şarkı, türkü ve hoyratlar okur.³⁷Halka ulaşmış olan ve halkın beğenisini toplayan bu konser ilde büyük beğeni kazanmış ve halk çok beğenmiştir.

Elazığ konseri için hazırlıklar yapılmıştır, tren ile Elazığ'a gidilecektir. Konser Gölcük sinemasında verilecektir. Celal beyin kaldığı otelin önünde halk toplanmış ve Celal Güzelsesi görmek için heyecanla beklemektedir. Konser çok güzel geçmiştir. Celal bey sahnede iken salonda bulunan dinleyicilerden biri arka sıralardan koşarak sahneye gelmek ister. Fakat engellemeye karşılır. Bu durumu gören Celal bey "Bırakın gelsin" der. Sahne önüne gelen şahıs, "Celal Bey, Celal Bey, keko, keko, Allah benden 5 yaş, hanımımından 5 yaş, iki çocuğumdan 5 er yaş alsın, sana versin bunu sana

³⁶ Arkadaşı Hüsnü İpekçi ile yapılan görüşmelerden.

³⁷ Göldoğan, a.g.e., s. 271.

iletmeye geldim” der. Celal Bey bu söz üzerine çok duygulanır.³⁸

Bingöl Kültür Derneğinin daveti üzerine Bingöl’e konser verilmesi için davet edilmiştir. Celal Bey, Hüsnü İpekçi, Hayık Aşçı ve çok sevdiği oğlu Ahmet Güzelses’i yanına alarak Bingöl’e gider. Konserin verileceği yer tıklım, tıklım dolmuştur.³⁹Halka türkülerin birleştiriciliği ve bütünleştiriciliği ile çok güzel bir konser verilmiştir.

1951 yılında Ankara Halkevi salonunda Doğu ve Güneydoğu Anadolu konseri tertiplenmiştir. Celal Güzelses’ in tüm ekibiyle katıldığı bu geceye Malatyalı Fahri, Urfalı Cemil Cankat da katılmıştır.⁴⁰

1.2.3. Hânendeliği

Hanende olabilmek için şarkı, gazel okuyabilmek makamları, makamsal nazari bilgileri, usulleri, pek çok eseri meşk yoluyla ezberlemek, edebiyata da yakın olmak gerekirdi.⁴¹Yukarda bahsettiğimiz gibi Celal bey kurmuş olduğu musiki cemiyetin de amatör müzisyenlerle çalışmıştır. Bu kişiler çoğunlukla musikiye gönül vermiş insanlar olmakla birlikte, esnafılık yapan kişilerin de olduğu yapılan incelemelerde görülmüştür.

Dönemin türkülerini kendi hocalarından öğrendiği şekilde kulaktan eğiterek yetiştirdiği öğrencilerine aktarmaya çalışmıştır, bu sistem ustanın bir türküyü ya da uzun havayı defalarca öğrencisine okuyarak öğrenci ya da o dönem tanımlamasıyla çırak denilen kişilere bu türkülerini hatasız bir şekilde ezberleyene kadar devam edilmesi neticesinde öğretmeye çalışmıştır. Bu çalışmalar neticesinde hazırlamış olduğu koro konser vermeye hazır hale gelmiştir. Celal Bey toplu icralar yapar iken kurulmuş olan saz topluluğu içerisinde ud, keman, kanun, cümbüş, kaval, çığıtma, darbuka kendisi def çalarak hem ritm verir hem de grubun bir düzen içerisinde eserleri doğru icra etmesini sağlardı. Kendisi hanendelik yapma bilgi, beceri ve donanımına sahip olduğu için bu vazifeyi layıkıyla yerine getirmekte idi.

1.2.4. Bestekârlığı

Merhum Celal Güzelses tasavvuf ile yetişmiştir. Bu almış olduğu tavır ve üslup yapmış olduğu eserlerde de kendisini göstermektedir. Hüzzam keman taksiminin ardından söylediği ve kendi bestesi olduğu bilinen uzun hava “Dad felek, Feryat felek

³⁸ Göldoğan, a.g.e., s. 271.

³⁹ Göldoğan, a.g.e., s. 272.

⁴⁰ Göldoğan, a.g.e., s. 272.

⁴¹ Rüştü Şardağ, *Mustafa İtri, Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara. 1989, s. 210.

dad felek, İçirdiğin şerbetten, Birazda sen dad felek” bu tavır ve üslûbu bize göstermektedir.

Türkü formunda yapmış olduğu eserlerde farklı konular işlenmiştir bu konulardan bazıları; Aşk, Gurbet, Dağ Motifi, Sitem-Serzeniş, Felek, Gariplik, Göz-Gözyaşı, Ağıt, Dargınlık ve Diyarbakır, Bağ motiflerinin konu olarak işlendiğini görüyoruz. Usul yapılarının incelenmesinde türküler; 10/8, 9/8, 7/4, 6/4,5/8, 4/4, 2/4 ‘lük usullerin kullanıldığı görülmektedir.

Bestelemiş olduğu türkülerin Makamsal olarak Uşşak, Hüseyini, Rast, Hicaz, Saba, Muhayyer, Hüzam, Segâh, Acemaşiran, makamlarında olduğu yaptığımız incelemelerde görülmüştür.

1.3. Celal Güzelsesin Hocaları

Celal Güzelses’in hocaları arasında; Ahmet Yüksekse (Ahmike), Hafız Melek Efendi, Çermikli Mustafa Efendi, Suryani Nusiye Baco, Rum Nikola Efendi yer almaktadır.

1868 yılında Diyarbakır’da Lala Bey Mahallesi Lala Bey Sokak No:28’de dünyaya gelen Ahmet Yüksekse geçimini çobanlık yaparak sağlayan İbrahim Efendi ve Zeliha Hanım’ın oğullarıdır. Halveti tarikatını bir kolu sayılan Gülşeni Tarikatı’ nı Diyarbakır’ da kuran ve bu tarikatın piri sayılan İbrahim Gülşeni’ nin ahfadından olan Ahmet Gülşeni’nin tekkesine intisap eden Ahmet Yüksekse (Ahmike) burada tasavvuf musikisi ile tanışır. Bu tekkede yapılan toplantılarda musiki bilgisini geliştirir. Sesinin güzel olmasının yanı sıra kaval çalmayı da bilen Ahmike Cuma ve Pazar günleri tekkede yapılan toplantılarda kaside, naat, gazel ve türküler okurdu. Diyarbakır Halk Müziğini iyi bilen ve seslendiren Ahmike bu bigilerini ve derlediği türkülerini öğrenmek isteyenlere evinde dersler vererek öğretmeye çalışmıştır, öğrencileri arasında, Gazi Gurbet, Sait Şenses, Hasta Sait, Abdulhaluk Ocak, Kasım Paketçi ve Celal Güzelses bulunmaktadır.⁴²

Diyarbakır’ın yetiştirdiği Hafız Melek Efendi bir diğer Hocasıdır. Makam ve usul ustalarının önde gelenlerindendir. İstanbul’ da Sultan Ahmet Cami’nde müezzinlik yapmıştır. Hafız Melek Efendi İstanbul’da Sultan Ahmet Caminde önce müezzinlik sonra imamlık yapan Hafız Sadettin Kaynak’ın da makam ve usul hocalığını yapmış, ona dini musiki ve ilahiler öğretmiştir. Hafız Melek Efendi daha sonraları memleketi

⁴² Göldoğan, a.g.e., a.y. s. 249.

Diyarbakır'a gelerek burada Ulu Cami müezzinliği görevinde bulunmuştur.⁴³

Celal Güzelses bu hocalarından bilhassa Diyarbakır'da söylenen türküler ve uzun havalar hakkında dersler almış ve hocalarından birçok eserler derlemiştir.

1.4. Talebeleri

Gerek yaptığımız incelemeler gerekse bölgedeki tecrübelerimizden yola çıkarak çıkardığımız sonuçta, bizce en sadık ve en vefalı öğrencisi son döneminde kendisine öğrenci olan, benimde beraber çalışma imkanı bulduğum yaptığımız radyo programlarında kendisini dinleye bilme ve eşlik etme şansını bulduğum Eşref Atay dır. Kendisi 24 Mayıs 2008 de vefat etti. Sesine en yakın ses onundu. Diyarbakır'da Eşref Atay, Celal Güzelsel ekolünü sürdüren uzun havaları ve türkülerini onun okuduğu gibi okuyan ve yaşatan biriydi kendisinin vefatıyla bu ekol son buldu denilebilir. Eşref Atay'ın yaptığımız incelemelerde öğrenci yetiştirme ve bu geleneğin devam etmesi konusunda her hangi bir çalışması olmadığı görülmüştür.

Elazığ'dan, Paşa Demirbağ ve kardeşi Enver Demirbağ ondan etkilenen takipçileri oldular. Güzelsesi bir başkası, Zülküf Altan izledi. Zülküf Altan Elazığ Maden doğumlu olup, TRT Radyo sanatçısı Altan, Güzelses' i yorumlayan ve hemen hemen eserlerinin tümünü okuya bilen tek isimdir. Bugün Diyarbakır'da yaşayan tanınan ve bilinen, Mevlit han Mustafa bey, tasavvufi eserler alanında şehrin en seçkin ismidir ve yaşayan sayılı sanatkarlar dan biridir. Güzelsese en yakın sese sahip olan bu usta isimden maalesef yeterince yararlanılmamıştır.

İlde yine kendi çabalarıyla plakları ve kasetlerini dinleyerek bu ekolü takip ettirmek isteyen mahalli sanatçılardan, Okuyucu olarak Ali Aktaş, Güzelses'in bazı eserlerini yorumlamaktadır. Kendisi aldığı medrese eğitimi sonrası tasavvufa aşinalığını musikiye yansıtmaya çalıştığı bilinmektedir. Yöre'de İbrahim Macit bu doğrultuda sayılabilir. Macit, sesiyle halk musikisinden çok sanat musikisine yatkındır. Diyarbakırlı olmayıpta özellikle Merhum Celal Güzelses'ten feyz alıp; Diyarbakır uzun hava repertuarını onu ekol ve uslubuna yakın icra eden başarılı sanatçılarda mevcuttur. Örnek vermek gerekirse, Erzurum'lu Mükerrer Kemertaş, Elazığ'lı Kemal Yenicali, Erzincan Kemaliye' li Muzaffer Ertürk, Sivas- Zaralı Kubilay Dökmetaş, Kerküklü Sami Celali, Erbil' li Celal Erbilli' yi sıralaya biliriz.

⁴³ Göldoğan, a.g.e., a.y. s. 249.

Celal Güzelsesin hayatı ve mûsikî şınaslığının ele alınıp incelendiği bu bölümü burada noktalayıp, bestelemiş olduğu eserlerin tasnifinin yer aldığı İkinci Bölüme geçiyoruz.

İKİNCİ BÖLÜM

2. CELALGÜZELSES TÜRKÜLERİNİN MAKAMLARA GÖRE TASNİFİ

İkinci bölümde merhumun kaynaklık teşkil ettiği ve bestelemiş olduğu türküleri, makamsal olarak tanımlamaya ve tasnife çalıştık. Bunun için makamlarımızın seyir ve donanım özellikleri göz önünde tutularak, Güzelses Türküleri'nin melodik yapıları, tiz ve pest bölgelerde genişlemeleri incelenmiş ve kullanılan makamlar tespit edilmiştir. Bu makamlar şunlardır:

1. Acem Aşiran Makamı.
2. Hicaz Makamı.
3. Hüseyni Makamı.
4. Hüzzam Makamı.
5. Karcıgar Makamı.
6. Muhayyer Makamı.
7. Nikriz Makamı.
8. Rast Makamı.
9. Saba Makamı.
10. Segâh Makam.
11. Uşşak Makamı.
12. Zavil Makamı

Şimdi bu makamları ve türküleri incelemeye geçiyoruz.

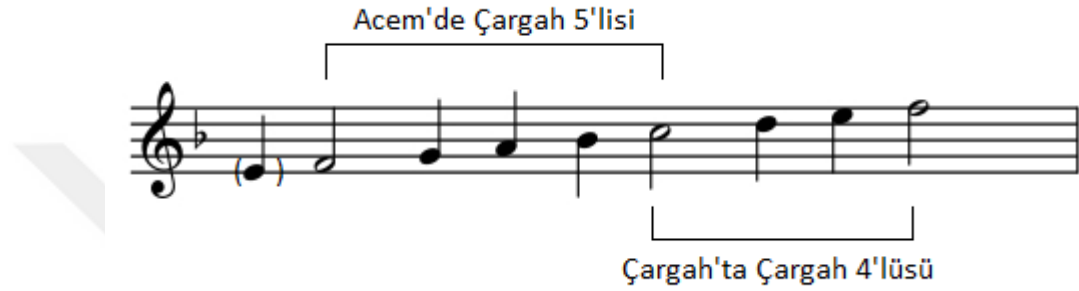
2.1. Acemaşiran Makamı'ndaki Türküler

Konuya girmeden önce Acemaşiran Makamı hakkında bilgiler vermenin uygun olduğunu düşünüyoruz;

Durak: Acemaşiran perdesidir.

Seyri: İnicidir.

Dizi: Acemaşiran makamı Çargâh makamının Acemaşiran perdesindeki inici şeddidir. Acemaşiran perdesinde Çargâh beşlisine, Çargâh perdesinde Çargâh dörtlüsünün eklenmesi ile oluşmuştur.

Güçlü: 1. Derece güçlü Acem perdesi, 2. Derece güçlü Çargah perdesidir.

Yeden: Hüseyini Aşiran perdesidir.

Donanım: Si bemol (Kürdi).

Genişleme: Acemaşiran perdesindeki Çargâh beşlisi simetrik olarak Acem perdesine aktarılır.

Seyir: Makamın seyrine 1. derece güçlü olan Acem perdesinde Çargâh beşlisi gösterilerek başlanır. Burada yapılan yarım kalışın ardından 2. Derece güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Çargâh dörtlüsü gösterilir ve Acemaşiran perdesindeki Çargâh beşlisi ile tam kalış yapılarak makamın dizisi gösterilmiş olur. Daha sonra makamın asma kalışlarına geçilir. Neva perdesi güçlendirilerek Neva perdesinde Buselik beşlisi ve Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsü ile Uşşak makamı, Neva perdesinde Buselik beşlisi ve Dügâh perdesinde Kürdi dörtlüsü ile Kürdi makamına geçki yapılır ve daha sonra Acemaşiran makamı dizisine geçilerek makamın seyri tamamlanır.⁴⁴

Celal Güzelsesin bu makamdaki türküleri, Coşkun sular bulandırır ve Tek Başıma kalsam Şah-i devrana kul olmam isimli türküleridir.

⁴⁴ Alper Demir, "Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyat", Sade Matbaacılık ve Grafik, C.I.II.III.C.III İzmir- 2005,s.1.

1-“Coşkun Sular Bulandırır”

Yapılan incelemelerde 10/8'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Acem sesidir, 2. Güçlü sesi olarak Çargâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Acemaşiran Makamında olduğu tespit edilmiştir.⁴⁵

COŞKUN SULAR BULANDIRIR

Yöre _____ :
Diyarbakır

Süre: ♩ 125

K. Alındığı: Celal GÜZELSES
K. Kişi Düzenleyen
ve Derleyen: Hayri YOLDAŞ

(Saz.....)

Coş kun su lar bu lan dı rır

Coş kun su lar bu lan dı rır da ğı ta şı

do lan dı nr yar Ab dal e der

di len di rir ab dal e der di len di rir

A şı ğın de ğil sa dı kın de ğil mi yar Yoldaş

⁴⁵ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 1. s. 63.

2-’’Tek Başıma kalsam Şah-i devrana kul olmam Uzun Havası’’

Güçlü sesi Acem sesidir, 2. Güçlü sesi olarak çargâh sesi görülmektedir. Bu incelemeler neticesinde Uzun Havanın Acem Aşiran Makamında olduğu görülmektedir.⁴⁶

TEK BAŞIMA KALSAM ŞAH-İ DEVRANA KUL OLMAM (Acemaşiran Gazelli)

Yöre _____:
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES

Ses kaydından tesbitle
Derleyen Notlayan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 44

Coş kun su lar bu lan dı rır coş kun su lar
bu lan dı rır da ğı ta şı do lan dı rır
yar..... Ab dal e der di len di rır
Ab dal e der di len di rır a şı kın de ğil
sa dı kın de ğil mi yar.....) Yoldaş

Serbest:

Ah..... Tek başıma kalsam şah-i devrana kul olmam
Ah. ah.ah.Tek başıma kalsam şah-i devrana kul olmam
Viran olası hanede evladu eyal var of(6)

Ritmik:

Coşkun sular bulandırır (2)
Dağı taşı dolandırır yar
Abdal eder dilendirir (2)
Aşıkın değil sadıkın değilmi yar

Serbest:

Ah(8) Tek başıma kalsam Şah-i devrana kul olmam
Yar.....Viran olası hanede evladu eyal var of(8)

⁴⁶ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 2. s. 64.

2.2. Hicaz Makamı'ndaki Türküler ve Uzun Havalar

Hicaz Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi inceleyelim,

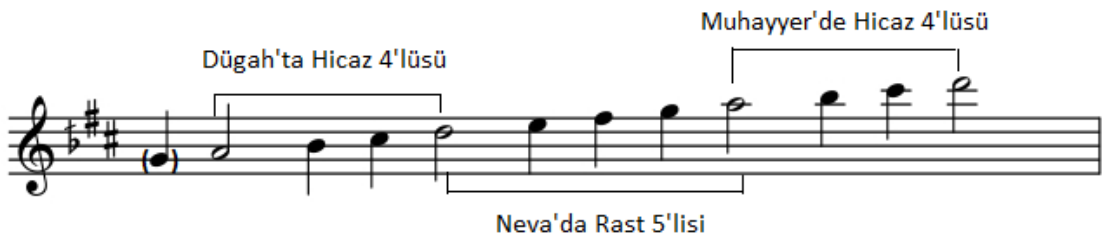
Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Seyri: İnici-Çıkıcıdır. Geleneksel eserlerin bir bölümün çıkıcı olarak da görülmektedir.

Yeden: Rast perdesidir.

Dizi: Dügâh perdesindeki Hicaz dörtlüsüne, Neva perdesindeki Rast beşlisinin eklenmesiyle oluşur.

Donanım: Si bemol(Dik kürdi), Do diyez (Nim Hicaz), Fa diyez(Evç)

Genişleme: Üç şekil genişleme yapılır. Birinci şekil genişlemede makamın güçlüsü olan Neva perdesindeki Rast beşlisi Yegah perdesine simetrik olarak aktarılır. İkinci şekil genişlemede Dügâh perdesindeki Hicaz dörtlüsü simetrik olarak Muhayyer perdesine aktarılır. Yapılan diğer genişlemede ise Neva perdesinde Acemli Rast dizisini meydana getirmek için, Muhayyer perdesinde Buselik dörtlüsü kullanılır.

Seyir: Makamın seyrine güçlü perdesi olan Neva perdesinde Rast beşlisi gösterilerek başlanır. Bu perdedeki yarım kalışın ardından, Dügâh perdesinde Hicaz dörtlüsü ile karar verilerek makamın dizisi tamamlanır. Muhayyer perdesindeki Hicazlı ve Buselikli genişleme gösterildikten sonra makamın geleneksel seyrine uygun olarak Neva perdesinde Buselik çeşnili asma kalış, Nim Hicaz, Dik Kürdi perdelerinde çeşnisiz asma kalış, ve Rast perdesinde Nikriz çeşnili asma kalışın ardından Yegah perdesindeki Rastlı genişleme gösterilerek Hicaz makamı seyri tamamlanır. Hicaz Humayun makamında anlatıldığı gibi diğer Hicaz makamlarına geçkiler bu makamda da gösterilebilir.⁴⁷

⁴⁷ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.249.

Bu Makamdaki Türküleri ve Uzun Havayı inceleyelim

1-“Arkadaşlar Benim Derdim Yeğindir Türküsü”

Yapılan incelemelerde 10/8’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hicaz Makamında olduğu görülmektedir.⁴⁸

**ARKADAŞLAR
BENİM DİRDİM YEGİNDİR**

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 2252-A
Sahibinin Sesi
Süre:♩=190

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz_)

Ar ka daş lar be nim der dim ye gin dir

ci ge rim de fi til iş ler dü güm dür oy)

dü güm dür oy oy Hiç bil me nem ne sa at tir

ne gun dür zor la be ni bir za li me

ver di ler oy ver di ler oy oy ver di ler de

gü na hı ma gir di ler oy gir di ler oy oy yoldaş

2-“Esmer Türküsü”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyini sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hicaz Makamında olduğu görülmektedir.

⁴⁸ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 3. s. 65.

olduğu görülmektedir.⁴⁹Bu Türkü ve bundan sonraki türkülerimizin notalarını ekler bölümünden inceye bilirsiniz.

3-“Esti Baharın Nesimi”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hicaz Makamında olduğu görülmektedir.⁵⁰

4-“O yârimin damından hoplayamadım”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hicaz Makamında olduğu görülmektedir.⁵¹

5-“Abdonun Mezarı”

Güzelsesin kayıtlarından dinlenerek incelenmiş olan uzun havanın, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin incelenmesi sonucunda Şirvani ağıt olarak tanımlanan uzun havanın Hicaz Makamına uygun olduğu sonucuna varılmıştır.⁵²

6-“Bögün ben yari gördüm”

Celal Güzelsesin kayıtlarından dinlenerek incelenmiş olan uzun havanın, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin incelenmesi sonucunda Şirvani ağıt olarak tanımlanan uzun havanın Hicaz Makamına uygun olduğu sonucuna varılmıştır.⁵³

7-“Aldı Zihri-i Tiğ’ine”

Celal Güzelsesin kayıtlarından dinlenerek incelenmiş olan uzun havanın, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin incelenmesi sonucunda Şirvani ağıt olarak tanımlanan uzun havanın Hicaz Makamına uygun olduğu sonucuna varılmıştır.⁵⁴

⁴⁹ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 4. s.66.

⁵⁰ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 5. s.67.

⁵¹ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 6. s.68.

⁵² Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 7. s.69.

⁵³ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 8. s.70.

⁵⁴ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek. 9. s.71

2.3. Hüseyni Makamındaki Türküler ve Uzun Havalar

Hüseyni Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi inceleyelim,

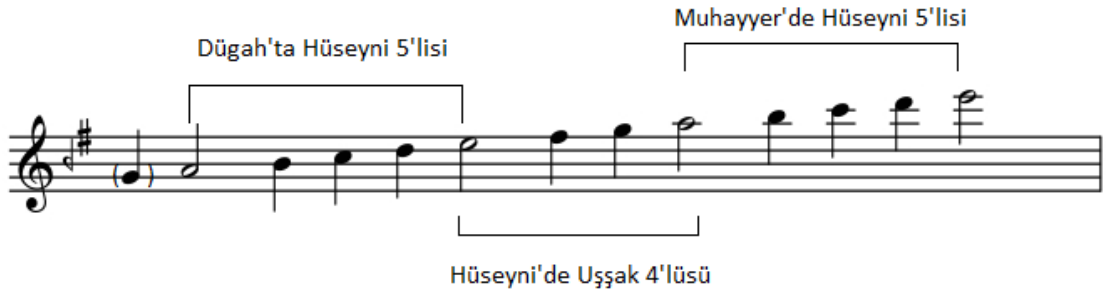
Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Hüseyni perdesidir.

Seyri: İnici-çıkıcıdır.

Yeden: Rast perdesidir.

Dizi: Hüseyni 5'lisi + Uşşak 4'lüsü

Donanım: Si koma bemolü (Segah), Fa diyez (Evç) perdesidir.

Genişleme: Yerindeki Hüseyni 5'lisi simetrik olarak Muhayyer perdesine aktarılır.

Seyir: Makamın seyrine güçlü perdesi olan Hüseyni perdesindeki Uşşak dörtlüsü gösterilerek başlanır. Ardından Dügâh perdesindeki Hüseyni beşlisi ile karar verilerek makamın dizisi tamamlanır. Dügâh perdesindeki Hüseyni beşlisi Muhayyer perdesine simetrik olarak aktarıldıktan sonra makamın geleneksel seyrine uygun olarak Nevada Rast, Hüseyinde Kürdi, Nevada Buselik, Çargahta Çargah ve Segah'ta çeşnili asma kalıplarının ardından Hüseyni makamı seyri tamamlanır.⁵⁵

Hüseyni Makamındaki Türküleri ve Uzun havaları inceleyelim

1- “Eyvanda Yatan Oğlan Türküsü”

Yapılan incelemelerde 4/4'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyni sesidir, 2. Güçlü sesi olarak dügâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir

⁵⁵ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.268.

makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görölmektedir.⁵⁶

2- “Karanfilsin Tarçının Türküsü”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyini sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görölmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görölmektedir.⁵⁷

3- “Karpuz Getir Yiyeyim Türküsü”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyini sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görölmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görölmektedir.⁵⁸

4- “ Mardin Kapı Şen Olur Türküsü”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyini sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görölmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görölmektedir.⁵⁹

5- ” Üç Kardeşlik Gettik Geyik Avına”

Yapılan incelemelerde 4/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyini sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görölmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görölmektedir.⁶⁰

6-“ Bir Güzel ki On Yaşına Girince”

Yapılan incelemelerde 2/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. Bölümünde giriş saz bölümü bir aranağme ile uzun hava ya yol vermiş ve bitişinde, Uzun hava okunmaya

⁵⁶ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.10. s. 72.

⁵⁷ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.11. s. 73.

⁵⁸ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.12. s. 74.

⁵⁹ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.13. s. 75.

⁶⁰ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.14. s. 76.

devam edilmiş, her kıta'dan sonra bu aranağme çalınmıştır. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyni Makamında olduğu görülmektedir.⁶¹

7- “Az Kaldı Bayram Ola”

Yapılan incelemelerde 4/4'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyni sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyni Makamında olduğu görülmektedir.⁶²

8- “Bülbülün Kanadı Sarı”

Yapılan incelemelerde 10/8'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyni sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyni Makamında olduğu görülmektedir.⁶³

9- “El Ele Ver Gidah Pirothanaya”

Yapılan incelemelerde 10/8'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyni sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyni Makamında olduğu görülmektedir.⁶⁴

10- “Evlerinin Önü Kavak”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava kayıtlardan dinlenerek hüseyni makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur.⁶⁵

⁶¹ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.15. s. 77.

⁶² Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.16. s. 78.

⁶³ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.17. s. 79.

⁶⁴ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.18. s. 80.

⁶⁵ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.19. s. 81.

11- “Deli Gönül”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava kayıtlardan dinlenerek hüseyini makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur.⁶⁶

12- “Düşmüdür Hayal midir”?

Yapılan incelemelerde 10/8’lik bestelenmiş olan türkünün 1. Bölümünde giriş saz bölümü bir aranağme ile uzun hava ya yol vermiş ve bitişinde, Uzun hava okunmaya devam edilmiş, her kıta’dan sonra bu aranağme çalınmıştır. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görülmektedir.⁶⁷

13- “Karmı Yağmış Diyarbakır’ın Dağına”

Yapılan incelemelerde 10/8’lik bestelenmiş olan türkünün 1. Bölümünde giriş saz bölümü bir aranağme ile uzun hava ya yol vermiş ve bitişinde, Uzun hava okunmaya devam edilmiş, her kıta’dan sonra bu aranağme çalınmıştır. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Uzun havanın ikinci kısmının Minare makamı uşağı olarak tanımlanmıştır fakat incelemeler neticesinde sadece makam içerisinde güçlendirilen sesin değiştiği anlaşılmış olup türkünün Hüseyini Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.⁶⁸

14- “Felek Gayet Dönek Dünya İse Cellad-ı Müthiştir”

Urfa Sünbülesi olarak tanımlanan bu uzun hava, kayıtlardan dinlenerek hüseyini makamında olduğu tespit edilmiştir.⁶⁹

15- “Kan Akıyor Yaradan”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava Cembelli Maya Olarak tanımlanır, kayıtlardan dinlenerek hüseyini makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada

⁶⁶Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.20. s. 82.

⁶⁷ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.21. s. 83.

⁶⁸ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.22. s. 84.

⁶⁹ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.23. s. 85.

Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur.⁷⁰

16- “Ayrıldım Gülüm Senden”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava Cembelli Maya Olarak tanımlanır, kayıtlardan dinlenerek hüseyini makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur.⁷¹

17- “Bûy-i Vahdet Almışam”

Diyarbakır Divanı olarak tanımlanan bu uzun hava 3 hane ara saz ile okunmuştur, 1. Hane çalınır , sözler, 2. Hane çalınır, sözler ve 3. Hane çalınır, sözler olarak icra edilmiştir, Haneler 4/4’ lük usul ile oluşturulmuştur, Makamsal olarak Hüseyini makamı işlenmiş farklı bir makama geçki yapılmamıştır.⁷²

18- “Car Attım”

Yapılan incelemelerde 10/8’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Hüseyini sesidir, 2. Güçlü sesi olarak düğâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüseyini Makamında olduğu görülmektedir.⁷³

⁷⁰ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.24. s. 86.

⁷¹ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.25. s. 87.

⁷² Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.26. s. 88.

⁷³ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.27. s. 89.

2.4. Hüzam Makamı'ndaki Türküler ve Uzun Havalar

Hüzam Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi inceleyelim,

Durak: Segâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Kürdi perdesidir.

Seyri: İnici-çıkıcıdır.

Dizi: Makamın 3. Derecesinden itibaren kurulmuş bir Hüzam dizisi vardır.

Donanım: Si bemol (Segah), Mi bemol (Hisar) , Fa diyez (Evç)

Genişlemesi: Hüzam makamı yapısı gereği tiz tarafta kendiliğinden genişletilmiştir. Pest tarafta ise Rast perdesinde Rast 5'lisi ile düşer ve yerinde Basit Suzinak dizisi meydana gelir. Rast 5'lisinin bir tam ses üstünde Uşşak 4'lüsü bulunduğu göre Dügah perdesinde Karcıgar makamı dizisi meydana gelir.

Seyir: Hüzam 5'lisiyle seyre başlanır. Güçlü perdesi olan Neva'da Hicaz çeşnili yarım karar gösterilir. Daha sonra Neva perdesindeki Hicaz Hümayun dizisinden dolayı Gerdaniye'de Buselik çeşnili kalış gösterilir. Evç perdesinde Hicaz veya Segah çeşnili, Dügah perdesinde Uşşak Çeşnili (Karcıgar makamı dizisi) , Rast perdesinde Rast'lı (Basit Suznak makamı dizisi), Evç ve Hisar perdelerinde çeşniz kalışlar ve Segah perdesinde tam ve eksik Segah'la asma kalışlar gösterildikten sonra Segah perdesinde Hüzam 5'lisi ile yedenli tam karar yapılır. Karara giderken makamı yakınlığından ötürü Dik hisar perdesinin kullanıldığı görülebilir.⁷⁴

Hüzam Makamındaki Türkü ve Uzun Havaları inceleyelim

1-“Vallahi O Yardır”

Yapılan incelemelerde 4/4'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü sesi olarak Çargâh sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir

⁷⁴ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.107.

makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Hüzzeam Makamın’ da olduğu görölmektedir.⁷⁵

2- “Ben Şehid-i Badeyim”

Merhum Celal Güzelsesin kayıtlarından dinlenerek incelenmiş olan bu uzun hava türünün, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin incelenmesi sonucunda Nevruz Divan olarak tanımlanan uzun havanın Hüzzeam Makamına uygun olduğu sonucuna varılmıştır.⁷⁶

3- “Sana Dîl Verdim İse Yıkta Harab Et Mi Dedim”

Celal Güzelsesin kayıtlarından dinlenerek incelenmiş olan bu uzun hava türünün, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin incelenmesi sonucunda Nevruz Divan olarak tanımlanan uzun havanın Hüzzeam Makamına uygun olduğu sonucuna varılmıştır.⁷⁷

⁷⁵ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.28.s. 90.

⁷⁶ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.29.s. 91.

⁷⁷ Eserlerin Notaları için. Bkz. Ek.30.s. 92.

2.5. Karcıġar Makamı'ndaki Türküler

Karcıġar Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi inceleyelim,

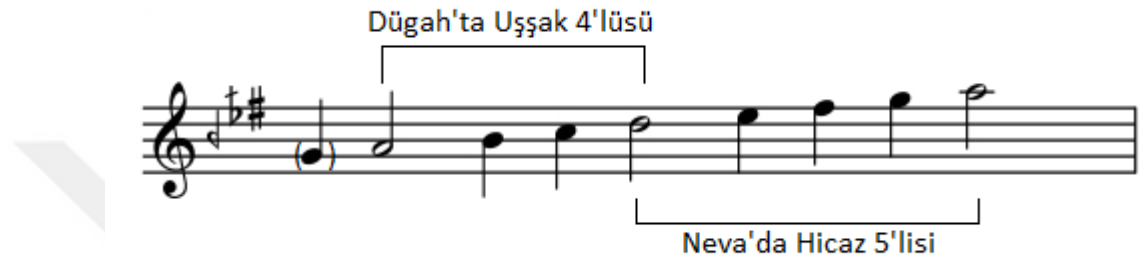
Durak : Dügâh perdesidir.

Güçlü : Neva perdesidir.

Seyri : İnici-çıkıcıdır.

Yeden : Rast perdesidir.

Dizi : Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsüne, Neva perdesinde , Hicaz beşlisinin eklenmesiyle oluşmuştur.

Donanım: Si bemol (Segah), Mi bemol (Hisar), Fa diyez (Evç).

Genişleme: İki şekil genişleme yapılır. 1. Şekil genişlemede, Dügah perdesindeki Uşşak dörtlüsü simetrik olarak muhayyer perdesine aktarılır. Bu durumda Neva perdesinde Hicaz Uzzal makamı dizisi elde edilir. Yapılan diğer genişlemede ise, Gerdaniye perdesinde Buselik beşlisi gösterilerek Neva perdesinde Hicaz Humayun makamı oluşur. Genellikle seyir esnasında Neva perdesinde gösterilecek olan hicaz makamı dizilerinde çıkıcı ezgilerde Uzzal, inici ezgilerde ise Humayun makamı dizileri gösterilir.

Seyir: Makamın seyrine güçlü perdesi olan Neva perdesindeki Hicaz beşlisi gösterilerek başlanır. Burada yapılan yarım kalışın ardından Dügah perdesindeki Uşşak dörtlüsü ile tam kalış yapılarak makamın dizisi gösterilir. Muhayyer perdesinde Uşşak dörtlüsü, Gerdaniye perdesinde Buselik beşlisi ile yapılan genişlemenin ardından, makamın geleneksel seyrine uygun olarak Çargah perdesinde Nikriz, Segah perdesinde Hüzzam ve Rast perdesinde Basit Suznak Çeşnili asma kalışlar gösterilerek, Karcıġar makamının seyri tamamlanır. Geleneksel eserlerde bir çok besteci Hüseyini perdesinden, Hisar perdesine ters glisendo ezgileri kullanmıştır.⁷⁸

⁷⁸ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.103.

Karcığar Makamındaki Türkü

1- “İki Keklik Bir Derede Ötüyor”

Yapılan incelemelerde 4/4'lük bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü sesi olarak Muhayyer sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Türkünün karar sesi olarak Dügâh perdesinde karar vermiştir. Makamın tüm özellikleri eserin içerisinde kullanılmış ve işlenmiştir. Bu incelemeler neticesinde türkünün Karcığar Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.⁷⁹

⁷⁹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.31. s. 93.

2.6. Muhayyer Makamı'ndaki Türküler ve Uzun Havalar

Muhayyer Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi inceleyelim,

Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: 1. Derece Muhayyer perdesi, 2. Derece güçlü Hüseyini perdesidir.

Seyri: İnicidir.

Yeden: Rast perdesidir.

Dizi: Dügâh perdesinde Hüseyini beşlisine, Hüseyini perdesinde Uşşak dörtlüsünün eklenmesiyle oluşmuştur.

Donanım: Si bemol (Segah), Fa diyez (Evç)

Genişleme: Dügâh perdesindeki Hüseyini beşlisi simetrik olarak Muhayyer perdesine aktarılır.

Seyir: Makamın seyrine 1. Derece güçlü olan Muhayyer perdesinden Hüseyini beşlisi gösterilerek başlanır. Burada yapılan yarım kalışın ardından 2. derece güçlü perdesi olan Hüseyini perdesinde Uşşak dörtlüsü gösterilir ve Dügâh perdesindeki Hüseyini beşlisi ile tam kalış yapılarak makamın dizisi gösterilmiş olur. Dizi gösterildikten sonra makamın geleneksel seyrine uygun olarak Neva perdesinde Rast ve Buselikli, Çargâh perdesinde Çargâhlı, Segâhta eksik Segahlı ve Rastta asma kalışlar gösterilerek, Muhayyer makamının seyri tamamlanır. Makamın dizisi tamamlandıktan sonra Dügâh perdesindeki Hüseyini beşlisi yerine Buselik beşlisi ile karar verilirse “Muhayyer Buselik”, Kürdi makamı dizisi veya Kürdi dörtlüsü ile karar verilirse “Muhayyer Kürdi” makamı dizisi oluşur.⁸⁰

⁸⁰ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.34.

Muhayyer Makamındaki Uzun Hava ve Türküleri inceleyelim

1- “Dedim Adil Efendim Gel Kıyma Bana”

Yapılan incelemelerde 2/4’lik bestelenmiş olan türkünün 1. Bölümünde giriş saz bölümü bir aranağme ile uzun hava ya yol vermiş ve bitişinde, Uzun hava okunmaya devam edilmiş, her kıta’dan sonra bu aranağme çalınmıştır. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Muhayyer Makamına uygun melodiler ve Nağmeler Güzelses tarafından ustalıkla kullanılmıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Muhayyer Makamında olduğu tespit edilmiştir.⁸¹

2- “Hele Yar Zalım Yar”

Yapılan incelemelerde 4/4’lük bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Muhayyer sesidir, 2. Güçlü sesi olarak hüseyini sesi görülmektedir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Hareketli olarak bestelenmiş olan bu türkü’nün, makamın tüm özelliklerini kullandığı, incelemeler neticesinde ortaya çıkmış ve Muhayyer Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.⁸²

3- “Yüksek Minarede Kandiller Yanar”

Yapılan incelemelerde 10/8’lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Muhayyer sesidir, 2. Güçlü sesi olarak hüseyini sesi görülmektedir. Karar sesi Dügah perdesidir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Muhayyer Makamında olduğu görülmektedir.⁸³

4- “Kalemi Kaşta Koydum”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava kayıtlardan dinlenerek incelenmiş olup, Muhayyer Makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur. Bu incelemeler neticesinde türkünün Muhayyer Makamında olduğu tespit edilmiştir.⁸⁴

⁸¹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.32.s. 94.

⁸² Eserin Notaları için. Bkz. Ek.33.s. 95.

⁸³ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.34.s. 96.

⁸⁴ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.35.s. 97.

5- “Karşımda Durdun Yeter”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava Muhayyer Hoyrat olarak tanımlanmıştır. Kayıtlardan dinlenerek incelenmesi sonucunda, Muhayyer Makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur. Bu incelemeler neticesinde türkünün Muhayyer Makamında olduğu görülmektedir.⁸⁵

6- “Coşkun Sular Ne Bulanık Akarsın”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava Muhayyer Hoyrat olarak tanımlanmıştır. Kayıtlardan dinlenerek yapılan incelemelerde, Muhayyer Makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur. Bu incelemeler neticesinde türkünün Muhayyer Makamında olduğu tespit edilmiştir.⁸⁶

⁸⁵ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.36.s. 98.

⁸⁶ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.37.s. 99.

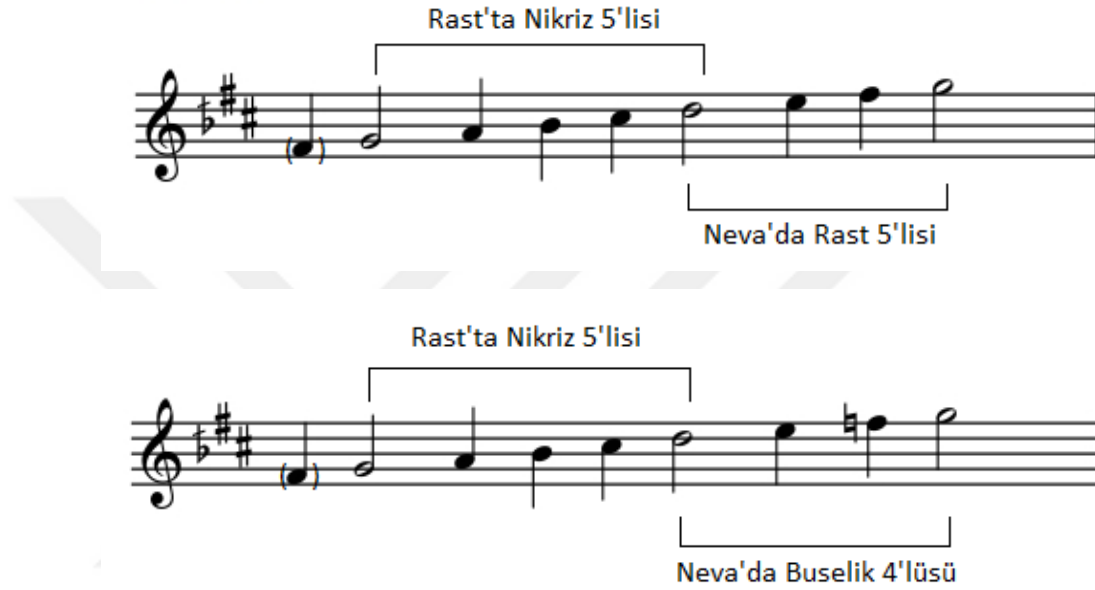
2.7. Nikriz Makamı' n daki Uzun Hava

Nikriz Makamında temel bilgileri verdikten sonra uzun havayı inceleyelim,

Durak: Rast perdesidir.

Seyri: İnici – Çıkıcıdır.

Dizi: Rast perdesindeki Nikriz beşlisine, Neva perdesinde Rast ve Buselik dörtlüsünün eklenmesiyle oluşmuştur.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Irak perdesidir.

Donanım: Si bemol (Dik Kürdi), Fa diyez (Evç), Do diyez (Nim Hicaz).

Genişleme: Yegah perdesinde Rast dörtlüsü ve Gerdaniye perdesinde Rast beşlisi gösterilir.

Seyir: Makamın seyrine güçlü perdesi olan Neva perdesindeki Rast dörtlüsü gösterilerek başlanır. Burada yapılan yarım kalışın ardından Rast perdesindeki Nikriz beşlisi ile tam kalış yaparak Nikriz makamının dizisi gösterilmiş olur. Daha sonra Gerdaniye perdesindeki Rast beşlisi gösterilerek Neva perdesinde Rast makamı dizisi elde edilir. Ardından makamın asma kalışlarına geçilir. Hüseyini perdesinde Uşşak dörtlüsü ile çeşnili kalış ve Rast perdesinde Rast makamına yapılan geçkinin ardından Nikriz makamı dizisine geçilir ve makamın seyri tamamlanır.⁸⁷

⁸⁷ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.34.

Nikriz Makamındaki Uzun Hava

1- “Bahar Olur Yeşillenir Bu Bağlar”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava Neriman Altındağ Tüfekçi’ den dinlenerek Nikriz Makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur. Bu incelemeler neticesinde türkünün Nikriz Makamında olduğu tespit edilmiştir.⁸⁸

⁸⁸ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.38. s. 100.

2.8. Rast Makamı' n daki Türküler Ve Uzun Havalar

Rast Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi ve uzun havayı inceleyelim,

Durak: Rast perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Seyir: Çıkıcıdır.

Yeden: Rast perdesidir.

Dizi: Rast 5'lisi + Rast 4'lüsü

Donanım: Si koma bemolü (Segah) Fa bakiyye diyezi (Evç)

Genişlemesi: Neva üzerindeki Rast dörtlüsü Yegah perdesine aktarıldığında genişleme sesleri elde edilmiş olur. Eserlerde Gerdaniye perdesi üzerinde Rast dörtlüsü' de gösterilir.

Seyir: Makamın seyrine Rast perdesindeki Rast beşlisi ile başlanır. Ardından Yegah perdesindeki Rast dörtlüsü gösterilerek, Neva perdesinde yarım kalış yapılır. Bu perdede Rast dörtlüsü gösterildikten sonra, karara doğru Neva perdesinde Buselik dörtlüsü kullanılır. Bu durumda Rast 5'lisine Nevada Buselik 4'lüsünün eklenmesinden oluşan diziye "Acemli Rast Dizisi" denir. Daha sonra makamın geleneksel seyrine uygun olarak Çargahta Çargah, Segah'ta Eksik Segah ve Dügahta Uşşak çeşnili asma kalışların ardından Rast makamı seyri tamamlanır.⁸⁹

Rast Makamındaki Uzun hava ve Türküleri inceleyelim

1- "Meclisinde Mail Oldum Ben Bir Kaşı Karaya"

Yapılan incelemelerde 10/8'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü gerdaniye sesi görülmektedir. Karar sesi olarak' da rast perdesi

⁸⁹ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.146.

verilmiştir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Rast Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.⁹⁰

2- “Bende Yetim”

Beşiri Hoyrat olarak tanımlanan bu uzun hava, bir aranağmenin çalınmasının ardından gerdaniye sesinin, güçlendirilmesinden sonra başlaması şeklinde icra edilmiştir, yapılan incelemeler neticesinde, Rast Makamının özelliklerini taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.⁹¹

⁹⁰ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.39.s. 101.

⁹¹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.40. s. 102.

2.9. Saba Makamı' ndaki Türküler ve Uzun Havalar

Saba Makamında ki temel bilgileri verdikten sonra türkülerini ve uzun havaları inceleyelim,

Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Çargâh perdesidir.

Yeden: Rast perdesidir.

Seyir: Çıkıcı, çıkıcı-inicidir.

Dizi: Çargâh perdesindeki Zir güleli Hicaz makamı dizisine, Dügah perdesinde Saba 4'lüsünün eklenmesiyle oluşur.

Donanım: Si bemol(Segah), Re () Hicaz

Genişlemesi: Makamı yapı bakımından oldukça geniştir.

Seyir: Çargâh perdesinde Hicaz-Zirgüle dizisiyle Sabâ dörtlüsünün birbirine katılmasından hâsıl olmuştur.⁹²Çargâh perdesinden veya durak perdesinden seyre başlanır. Çargâh perdesi eksen olmak üzere diziyi meydana getiren çeşnilerde ve bütün dizide karışık gezinilir. Gerdaniye perdesinde Hicaz'lı, Acem perdesinde Nikriz'li asma kalıplar gösterilir ve Çargah perdesinde Zirgüleli Hicaz çeşnili yarım kalış yapılır. Daha sonra yine karışık gezinilip, Dügah perdesinde Saba 4'lüsü ile tam karar yapılır.⁹³

Saba Makamındaki Uzun Hava ve Türküler

1- “Hangi Bağın Bağ Banısan”

Celal Güzelsesin 2/4' lük bestelemiş olduğu bu türkü Saba Makamındadır. Türkü'nün giriş bölümünde Nim Hicaz sesi güçlendirilmiş olup devamında, Çargah sesi

⁹² Onur Akdoğu, *Türk Müsiki Nazariyatı Dersleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara-1991, s.247.

⁹³ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir-2005, s.187.

güçlendirilmiş ve sonunda düğah sesinde karar vermiştir. Saba Makamı'nın karar aşamasındaki seslerinden oluşmuş olduğu, yapılan incelemelerde görülmüştür.⁹⁴

2- “An İkbale Zeval Erse Ne Var Sende Kemal Var”

Güzelsesin bestelemiş olduğu bu Uzun hava'nın giriş bölümünde 2/4 'lük bir aranağmenin ardından sözler söylenmiştir. Uzun hava söylenirken sazlar ezgiyi çalmaya devam etmiştir. Üstâd' ın okumalarından elde edilen sonuca göre bu uzun hava'nın Saba Makamında bestelendiği sonucuna ulaşılmıştır.⁹⁵

3- “Vardım Yarin Bahçesine”

7/4'lük usul ile bestelenmiş olan bu türkü, giriş kısmında çargah sesinin güçlendirilmesi ve çargah perdesindeki hicaz dizisinin vurgulanması, devamında düğah perdesinde karar kılması ile Saba Makamının özelliklerini göstermiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁹⁶

4- “Derman Aramam Derdime Gözyaşımı Silmem”

Celal Güzelsesin bestelediği bu uzun hava kayıtlardan dinlenerek incelenmiş ve Saba Makamında olduğu tespit edilmiştir. Bu uzun havada Güzelses bu makamı bütün özellikleriyle işlemiş ve tüm ayrıntılarıyla makamı duyurmuştur. Bu incelemeler neticesinde türkünün Saba Makamında olduğu tespit edilmiştir.⁹⁷

⁹⁴ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.41. s. 103.

⁹⁵ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.42. s. 104.

⁹⁶ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.43. s. 105.

⁹⁷ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.44. s. 106.

2.10. Segâh Makamın' daki Türküler ve Uzun Havalar

Segah Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerini ve uzun havaları inceleyelim,

Durak: Segâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Yeden: Kürdi perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

Dizi: İki türlü dizisi vardır.

- 1) Segâh 5'lisi + (Evç perdesinde) Hicaz 4'lüsü
- 2) Eksik segâh 5'lisi + (Neva perdesinde) Uşşak makamı dizisi

The image displays two musical staves. The top staff shows a scale starting with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notes are C# (quarter), D (quarter), E (quarter), F# (quarter), G (quarter), A (quarter), B (quarter), and C# (quarter). A bracket above the first six notes is labeled 'Segah'ta Segah 5'lisi'. A bracket below the last four notes is labeled 'Evç'te Hicaz 4'lüsü'. The bottom staff shows a similar scale. The notes are C# (quarter), D (quarter), E (quarter), F# (quarter), G (quarter), A (quarter), B (quarter), and C# (quarter). A bracket above the first six notes is labeled 'Segah'ta Segah 5'lisi'. A bracket below the last four notes is labeled 'Neva'da Uşşak Makamı Dizisi'.

Donanım: Si (Segâh) , Mi (Dik Hisar) , fa (Evç)

Genişlemesi: Tiz tarafta yapısı gereği zaten geniştir. Pest tarafta ise düğâh perdesinde Uşşak' lı ve Rast perdesinde Rast çeşnisi ile düşebilir.

Seyir: Segâh perdesinden yedenli seyre başlar. Çıkıcı bir makam olduğu için Segâh perdesinde sıkça dolaşır. Güçlü olan neva perdesini göstererek Rast'lı ve Buselik' li yarım karar yapar. Bunun dışında Evç perdesinde Segah ve Hicaz çeşnileri

gösterilebilir. Yukarıdaki genişleme bölgesini de gösterdikten sonra genellikle eksik Segâh'lı yedenli tam karar yapılır.⁹⁸

Segâh Makamındaki Uzun Hava ve Türküleri inceleyelim

1- “Bahçede Yeşil Hıyar”

Yapılan incelemelerde 10/8'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü gerdaniye sesi görülmektedir. Karar sesi olarak' da segâh perdesi verilmiştir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Segâh Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.⁹⁹

2- “Oğul yar içerden”

4/4'lük aranağmeyle başlayan yörede muhalif hoyrat diye tanımlanan segâh makamındaki uzun hava, usullü bestelenmiş bir bölüm ve sonunda serbest okunarak icra edilmiştir. Bu aranağme her dörtlükten sonra tekrarlanarak yinelenmiştir, söylenen bölümde, çalınan bölümde incelemeler sonucunda segâh makamında olduğu kararına varılmıştır.¹⁰⁰

3- “Bitlisin yolları”

6/8'lik aranağmeyle bestelenmiş olan bu türkü segâh sesiyle başlayıp yine güçlü olarak neva perdesine yönelmiştir. Çargâh ve rast perdelerinde de asma kalışlar gösterildikten sonra sözlerin başladığı bu türkü segâh makamının kalışlarını ve özelliklerini taşıdığı görülmüştür.¹⁰¹

4- “Çayın öte yüzünde”

Yapılan incelemelerde 10/8'lik bestelenmiş olan türkünün 1. güçlü sesi Neva sesidir, 2. Güçlü gerdaniye sesi görülmektedir. Karar sesi olarak' da segâh perdesi verilmiştir. İçerisinde her hangi bir makamsal geçki yapılmamıştır. Bu incelemeler neticesinde türkünün Segâh Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁰²

⁹⁸ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir, s.54.

⁹⁹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.45. s. 107.

¹⁰⁰ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.46. s. 108.

¹⁰¹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.47. s. 109.

¹⁰² Eserin Notaları için. Bkz. Ek.48. s. 110.

5- “Suya gider”

2/4’ lük bestelenmiş olan türkümüzün ritmik bir yapıya sahip olup, girişte gerdaniye civarında genişleyip sonrasında segâh sesinde asma kalışlar gösterilmiştir. Sözler neva perdesi civarında başlamış ve tekrar gerdaniye sesine yönelmiş ve karar sesiyle bitişe gitmiştir. Yapılan bu incelemeler neticesinde segâh makamında olduğu tespit edilmiştir.¹⁰³

6- “Yaradan var”

Yörede Muhalif Hoyrat olarak tanımlanan, segah makamındaki uzun hava, gerdaniye perdesi civarında, sözel olarak başlamış olup, sonrasında makamın diğer seslerinde kalışlar yaparak karar sesi olan segâh perdesinde karar vermiş olduğu incelemelerde görülmüştür. Bu incelemeler neticesinde türkünün Segah Makamında olduğu tespit edilmiştir.¹⁰⁴

7- “Oğul Yar İçerden”

4/4’ lük yazılmış aranağmeden sonra okunan yörede muhalif hoyrat diye tanımlanan segah makamındaki bu uzun hava’nın giriş bölümünde segah sesi güçlendirilmiş devamında gerdaniye sesi ve civarı güçlendirilerek makamın karar seslerine gelinmiş ve sözlere bırakılmıştır. Söz’lere giriş yapıldığında yine bu trafik devam etmiş olduğu incelemelerimizde görülmüş olup segah makamında olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁰⁵

8- “Daldalanım”

6/4 lük aranağmeyle bestelenmiş olan yörede muhalif hoyrat diye tanımlanan segâh makamındaki uzun hava, giriş bölümünde segâh perdesinde genişleyerek, devamında gerdaniye perdesine yönelmiş ve tekrar segâh perdesine gelerek, serbest bölüme geçilmiştir. Bu bölümde segah perdesi civarında sözler genişleyerek makamın diğer kalışları gösterilerek sonlandırıldığı incelemelerde görülmüştür. Bu incelemeler neticesinde türkünün Segah Makamında olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁰⁶

¹⁰³ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.49. s. 111.

¹⁰⁴ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.50. s. 112.

¹⁰⁵ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.51. s. 113.

¹⁰⁶ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.52. s. 114.

2.11. Uşşak Makamın'daki Uzun Havalar ve Türküler

Uşşak Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerini ve uzun havalarını inceleyelim,

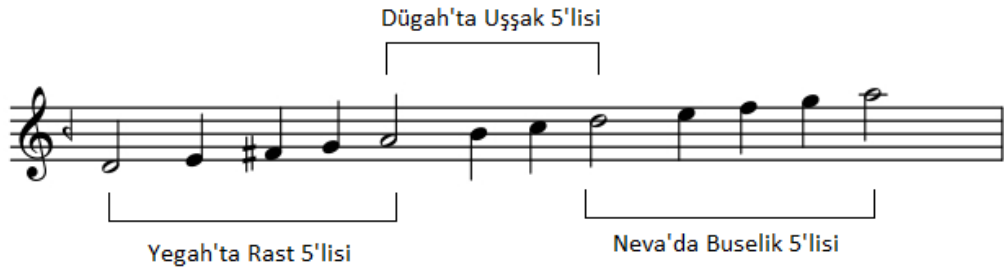
Durak: Dügâh perdesidir.

Güçlü: Neva perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

Yeden: Rast perdesidir.

Dizi: Uşşak 4' lü süne + Buselik 5'lisinin eklenmesi ile oluşur.

Donanım: Si koma bemolü (Segâh perdesi)

Genişlemesi: Dizisinde olmamasına rağmen, geleneksel eserlerde bazı bestecilerin Yegâh perdesindeki Rast beşlisini kullanmaları Arel Nazariyatına göre Uşşak makamının nazariyatında yer almış ve günümüze kadar gelenek haline gelmiştir.

Seyir: Makamın seyrine Dügâh perdesindeki uşşak dörtlüsü ile başlanır. Ardından, Neva perdesinde yarım kalış yapılır. Bu perdede Buselik beşlisi gösterilerek makamın dizisi tamamlanır. Daha sonra makamın geleneksel seyrine uygun olarak Çargâhta Çargâh, Segâhta Segâh ve Rastta çeşnili asma kalışlarının ardından Uşşak makamı seyri tamamlanır. Yegah perdesindeki Rast beşlisi genişlemesi seyir esnasında ya başta, veya karar sonrası gösterilebilir.¹⁰⁷

Uşşak Makamındaki Uzun Havaları ve Türkülerini inceleyelim

1- “Oy Milliye Milliye”

4/4' lük bestelenmiş olan türkümüzün giriş saz bölümünde uşşak dörtlüsü gösterilmiş ve neva perdesi güçlendirilmiştir daha sonra dügâh perdesine uşşaklı inilmiştir. Sözlerin girdiği bölümde neva perdesi civarında başlamış ve dügâh

¹⁰⁷ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir-2005, s.187.

perdesinde karar vermiştir bu incelemeler sonucunda Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁰⁸

2- “Saza Niye Gelmezsen(Kadın Kına Havası)”

10/8 lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı kalışların ardından sözel bölüme giriş yapılmıştır. Sözlerin başladığı bu bölümde neva perdesi ve civarı güçlendirilerek, çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı, dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁰⁹

3- “Sen Gideli Üç Gün Kaldı Bayrama”

10/8 lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı kalışların ardından dügâhta uşşaklı karar vermiş olduğu görülmüştür. Sözlerin başladığı bu bölümde hüseyini perdesi ve civarı güçlendirilerek, çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı, dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹⁰

4- “Yeni Çıkmış Şeftalinin Harmanı”

9/8’lik bestelenmiş türkünün giriş saz bölümünde rast’ ta rastlı giriş yapılarak neva perdesi güçlendirilmiş sonrasında segâhta segâhlı ve dügâhta uşşaklı kalışla giriş sazı tanımlanmıştır. Sözel bölümün girişinde hüseyini perdesi ve civarı güçlendirilmiş dönüşlerle tekrar edilmiştir. Türkünün devamında nevada, çargâhta ve son olarak dügâhta uşşaklı kalış göstermiş olduğu incelemelerde görülmüş olup Uşşak Makamının özelliklerini taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.¹¹¹

5- “Arpa Orağa Geldi”

10/8’ lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı kalışların ardından dügâhta uşşaklı karar vermiş ve serbest olarak türküye giriş yapılmıştır. Sözlerin

¹⁰⁸ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.53. s. 115.

¹⁰⁹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.54. s. 116.

¹¹⁰ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.55. s. 117.

¹¹¹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.56. s. 118.

başladığı bu bölümde çargâh perdesi ve civarı güçlendirilerek, segâhta segâh'lı, dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹²

6- “Biner Paytona”

6/4' lük giriş sazıyla başlayan türkümüze neva ve civarından giriş yapılmıştır, çargâhta çargâhlı ve dügâhta uşşaklı kalışın ardından sözel bölüm başlamıştır. Sözel bölümde hüseyini perdesi, neva perdesi ve segâh perdesinde kalışlar yapıldıktan sonra dügâh' ta uşşaklı kalışla karar verdiği yapılan incelemeler sonucunda görülmüştür. Bu incelemeler neticesinde türkünün Uşşak Makamında olduğu tespit edilmiştir.¹¹³

7- “Bir Ceket İsterem Beli Dar Ola”

2/4' lük ritmik olarak bestelenen türkünün giriş saz bölümünde neva perdesi güçlendirilmiştir. Sonrasında çargâhta, segâhta ve dügâhta uşşaklı kalışlar gösterilmiştir. Sözel bölümde hüseyini perdesi ve civarı güçlendirilmiş devamında neva perdesi, çargâh, segâh ve dügâhta uşşaklı kalışlar yapıldığı görülmüş olup Uşşak Makamında olduğuna karar verilmiştir.¹¹⁴

8- “Çay İçinde Kum Çeker”

6/8' lik giriş sazıyla başlayan türkümüze neva ve civarından giriş yapılmıştır, çargâhta çargâhlı, segâh' ta segâhlı ve dügâhta uşşaklı kalışın ardından sözel bölüm başlamıştır. Sözel bölümde dügâh perdesinden giriş yapılarak, neva perdesi ve segâh perdesinde kalışlar yapıldıktan sonra dügâh' ta uşşaklı kalışla karar verdiği yapılan incelemeler sonucunda görülmüştür. Bu incelemeler neticesinde türkünün Uşşak Makamında olduğu tespit edilmiştir.¹¹⁵

9- “Dağdan Kestim Değenek”

4/4' lük bestelenmiş olan türkümüzün giriş saz bölümünde uşşak dörtlüsü gösterilmiş ve neva perdesi güçlendirilmiştir daha sonra dügâh perdesine uşşaklı inilmiştir. Sözlerin girdiği bölümde neva perdesi civarında başlamış ve dügâh

¹¹² Eserin Notaları için. Bkz. Ek.57. s. 119.

¹¹³ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 58. s. 122.

¹¹⁴ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 59. s. 123.

¹¹⁵ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 60. s. 124.

perdesinde karar vermiştir bu incelemeler sonucunda Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹⁶

10- “Dağlara Lale Düştü”

4/4’ lük bestelenmiş olan türkümüzün giriş saz bölümünde uşşak dörtlüsü gösterilmiş ve neva perdesi güçlendirilmiştir daha sonra dügâh perdesine uşşaklı inilmiştir. Sözlerin girdiği bölümde neva perdesi civarında başlamış ve dügâh perdesinde karar vermiştir bu incelemeler sonucunda Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹⁷

11- “Hamayli Boynundayım”

10/8’ lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı kalıpların ardından dügahta uşşaklı karar vermiş ve serbest olarak türküye giriş yapılmıştır. Sözlerin başladığı bu bölümde çargâh perdesi ve civarı güçlendirilerek, segâhta segâh’lı, dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹⁸

12- “Kaladan Kalaya Ekerler Darı”

10/8’ lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı kalıpların ardından dügahta uşşaklı karar vermiş ve serbest olarak türküye giriş yapılmıştır. Sözlerin başladığı bu bölümde çargâh perdesi ve civarı güçlendirilerek, segâhta segâh’lı, dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹⁹

13- “Narê Esbap Yıkıyor”

2/4’ lük ritmik olarak bestelenen türkünün giriş saz bölümünde neva perdesi güçlendirilmiştir. Sonrasında çargâhta, segâhta ve dügâhta uşşaklı kalıplar gösterilmiştir. Sözel bölümde hüseyini perdesi ve civarı güçlendirilmiş devamında neva perdesi,

¹¹⁶ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 61. s. 125.

¹¹⁷ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 62. s. 126.

¹¹⁸ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 63. s. 127.

¹¹⁹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 64. s. 128.

çargâh, segâh ve düğâhta uşşaklı kalışlar yapıldığı görülmüş olup Uşşak Makamında olduğuna karar verilmiştir.¹²⁰

14- “Odasına Vardım”

4/4’ lük bestelenmiş olan türkümüzün giriş saz bölümünde uşşak dörtlüsü gösterilmiş ve neva perdesi güçlendirilmiştir daha sonra düğâh perdesine uşşaklı inilmiştir. Sözlerin girdiği bölüm rast perdesi civarında başlamış ve hüseyini perdesi, neva perdesi, çargah perdesi, segah perdesinde çeşnisiz asma kalışlar gösterilmiş ve düğâh perdesinde uşşaklı karar vermiştir. Bu incelemeler sonucunda Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²¹

15- “Böyle Bağlar”

Yörede uşşak maya diye tanımlanan uşşak makamındaki bu uzun havanın giriş bölümünde neva sesi güçlendirilmiş olup devamında, çargâhta çargâhlı, segâhta segâhlı, düğâhta uşşaklı kalış yaptığı yapılan incelemelerde görülüp Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²²

16- “Silmedin Gözyaşını”

4/4’ lük aranağme ile başlayan uzun havanın yöredeki tanımlanması ibrahimi divan dır. Aranağme dügahta uşşak gösterilerek başlar, hüseyini, çargah, segah ve dügahta uşşaklı kalışla söze serbest teslim edildiği incelenmiştir. Sözler de uşşak makamının neva sesi güçlendirilmiş olup devamında, çargâhta çargâhlı, segâhta segâhlı, düğâhta uşşaklı kalış yaptığı yapılan incelemelerde görülüp Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²³

16- “Fincanın Etrafı”

10/8’ lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh’lı kalışların ardından dügahta uşşaklı karar vermiş ve serbest olarak türküye giriş yapılmıştır. Sözlerin

¹²⁰ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 65. s. 129.

¹²¹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek. 66. s. 130.

¹²² Eserin Notaları için. Bkz. Ek.67. s. 131.

¹²³ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.68. s. 132.

başladığı bu bölümde çargâh perdesi ve civarı güçlendirilerek, segâhta segâh'lı, dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁴

17- “Denizaltı Horasan”

4/4' lük bestelenmiş olan türkümüzün giriş saz bölümünde uşşak dörtlüsü gösterilmiş ve neva perdesi güçlendirilmiştir daha sonra dügâh perdesine uşşaklı inilmiştir. Sözlerin girdiği bölüm rast perdesi civarında başlamış ve hüseyni perdesi, neva perdesi, çargah perdesi, segah perdesinde çeşniz asma kalışlar gösterilmiş ve dügâh perdesinde uşşaklı karar vermiştir. Bu incelemeler sonucunda Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁵

18- “Ağlama Yar Ağlama”

4/4' lük bestelenmiş olan türkümüzün giriş saz bölümünde uşşak dörtlüsü gösterilmiş ve neva perdesi güçlendirilmiştir daha sonra dügâh perdesine uşşaklı inilmiştir. Sözlerin girdiği bölüm hüseyni perdesi civarında başlamış ve neva perdesi, çargâh perdesi, segah perdesinde çeşniz asma kalışlar gösterilmiş ve dügâh perdesinde uşşaklı karar vermiştir. Bu incelemeler sonucunda Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁶

19- “Su İçtim Udum Udum”

10/8' lik bestelenmiş olan bu türkümüzün giriş bölümünde neva perdesi ve civarından giriş sazı başlamıştır. Çargâhta çargahlı, segâhta segâh'lı kalışların ardından dügâhta uşşaklı karar vermiştir. Sözlerin başladığı bu bölümde muhayyer perdesi ve civarı güçlendirilerek, hüseynide uşşaklı, nevada rastlı, çargâhta çargahlı, segâhta segâhlı ve dügâhta uşşaklı karar verdiği görülmüş olup Uşşak Makamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁷

¹²⁴ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.69. s. 133.

¹²⁵ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.70. s. 134.

¹²⁶ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.71. s. 135.

¹²⁷ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.72. s. 136.

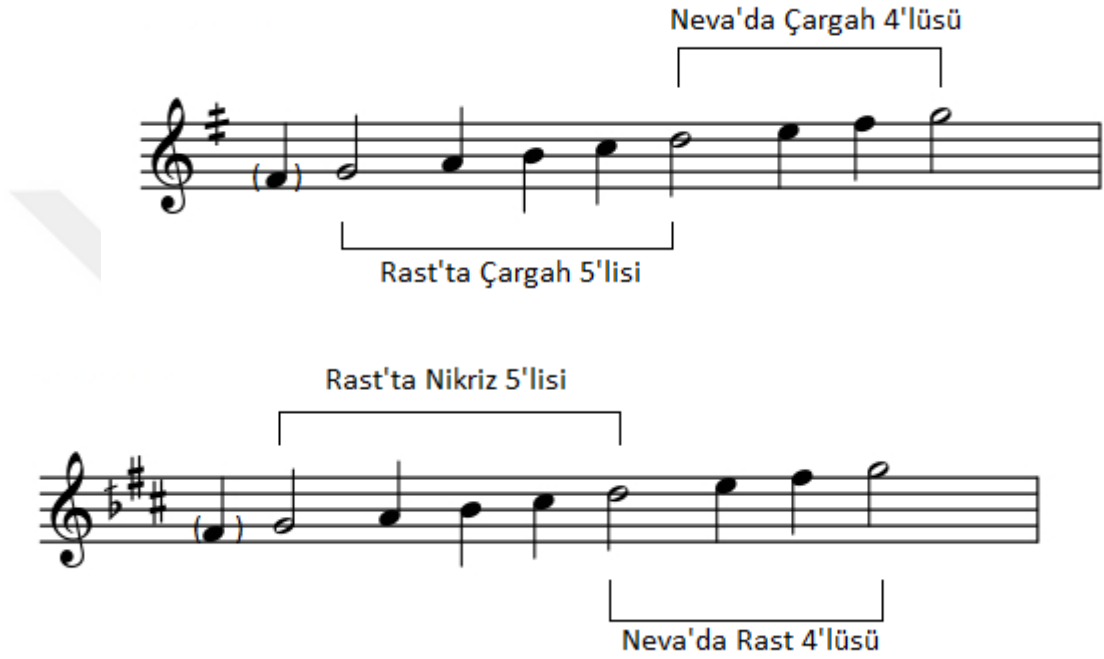
2.12. Zavil Makamın'daki Uzun Hava ve Türkü

Zavil Makamında temel bilgileri verdikten sonra türkülerimizi ve uzun havaları inceleyelim,

Durak: Rast perdesidir.

Seyri: İnicidir.

Dizi: Rast perdesindeki Mahur makamı dizisine, Rast perdesindeki Nikriz dizisinin eklenmesi ile oluşmuştur.

Güçlü: 1. derece güçlü Gerdaniye perdesi, 2. derece güçlü Neva perdesidir.

Yeden: Geveşt perdesidir.

Donanım: Fa (Evç) Mahur.

Genişleme: Rast perdesindeki Çargâh beşlisi simetrik olarak Gerdaniye perdesine aktarılır.

Seyir: Makamın seyrine 1. derece güçlü olan Gerdaniye perdesinde Çargâh beşlisi gösterilerek başlanır. Burada yapılan yarım kalışın ardından 2. derece güçlü perdesi olan Neva perdesinde Çargâh dördlüsü gösterilir ve Rast perdesindeki Çargah beşlisi ile tam kalış yapılarak Mahur makamın dizisi gösterilmiş olur. Daha sonra Nikriz

makamı dizisine geçilir. Ardından Mahur makamı dizisine dönülür ve Zavil makamının seyri tamamlanır.¹²⁸

Zavil Makamındaki Uzun Hava ve Türküleri inceleyelim

1- “Sürme Beni”

9/8’ lik aranağme ile yazılmış olan uzun hava saz bölümünün girişinde gerdaniye sesi güçlendirilerek başlanılmış ve aranağme iki kere çalındıktan sonra sözler başlamıştır. Sözler Muhayyer ve civarında genişlemiş, hüseyini ve neva seslerinde kalışlar duyulmuştur. Yörede arazbar olarak tanımlanan bu uzun havanın zavil makamın da olduğu tespit edilmiştir.¹²⁹

2- “Ateşi Ruhların Yaktı Şu Gönlümü”

10/8’ lik aranağmeyle yazılmış olan türkü neva sesi ve civarında başlamış olup sözel bölümlerde gerdaniye civarın’da genişlemiştir. Devamında neva perdesinde rastlı, segâh perdesinde segâhlı ve rast perdesinde çargâhlı karar verdiği incelemelerde görülmüş olup türkünün zavil makamında olduğu sonucuna varılmıştır.¹³⁰

¹²⁸ Alper Demir, *Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir-2005, s.189.

¹²⁹ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.73. s. 137.

¹³⁰ Eserin Notaları için. Bkz. Ek.74. s. 138.

SONUÇ

Yapmış olduğumuz bu tez çalışmasında elde ettiğimiz sonuçları, daha anlaşılır ve akıcı olması için maddeler halinde aşağıya alıyoruz:

a- Celal Güzelses' in Rufai tekkesinde Kuran kursuna başlayarak ailesinin geçimine katkıda bulunmak için başladığı yolculuğunda, tasavvuf müziği ile çalışmalarını devam ettirmesi, sesinin güzel olması, müzik bilgisini artırması ve müezzinlik yapabilir seviyeye gelmesinin etkileri hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Memuriyetine devam ederken müzikten kopmaması ve çalışmalarına devam etmesi bölgede yaşayan ustalardan faydalanması, Hocalarından öğrendiği türkülerini notaya alması ve bir sonraki nesile hatasız gelmesini sağlaması müzik üzerindeki düşüncelerinin ciddiyetinin göstergesidir. Hem sözel hem de müziksel anlamdaki yöreselliği, bugünkü Türk Halk Müziği yapısı içerisinde farklılığını hissettirmiştir.

b- Celal Güzelses mağrur ve ciddi bir mizaca sahipti. Hayatıyla, yaşam şekliyle, toplum içerisindeki davranışları ile yaşadığı dönem içinde bulunduğu topluma örnek bir sanatçı kişiliğe sahip olduğu, yaptığımız bu çalışmada çok açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

c- Türk Halk Müziğini yaymak, türkülerini derlemek, öğrenciler yetiştirmek ve halk konserleri vermek için kurmuş olduğu Halk Musikisi Cemiyeti ile yapmış olduğu konserlerle büyük kitlelere ulaşmış ve çevre illerde de istek üzerine konserler vermiştir. Cemiyette yetişen öğrencilerinin, türkülerini bugüne kadar doğru ve eksiksiz ulaşmasındaki öneminin büyük olduğu anlaşılmaktadır.

d- Döneminin önde gelen sanatçıları tarafından takdir edilen Güzelses'in makam ve usul bilgisine sahip olduğu yaptığımız çalışmada görülmüştür.

e- Mahalli şarkı ve türkülerin müziğini korumuş, güftelerini kendisi düzenleyerek edebi yönünü de göstermiştir.

f- Türkülerinde, Türk Sanat Müziği Usûllerinden, Aksak Semai(10/8), Raks Aksağı (9/8), Devri Turan(7/4), Sengin Semai (6/4), Yürük Semai (6/8), Sofyan (4/4) ve Nim Sofyan (2/4) usûllerini kullanarak türkülerine çeşitlilik katmıştır.

g- Bestelerinde Aksak Semai (10/8) usûlünde 21, Devri Turan (7/4) usûlünde 1, Aksak usûlünde (9/8) 2, Sengin Semai (6/4) 3, Yürük Semai (6/8) 2, Sofyan usûlünde 21, Nim Sofyan (2/4) 7, Uzun hava olarak 16 bestesi olduğu tespit edilmiştir.

ğ- Bestelemiş olduğu ve derlediği türkülerin Türk Sanat Müziği Makamların'dan, Acemaşiran, Hicaz, Hüzzam, Karcıgar, Muhayyer, Hüseyini, Nikriz, Rast, Saba, Segah, Uşşak ve Zavil Makamlarında olduğu tespit edilmiştir.

h- Bestelediği türkülerin Makamsal tespitlerinde Acemaşiran Makamında 2, Hicaz Makamında 8, Hüzzam Makamında 3, Karcıgar Makamında 1, Muhayyer Makamında 8, Nikriz Makamında 1, Rast Makamında 2, Saba Makamında 3, Segah Makamında 7, Uşşak Makamında 19, Zavil Makamında 2, Hüseyini Makamında 18 tamamı 74 türkü yapılan incelemelerde belirlenmiştir.

ı- Yapmış olduğu çalışmaların kendisinden önceki geleneği ve kendi döneminin izlerini taşıdığı yapılan incelemelerde görülmüştür.

i- Çermikli Mustafa Efendi, Hafız Melik Efendi, Ahmet Yüksekse, Süryani Nusiye Baco, gibi feyz aldığı hocalarının, onun Diyarbakır yöresine ait türküler, hoyratları ve gazelleri geleneğe uygun bir şekilde okumasında ve öğrenmesinde önemli katkılarda bulunduğu çalışmamızda görülmüştür.

j- Bunun yanı sıra merhumun Rıfâî tekkesinin mensubu olması vesilesiyle tasavvufi yönü gelişmiş, dini musıkide önemli bir yol kat etmesini sağlamış bu süreç doğal olarak söylediği hoyratlara ve uzun havalara etkisini gösterdiği görülmüştür.

k- Çalışmamızda yapmış olduğumuz tasnifte bazı eserler her ne kadar Mahalli isimlerle belirtilmişse de örnek verecek olursak Mahalli tanımlamayla Karmı yağmış Diyarbakır dağına Ritmik ayaklı uzun hava, MAYA olarak tanımlanır. İncelememiz de de değindiğimiz gibi Hüseyini Makamında olduğu ezgisel yapısından, güçlü sesinden , asma kalışlarından ve karar sesinden tespit edilmiştir yine Muhalif Hoyrat diye tanımlanan Daldalanım türküsü yukarıdaki yaptığımız incelemede olduğu gibi Segah Makamında olduğu belirlenmiştir,neticede bu eserlerin yüzyıllardır kullandığımız Türk Sanat Müziği Makamlarımızdan farklı seslerde yapılan kalışlardan ve içerisindeki makamsal geç kilerin vermiş olduğu farklı duyumlar ve duygular yöresel müzik insanları tarafından farklı makam isimleriyle belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu minvalde farklı yörelerimizde ki farklı makamsal tanımlamalar bir bütünün parçası gibidir ama asıl öz yüzyıllardır var olan Türk Müziğinin dallarıdır. Beklentimiz bu araştırmanın bundan sonra yapılması düşünülen çalışmalar için kaynak olabilmesidir.

KAYNAKLAR

- ABAKAY, Mehmet Ali, *Diyarbakır Folklorundan Kesitler: Celal Güzelses, Diyarbakır Halk Musikisi Üzerine İnceleme*, Diyarbakır Büyük Şehir Belediyesi Kültür Sanat Yayınları, Diyarbakır 1995.
- ACAY, Recep, *Ben-ü sen gülleri*, BRC Basım, Ankara 2010.
- AKDOĞU, Onur, *Türk Mûsikîsi Nazariyatı Dersleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
- BEYSANOĞLU, Şevket, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları, C.I-II-III*, San Matbaası, Ankara 1997.
- BEYSANOĞLU, Şevket; TURHAN Salih; DÖKMETAS Kubilay, *Diyarbakır Musiki Folkloru*, Diyarbakır Büyük Şehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, Ankara 1996.
- DEMİR, Alper, *Geleneksel Türk Sanat Müziği Solfej ve Nazariyatı*, Sade Matbaacılık ve Grafik, İzmir 2005.
- GÜLDOĞAN, Vedat, *Diyarbakır Kültürü*, BRC Matbaası, C I, II, III, Ankara 2011.
- SİVAS VALİLİĞİ, *Kültürümüzde Türkü Sempozyumu Bildirileri*, Sivas 22-25 Ekim 2011, C. I-III, Es Ofset Matbaacılık, Sivas 2013.
- ŞARDAĞ, Rüştü, *Mustafa İtri Efendi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1989.
- YOLDAŞ, Hayri, *Taş Plaklarda Şark Bülbülü Celal Güzelses*, Diyarbakır Büyük Şehir Belediyesi, Diyarbakır 2005.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

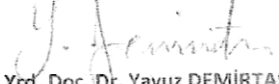
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	SERVET ZEKİ ERSOY
Öğrenci Numarası	131215104
Enstitü Anabilim Dalı	MÜZİK
Programı	MÜZİK
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	YRD. DOÇ. DR. YAVUZ DEMİRTAŞ
Tez Başlığı (Türkçe)	CELAL GÜZELSES TÜRKÜLERİNİN MAKAMLARA GÖRE TASNİFİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının, a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 180 sayfalık kısmına ilişkin 13/11/2016 tarihinde tez danışmanı tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı: % 7'dir.

Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ
Danışman

Yrd. Doç. Dr. Yavuz DEMİRTAŞ
Anabilim Dalı Başkanı

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

Ek 2.

COŞKUN SULAR BULANDIRIR

Yöre:

Diyarbakır

Süre: ♩ 125

K. Alındığı: Celal GÜZELSES

K. Kişi Düzenleyen

ve Derleyen: Hayri YOLDAŞ

(Saz.....)

Coş kun su lar bu lan dı nr

Coş kun su lar bu lan dı nr da ğı ta şı

do lan dı nr yar Ab dal e der

di len di rir ab dal e der di len di rir

A şı ğın de ğil sa dı kın de ğil mi yar Yoldaş

-1-

Coşkun sular bulandırır
Dağı taşı dolandırır yar
Abdal eder dilendirir
Aşkın değil sadıkmı değilmi yar.

-2-

Coşkun sudan geçemedim
Yollarını seçemedim yar
Aşk şerbeti içemedim
Esirin değil mansurun değilmi yar

Not: Plağa okuyamadığı kırk eserden biridir.
Orijinal ses kaydı tesbitinde bir dördlüğü bulunan bu güzel esere
ikinci dördlüğü ve aranağmesini Hayri YOLDAŞ besteleyerek eklemiştir..

Ek 3.

**TEK BAŞIMA KALSAM ŞAH-İ
DEVİRANA KUL OLMAM
(Acemaşiran Gazelli)**

Yöre :
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES

Ses kaydından tesbitle
Derleyen Notlayan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 44

Coş kun su lar bu lan dı rır coş kun su lar
bu lan dı rır da ğı ta şı do lan dı rır
yar..... Ab dal e der di len di rır
Ab dal e der di len di rır a şı kın de ğil
sa dı kın de ğil mi yar.....) Yoldaş

Serbest:

Ah..... . Tek başıma kalsam şah-i devrana kul olmam
Ah. ah.ah.Tek başıma kalsam şah-i devrana kul olmam
Viran olası hanede evladu eyal var of(6)

Ritmik:

Coşkun sular bulandırır (2)
Dağı taşı dolandırır yar
Abdal eder dilendirir (2)
Aşkın değil sadıkın değilmi yar

Serbest:

Ah(8) Tek başıma kalsam Şah-i devrana kul olmam
Yar.....Viran olası hanede evladu eyal var of(8)

Ek 4.

ARKADAŞLAR BENİM DİRDİM YEGİNDİR

Yöre: Diyarbakır
Plak No: A x 2252-A
Sahibinin Sesi

Süre: 190

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz _____)

Ar ka daş lar be nim der dim ye gin dir

ci ge rim de fi til iş ler dü gü m dür oy _____)

dü gü m dür oy oy Hiç bil me nem ne sa at tir

ne gün dür zor la be ni bir za hı me

ver di ler oy ver di ler oy oy ver di ler de

gü na hı ma gir di ler oy gir di ler oy oy yoldaş

-1-

-2-

Arkadaşlar benim dirdim yegindir
Cigerimde fitil işler düğündür oy
Düğündür oy oy(2)
Hiç bilmenem ne saatir ne gündür
-Bağlantı-
Zorla beni bir zalime verdiler oy verdiler oy oy
Verdilerde günahıma girdiler oy girdiler oy oy

İki dağın arasında kalmışam
Bulbul gibi daldan dala konmuşam oy
Konmuşam oy oy (2)
Ne gün gördüm ne de murad almışam
-Bağlantı-
-3-
Bulbul gibi ahü zarı çekerem
Gözyaşımı gül başına dökerem oy dökerem oy oy(2)
Bu ne gündür zehir olsa içerem
-Bağlantı-

Ek 5.

DİYARBAKIR ESMER ŞARKISI

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1960-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 92

(Saz -----)

Es me rin a ğı ge rek es me ri na

ğı ge rek al nın da da ğı ge rek

ya ri es mer o la nın zen cir den ba

ğı ge rek Hay di yar yar yar

ki bar ya rim es me rim çok za lim sin

es me rim sen ha yın sın es me rim Yoldaş

-1-

Esmerin ağı gerek (2)
Alnında dağı gerek
Yari esmer olanın
Zencirden bağı gerek
(Bağlantı)
Haydi yar yar yar
Kibar yarım esmerim
Çok zalimsin esmerim
Sen hayınsın esmerim

-2-

Esmer bugün ağlamış (2)
Cigerini dağlamış
Kara kaşın üstüne
Siyah puşu bağlamış
(Bağlantı)
Haydi yar yar yar
Kibar yarım esmerim
Sen hayınsın esmerim
Çok zalimsin esmerim

-3-

Esmerim biçim biçim (2)
Ölürüm esmer için
Alem bana düşmandır
Seni sevdiğim için
(Bağlantı)
Haydi yar yar yar
Kibar yarım esmerim
Sen tatlısın esmerim
Çok hayınsın esmerim

Ek 6.

ESTİ BAHARIN NESİMİ

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1998-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 110

(Saz -----)

Es ti ba ha rın ne si mi ne hoş e da lı
ke si mi al dım o ya rin se si ni hay hay
Al dım o ya rin se si ni Yoldaş

1 -
Esti baharın nesimi
Ne hoş edalı kesimi
Aldım o yarin sesini hay hay
Aldım o yarin sesini

-3-
Ay gitti yücada kaldı
Gözlerim ardınca kaldı
Bu taş gönlüm polat gönlüm
Eridi de azca kaldı

-Bağlantı-
Esti baharın nesimi
Ne hoş edalı kesimi
Aldım o yarin sesini hay hay
Aldım o yarin sesini

-2-
Bak ay göründü meşeden
Avcılar bekler köşeden
Kokusunu gülden almış hay hay
Yanakları menevşeden

-Bağlantı-

Ek 7.

O YARİMİN DAMINDAN HOPLİYAMADIM

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2632-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre ♩ = 96

(Saz _____) O ya ri minda mın dan

hop lı ya ma dım pa ra la rım dö kül dü top lı ya ma dım

O ya ra mek tıp yaz dım yol lı ya ma dım ya ri me mek tıp yaz dım

yol lı ya ma dım Vur ma yın ar ka daş lar ben ya ra lı yam

el a lem al giy miş ben ka ra lı yam Yoldaş

-1-

O yarimin damından hoplıyamadım(2)
Paralarım döküldü toplıyamadım (2)
O yare (Yarime) mektup yazdım yolıyamadım(2)

-Bağlantı-

Vurmayın arkadaşlar ben yaralıyam
El alem al geymiş ben karalıyam

-2-

Mardin kapısında vurdular beni(2)
Esfel bahçası na attılar beni (2)
Gözüm kapanmadan görseydim seni(2)

-Bağlantı-

-3-

Mardin kapısı'ndan endim aşığı(2)
Belime bağladım acem(lahor) kuşağı (2)
İmdada yetişin esfel uşağı(2)

-Bağlantı-

-4-

Murat gilin damından hoplıyamadım(2)
Liralarım döküldü toplıyamadım(2)
O Yare(Yarime) mektup yazdım yolıyamadım(2)

-Bağlantı-

Ek 8.

ABDONUN MEZARI (Şirvani Ağıt)

Yöre _____ :
Diyarbakır
Plak No:
A x 1600 - B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

-1-

Abdonun mezarını kayadan oyun kayadan oyun
Mezarın üstüne (anem) mermer taş koyun (2)
Taksim

Abdonun yerine müslümü koyun, müslümü koyun.
Vurma dedim zalim (vurmā) yaram derindir
Yaram sağalırsa (anem) mevlam kerimdir

Ek 9.

BÖGÜN BEN YARI GÖRDÜM (Şirvrani Arazbar)

Yöre :
Diyarbakır
Plak No:
A x 2224-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Oğul.....Böğün ben yarı gördüm aman aman aman
Valla..... yatakta yatı gördüm
Havar yarimi.....kibar yarimi....
(Aranağme)
Oğu böğün..Keşke görmez olaydım aman
Valla.....Benzini sarı gördüm
Havar yarimi oy kibar yarimi oy

(Aranağme eser süresince alttan çalınır)

Ek 10.**ALDI ZİHR-İ TİĞ'İNE
(Şirvani Gazel)**

Yöre _____ :
Diyarbakır
Plak No:
 A x 1998 - B
 Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
 Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
 Hayri YOLDAŞ

Aman aman.....Aldı zıhr-ı tıg'ine bir nim nigahle ol alemi aman aman
 (Taksim)
 Bir bakışta attan aldı kahramanı gözlerin yar ey of(5)
 Ey ey ey ey ey of of of of
 (Taksim)
 Çin-ü maçini hatem etmiş gözlerin hep aman ah ah
 (Taksim)
 AhAh.....Gözlüyor mülk-i Acem'de istâhan'ı gözlerin
 Ey ey ey ey ey of of of of ey ey

Ek 11.

EYVANDA YATAN OĞLAN

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1526-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 96

(Saz -----)

Ey van da ya ta noğ lan loy loy loy loy loy loy ki bar yar
Göm le ği i pek oğ lan loy loy loy loy loy loy ki bar yar

Ni şan lın el ler al mış loy loy loy loy loy loy za lım yar
Ha ber siz ya tan oğ lan loy loy loy loy loy loy za lım yar

yoldaş

-1-

Eyvanda yatan oğlan loy loy loy loy loy loy kibar yar
Gömleği ipek oğlan loy loy loy loy loy loy kibar yar
Nişanlın eller aldı loy loy loy loy loy loy zalım yar
Habersiz yatan oğlan loy loy loy loy loy loy zalım yar

-2-

Ay doğar kamerinden loy loy loy loy loy loy kibar yar
İnce bel kemerinden loy loy loy loy loy loy kibar yar
Susamışam bir su ver loy loy loy loy loy loy zalım yar
Ak gerdan damarından loy loy loy loy loy loy zalım yar

-3-

Dama çıkmış bir güzel loy loy loy loy loy loy kibar yar
Damin etrafı gezer loy loy loy loy loy loy kibar yar
Elinde bir deste gül loy loy loy loy loy loy zalım yar
Gendi gülünden güzel loy loy loy loy loy loy malamın

-4-

Altın tasın kenarı loy loy loy loy loy loy kibar yar
İçinde kırdım narı loy loy loy loy loy loy kibar yar
Küstürdüm yola saldım loy loy loy loy loy loy zalım yar
Altın perçemli yarı loy loy loy loy loy loy malamın

NOT:4. 4'lüğü TRT'ye Celal GÜZELSES tarafından TRT sazlarıyla okunmuştur.

Ek 12.

KARANFİLSİN TARÇINSIN

Yöre :
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 96

(Saz -----)

Ka ran fil sin tar çın sın Hop na nay na nay
Ne den böy le hır çın sın " " " " " "
in ci de diş lim na nay Ka lem kaş lım na nay
" " " " " " " " " " " "
sır ma da saç lım na nay Dal yan boy lum na nay na nay ken di ma lım
" " " " " " " " " " " "

Yoldaş

-1-

Karanfilsin tarçinsin

-Bağlantı-

Hop nanay nanay incide dişlim nanay

Kalem kaşlım nanay sırmada saçlım nanay

Dalyan boylum nanay nanay kendi malım

-2-

Neden böyle hırçınsın

-Bağlantı-

-3-

Ne büyüksün ne küçük

-Bağlantı-

-4-

Tamam benim harcımsın

-Bağlantı-

Ek 13.

KARPUZ GETİR YİYİYİM

Yöre :
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 96

(Saz

5 Kar puz ge tir yi ye yim aç yor ga nı

9 gi re yim U yan u yan sar be ni

12 yar ol du ğun bi le yim Yoldaş

-1-
Karpuz getir yiyeyim
Aç yorganı gireyim
Uyan uyan sar beni
Yar olduğun bileyim

-2-
Karpuzlar yenmez oldu
Sıcaktan benzim soldu
Bir yar sevdim o dahi
Gettide gelmez oldu

-3-
Karpuzun al dilimi
Nettin benim yarimi
Gülümü koklayanlar
Göze alsın ölümü

-4-
Karşıda elmalıklar
Suda oynar balıklar
Ne böyle sevgi ola
Ne böyle ayrılıklar

-6-
Karşıdan görünürsün
Çarşafa bürünürsün
İpek çarşaf içinde
Ne güzel görünürsün

-7-
Karpuz kestim sulandı
Yedim başım dolandı
Kırılalı kollarım
İnce bele dayandı

Ek 14.

MARDİNKAPI ŞEN OLUR

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 2614-B
Sahibinin Sesi
Süre: 110

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz) Mar din ka pı şen o lur le le le le le le le le ca nım Mar din ka pı şen o lur di bi de ğir men o lur bu ra lar da yar se ven mut la ka ve rem o lur le le le le le le le le ca nım Yoldaş

-1-

Mardinkapı şen olur le le le le le le le le canım
Mardinkapı şen olur dibi değirmen olur
Buralarda yar seven mutlaka verem olur
Le le le le le le le le canım

-2-

Urfakapı bağlıdır le le le le le le le le canım
Urfakapı bağlıdır yarım Karac dağlıdır
Kim yarimi sorarsa kıvr kıvr saçlıdır
Le le le le le le le le canım

-3-

Dağkapısı taşlıdır le le le le le le le le canım
Dağkapısı taşlıdır yarım hilal kaşlıdır
Ben yarime kıyamam yarım küçük yaşlıdır
Le le le le le le le le canım

-4-

Yeni kapı bahçalar le le le le le le le le canım
Yeni kapı bahçalar güzel yar keman çalar
O yar bana bakanda yüreğimi parçalar
Le le le le le le le le canım

Ek 15.

ÜÇ KARDEŞTİK GETTİK GEYİK AVINA

Yöre : Diyarbakır
Plak No : A x 2184-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 96

(Saz -----)

Üç kardeş tik get tik ge yik
a vı na
oy yo yoy
yoy Ge yik çek ti bi zi ken di
da ğı na a man a man da ğı na
ha lim ya man da ğı na (saz.....
.....) Ge yik çek ti bi zi ken di da ğı na
a man a man da ğı na ha lim ya man
da ğı na (saz.....) Yoldaş

Ek 16.

BİR GÜZEL Kİ ON YAŞINA GİRİNCE

Yöre: Diyarbakır
Plak No: A x 2291-A-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 72

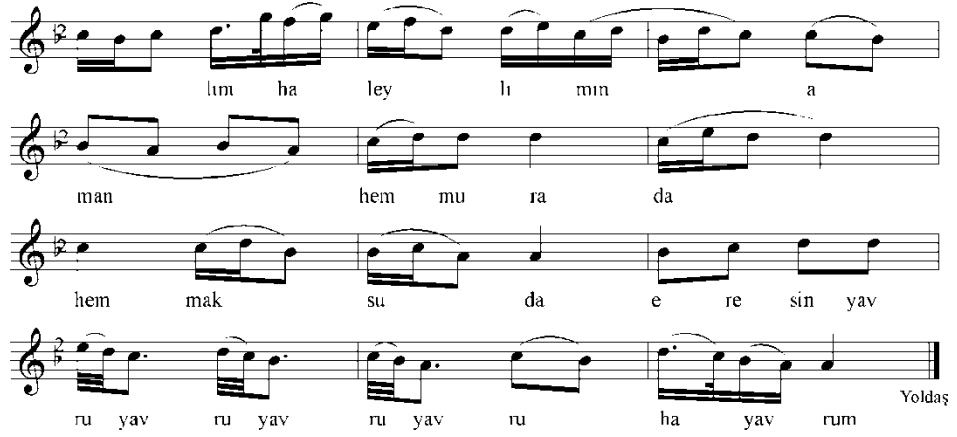
(Saz)

(serbest) giriş bölümü için)

A man bir güzel ki
on ya şı na gi rin ce gonca güldür he nüz a çı lır on bi rinde gon ca di ye
kok lar lar on i kide der man di yip sak lar lar ondördünde hamre şe ke
re ben zer e.....y a man

En sondaki 2. satıra kadar bu aranağme çalınır. (giriş sazı)
Giriş sazı yalnız girişte yol gösterir.

be ni ağ lat ma ki sen
de gü le sin ley li ley
li ley li ley li ley Yoldaş

-1-

Aman. Bir güzel ki on yaşına girince
Gonca güldür henüz açılır
On birinde gonca diye koklarlar
Onikide derman diye saklarlar
On üçünde cevri cefa çekerler
On dördünde hamre şekere benzer aman

-2-

Ah. On beşinde güzelliğin çağıdır
Onaltıda gören aklın dağıdır
On yedide göğsü cennet bağdır
Uzanır kameti selviye benzer aman

-3-

Ah. On sekizde hem arttır zannı
On dokuzda terk eylemiş arını
Yirmisinde gözetir şıkarını
Zincirlerden kopmuş aslana benzer aman

-4-

Ah. Yirmi beşten sonra bıyıkları burulur
Otuzunda akan sular durulur
Otuzbeşte hep günahları sorulur
Yalana karışmış ırfana benzer
Ey ey ey ey aman

-5-

Ah....Kırk yaşında gazel dokülür bağlar
Kırk beşinde günahlarına ağlar
Ellisinde insanlara bel bağlar
Dağ başına çökmüş dumana benzer aman

-6-

Ah.. Ellibeşte sızı iner dizine
Altmışında duman çöker gözüne
Altmışbeşte hiç bakılmaz yüzüne
Ahreti gözetir Sübhana benzer aman

-7-

Ah....Altmışbeşten sonra beller bukülür
Bütün damarlardan kanlar çekilir
Gel gel diye toprak çağırır
Geldi geçti şimdi yalana benzer

-8-

Beni ağlatmaki sende gülesen
Ley li ley li ley li ley li ley lüm haleylim
Hem muradan hem maksudan
Eresen yavrum yavrum ha yavrum

Ek 17.

AZ KALDI BAYRAM OLA

Yöre :Diyarbakır
Plak No :A x 1668-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 96

(Saz) Az kal dı bay ram o la (saz....) He le he le he le he le
nin na lar (Saz) ko lun boy nu ma do la (saz...)
he le yar he le yar nin na lar (saz....) üç ay lık has
re ti ni (saz....) he le he le he le he le nin na lar (Saz)
is ter bu ge ce a la (saz....)
he le yar he le yar nin na lar (Saz) Yoldaş

-1-

Az kaldı bayram ola hele hele hele hele ninnalar
Kolun boynuma dola hele yar hele yar ninnalar
Üç aylık hasretini hele hele hele hele ninnalar
İster bu gece ala hele yar hele yar ninnalar

-2-

Bugün ayın üçüdür hele hele hele hele ninnalar
Girme bostan içidir hele yar hele yar ninnalar
Dudakların bal şeker hele hele hele hele ninnalar
Dilin badem içidir hele yar hele yar ninnalar

Ek 18.

BÜLBÜLÜN KANADI SARI

Yöre :Diyarbakır
Plak No :A x 2051-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩=40

Bül bü lün ka na dı sa
rı be nağ la rı.....m
za rı za rı E lim de
Be nim der
nal dim dı lar ya ri
dim ba na ye ter
ga rip ga rip
bir da hi sen
öt me bül bül.....)
kat ma bül bül.....)

-1-

Bülbülün kanadı sarı
Ben ağlarım zarı zarı
Elimden aldılar yarı
Garip garip ötme bülbül
-Bağlantı-
Benim derdim bana yeter
Bir dahi sen katma bülbül

-2-

Bülbülün kanadı beyaz
Gece puslu gündüz eyaz
Al kalem derdimi yaz
Garip garip ötme bülbül
-Bağlantı-
Benim derdim bana yeter
Bir dahi sen katma bülbül

Ek 19.

EL ELE VER GİDAH PİROTHANAYA

Yöre :Diyarbakır
Plak No :A x 2224 - A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩=48

El e le ver gi dah pi rot ha na ya
kur ban o lam se ni de do ğan a na ya
hay ran o lam se ni de do ğan a na ya
Se ni doğ du be ni sal dı be la ya
ye ni de duy dum sev da lı san sev da lı
Bu göy nü mün der ma nu san der ma nı
Bu der di min der ma nı san der ma nı

Yoldaş

-1-

El ele ver gıdah pirothanaya (2)
Kurban olam senide doğan anaya
Hayran olam senide doğan anaya
Seni doğdu beni saldı belaya
Seni'de doğdu beni saldı belaya

-Bağlantı-

Yenide duydum sevdalısan sevdalı
Bu göynümün dermanısan dermanı
Yenide duydum sevdalısan sevdalı
Bu derdimin dermanısan dermanı

-2-

Ne durmuşsan dam başında ay gibi (2)
Yanakların elma gibi nar gibi (2)
Gel sarılak ikimiz bir can gibi (2)

-Bağlantı-

Yenide duydum sevdalısan sevdalı
Bu göynümün dermanısan dermanı
Yenide duydum sevdalısan sevdalı
Bu derdimin dermanısan dermanı

Ek 20.

EVLERİNİN ÖNÜ KAVAK (Hüseyini Ağıt)

Yöre :
Diyarbakır
Plak No:
A x 2152 - A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Evlerinin önü kavak
Elim kına yüzüm duvak
Merhamet et halime bak
-Bağlantı-
Oy oy bebeğim oy
Oy oy sebebim oy
Oy oy hayatım oy
(Taksim)
Bögün hava bulanıktır
Yüreğim başı yanıktır
Kınamayın arkadaşlar
Arkadaşıma yazıktır
-Bağlantı-
(Taksim)
Evlerinin önü çiçek
Kızlar gelin kefen biçek
Yersiz kaldık nere gidek
-Bağlantı-

Not: Diyarbakır Eşrafından Cemilpaşalara yaptığı Ağıt'tır.

Ek 21.**DELİ GÖNÜL
(Hüseyini Maya)**

Yöre _____:
Diyarbakır
Plak No:
A x 2224 - A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Deli gönül melul olup ağlama ey ey
Ağlamanın elbet bir gülmesi var ey ey
İntikam adüye kalırmı sandın ey
Herkesin felek, felek ettiği kadar bulması var

Ek 22.

DÜŞMÜDÜR HAYALMİDİR (Hüseyini Maya)

Yöre _____:
Diyarbakır
Plak No:
A x 2446-B
Sahibinin Sesi

Kimden Ahındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

♩. = 52

(Saz _____)

_____) serbest giriş (1. ve 2. hane girişi) serbest giriş (3. hane girişi)

Yoldaş

-1-

Düşmüdür hayalmidir bilmedim yar gülüm aman
Gözüm yaşı akıp geçti silmedim aman gülüm aman

-Ara sazı çalınır-

-2-

Ben vaadliyim bende sensiz gülmedim yar yar
İster dünyam felek felek bahçe ile bağ olsa

-3-

İster dünyam felek felek bahçe ile bağ olsa
Celal GÜZELSES

3.haneyi Sol sesinden başlayıp gezinti yaparak
eseri Re sesinde eseri bitirir.

Ek 23.

**KARMI YAĞMIŞ
DİYARBAKIR'IN DAĞINA
(Hüseyini Maya)**

Yöre :Diyarbakır
Plak No: A x 2614-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

$\text{♩} = 52$

(Saz -----)

1. Hane söz girişi 2. Hane söz girişi (-----) Yoldaş

-1-

Karmi yağmış Diyarbakır'ın dağına ey ey
Bülbül konmuş bostanına bağına yar yar yar
Yeni gelmiş sarılmanın çağına ey ey
Reva mıdır yar yar ben murad almıyayım

-2-

Ah....
İkbale zeval erse ne var, sende kemal var
Mağruri kemal olma ki, ardınca zeval var
Tek başıma kalsam şah-i devrana kul olmam
Viran olası hanede evladu ayal var....
Reva mıdır, yar, yar ben murad almıyayım

2. Hane sözleri Aşık Dertli'den alınmıştır.
Devamı: Dür olmaya istermi kişi öz vatanından
Ey dertli biçare bu esrarda ne hal var

NOT: Eserin ikinci kısmı Diyarbakır'a özgü olan minare uşşığı makamında okunur. (Arş. Hayri YOLDAŞ)

Ek 24.

**FELEK GAYET DÖNEK
DÜNYA İSE CELLAD-I MÜTHİŞTİR
(Urfa Sünbülesi)**

Yöre _____:
Diyarbakır
Plak No:
A x 1960 - A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Felek gayet döneke, dünya ise cellad-ı müthiştir
İçinden çıkması bu müşkülâtın hayli bir iştir hayli bir iştir
Değirmen sanki yıl, ay çarkıyan birer diştir
İçinde ademoğlu bir ufak çavdare dönmüştür.
(Taksim)
Cihane geldiğim günden beri pek çok cefa gördüm
Ezildim bari zem altında bin türlü eza gördüm
Değil biganelerden, aşinalardan bela gördüm
Vücudum alemleri sıhata bildim, nare dönmüştür.

Ek 25.**KAN AKIYOR YARADAN
(Cembelli Maya)**

Yöre.....:
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Yar.....Yara'dan kan akıyor anam yara'dan...
Valla....Beni yare kavuştur yeri göğü yaradan.....
Yaradan ey.....ey.....ey.....ey.....ey.....
Taksim....
Yar.....Acı yaydı genç gönül acı yaydı...
Valla....Okun sinemi deldi yar bu nasıl acı yay'dı
Acı yay'dı anam ey.....ey.....ey.....ey.....ey.....
Taksim....
Yar.....Oyanmaz...yar uykudan oyanmaz.....
Valla....Yarimde merhamet yok
Ben yanarım o yanmaz ey.....ey.....ey.....ey.....ey.....ey

Not :THM'de Do asma kararlı bu eserdeki makama Diyarbakır dışında rastlanmamıştır.
(Arş.Hayri YOLDAŞ)

Ek 26.

**AYRILDIM GÜLÜM SENDEN
(Cembelli Maya)**

Yöre :
Diyarbakır
Plak No:
A x 1641 - B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

I

Yar.....Ayrıldım anam gülüm senden
Yar.....Saçı sümbülüm senden
Ağamın elinden elinden
Yarımın derdinden derdinden nasıl edim
(Taksim)

- 2-

Yar.....Araya dağlar düştü
Oğul.....Kesildi yolum senden
Valla.....Kesildi yolum senden zalım senden
(Taksim)

- 3-

Yar.....Ben senden ayrılamam
Valla.....Sen nasıl geçtin benden
Ağamın elinden elinden nasıl edim

Ek 27.

BÛY-İ VAHDET ALMIŞAM (Diyarbakır Divanı)

Yöre : Diyarbakır
Plak No : A x 1553-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 86

(1. Hane.....)

(serbest.....)

Bûy-i vahdet almışam bûs-i lebi peymaneden
Hangi zalim men eder ey meyden beni meyhaneden

(2. Hane.....)

(serbest.....)

Baba...Dîl şikestem mey perestem aşıkam sager bedest oğul yandım
Oğul içmişem mesti elestem nergiz-i mestaneden ey
Oğul yandım, kibar yandım, havar yandım

(3. Hane.....)

(serbest.....)

Yoldaş

Baba....Süzi hasretle yanarım her dem deruni aşıkam oğul aman aman
Oğul....Lütfü kıl bizede gel kurtar beni bu viraneden ey
Oğul yandım, kibar yandım, havar yandım

Ek 28.

CAR ATTIM

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 2184-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩=44

(Saz.....)

Ca rat tım

şe şoy na dım ca rat tım şe şoy na dım

du ba ray la yen di be ni he le be ni be

ni (saz.....) be ni can dan se ve rim

ben se ni (saz.....) yoldaş

-1-

Car attım şeş oynadım (2)
Dubarayla yendi beni
Hele beni beni beni
Candan severim ben seni

-2-

Car attım düşüşüne (2)
Mayilem kalem kaşına
Hele beni beni beni
Candan severim ben seni

Ek 29.

VALLAHİ O YARDIR

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 2462-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

♩ = 96

(Saz -----)

Val la hi o yar dır bil la hi o yar dır
Si ne min üs tün de ha la o dağ dır

(saz -----)

Ma yi yü zük fi ru ze ha ber e din ho ro za
Ho roz bu gün öt me sin yar gel miş ha ne mi ze

Val la hi o yar dır bil la hi o yar dır Yoldaş
Si ne min üs tün de ha la o dağ dır

-Bağlantı-

Vallahi o yardır billahi o yardır
Sinemin üstünde hala o dağdır

-1-

Mayi yüzük firuze
Haber edin horoza
Horoz bugün ötmesin
Yar gelmiş hanemize

-Bağlantı-

-2-

Bu dağın ötesine
Mailem yar sesine
Yarım keklik ben avcı
Düşeydim ensesine

-Bağlantı-

-3-

Diyarbakır dört yoldur
Suyu güzel hem boldur
Senden ricam bize gel
Ben içeyim sen doldur

-Bağlantı-

Ek 30.**BEN ŞEHİD-İ BADEYİM
(Nevruz Divanı)**

Yöre :
Diyarbakır
Plak No:
A x 1601- A

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Ben Şehid-i badeyim dostlar demim yad eyleyin....
Kabrimi meyhanе enkazı ile bünyad eyleyin aman aman.....
(taksim)
Ah.Ah.Kabrime kandil için bir köhne sagar vakf edin (aman)⁴
Şule-i nar-ı arakla ruhumu şad eyleyin (aman)²
(taksim)
Ah.....Neyle meyle bir alay mahbub ile her dem gelin aman aman
Bezm-i cemayini'ni kabrimde mümtad eyleyin aman ah (aman)²

Ek 31.**SANA DÎL VERDİM İSE
YIKTA HARAB ET Mİ DEDİM
(Nevruz Divan)**

Yöre :
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Sana dîl verdim ise yıкта harab et mi dedim
Narı hıcre ciğerim yakta kebab et mi dedim (şaman)
Narı hıcre ciğerim yakta kebab et mi dedim (şaman)
(Taksim)
Gelde zevk eyle afifane dedimse şana ben
Rukab bezmine gir nuş-i şarab et mi dedim (şaman)

Ek 32.

İKİ KEKLİK BİR DEREDE ÖTÜYOR

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2052-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 80

(Saz

İ ki de kek lik bir de re de

i ma nım da ö tü yor (saz.....)

yor (saz.....) Öt me de kek lik

be nim be nim der dım ar tı

yor a man i ma nım ar tı

yor (saz.....) yor (saz.....) Yoldaş

-1-

İki de keklik bir derede ötüyor (2)

Ötme de keklik benim benim derdim artıyor aman imanım artıyor (2)

-2-

Aslını da bilmem seni sorum imanımda göçerden (2)

Yüzüm de gülse kalbim ağlar gerçekten aman imanım gerçekten (2)

Ek 33.

DEDİM ADİL EFENDİM GEL KIYMA BANA

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2777-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 72

4 Giriş..

7 (Zemin girişi) Meyan girişi Yoldaş

-Giriş-

Aman.....Dedim Adil Efendim gel kıyma bana
Dedi insaf ettim geldim imana
Dedim bir busecik kerem et bana
Dedi kamaştınr gözlerin yavaş aman

-Meyan-

Aman.....Dedim adülere niçin uyarsın
Dedi bu haberi kimden duyarsın
Zalım didelerim kana boyarsın
Dedi aşık olan döker kanlı yaş li ley li ley lim haley limin

-Meyan-

Aman.....Karlı dağlar kalkmayınca aradan
Haber aldım o kaşları karadan
Ver muradım yeri göğü yaradan
Koyma beni bu hasretle öleyim ey aman

-Meyan-

Aman.....Gah-ı sefa buldu gönül ayinesi gahı keder
Hali alem böyledir böyle gelirler böyle giderler
Li ley li ley liley lim haley limin

Ek 34.

HELE YAR ZALİM YAR

Yöre : Diyarbakır
Plak No : A x 2531 - B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 96

(Saz -----)

He le yar yar yar za lim yar ha yın yar ka fir yar çap kın yar
ne ha yın sın ya rim Sa na kur ba nım yü zü nemüş ta kım
sev gi li sul ta nım ya rın ak şam siz de ben sa na me ma nım
ya rın ak şam siz de ben sa na me ma nım yoldaş

-1-

Hele yar yar yar zalim yar
Hayın yar kafir yar çapkın yar
Ne hayınsın yarım
Sana kurbanım yüzüne müştakım
Sevgili sultanım
Yarın akşam sizde
Ben sana memanım (2)

-2-

Hele yar yar yar zalim yar
Hayın yar kafir yar çapkın yar
Ne kafırsın yarım
Sana kurbanım feda olsun canım
Senin uğrunayım
Yarın akşam sizde
Ben sana memanım(2)

-3-

Hele yar yar yar zalim yar
Hayın yar kafir yar çapkın yar
Ne hayınsın yarım
Sana kurbanım yüzüne hayranım
Feda olsun canım
Yarın akşam sizde
Ben sana memanım(2)

Ek 35.

YÜKSEK MİNAREDE KANDİLLER YANAR

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1982-A
Sahibinin Sesi
Süre: ♩ = 48

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz.....)

Yük sek mi na re de

kan dil ler ya nar i ma nım ya

nar (saz.....) Kan di lin üs tü ne a nam

bül bül ler ko nar ah bül bül ler ko

nar (saz.....) nar (saz.....) Yoldaş

-1-
Yüksek minarede kandiller yanar imanım yanar (2)
Kandilin üstüne anam bülbüler konar ah bülbüler konar (2)
-2-
Herkes sevdiğine böylemi yanar imanım yanar(2)
O yarin elinden anam nere varayım ah nere varayım
Gel etme incitme güzel gine sarayım ah kadan alayım

Not:Elazığ repertuarında varyantı mevcuttur.

Not:Genç yaşta kaybettiği, sesimin varisi dediği oğlu ahmet'e ağıtı'dır

Ek 37.**KARŞIMDA DURDUN YETER
(Muhayyer Hoyrat)**

Yöre _____:
Diyarbakır
Plak No:
A x 1650 - B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Ah.....Karşımda durdun yeter
Boynumu burdun yeter zalım
Taksim....
Yar.....İster gel ister gelme
Yüzünü anam gördüm yeter zalım
Taksim....
Yar.....Senin bu ayrılığın
Bana ölümünden beter anam
Felek ey ey ey hayın ey ey ey ey...

Ek 38.**COŞKUN SULAR
NE BULANIK AKARSIN
(Muhayyer Hoyrat)**

Yöre :
Diyarbakır
Plak No:
A x 2184 - B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Ah.....Coşkun sular ne bulanık akarsın
Akıp akıp dağlar taşlar yıkarsın ey yar yar of
(Taksim)
Ah.....A güzelim ne daldadan bakarsın
Daldalanma çık aşıkâr gör beni yar of yar of

Ek 39.

**BAHAR OLUR
YEŞİLLENİR BU BAĞLAR
(Kesik Kerem)**

Yöre _____ :
Diyarbakır
Plak No :
A x 1982 - B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı :
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan :
Hayri YOLDAŞ

Bahar olur yeşillenir bu bağlar....
Bu çemenler bu çiçekler bu dağlar....
Gidin sorun dünya alem ne ağlar....
Ben ağlarım yardan ayrıldım ey....ey....ey.....
-Taksim-
Hangi bağın bağbanısan gülüsen....
Aldın aklım beni ettin deli sen....
Kırk yıl kalsa gine kendi malımsan.....
İsterem ki bir gün evvel gelesen ey.....ey..... ey...
-Taksim
Bağban oldum bir gül ektim gülşene.....
Gün vuranda gül damlası döşene.....
Güzellikte üç şey vardır nişane.....
Biri işve, biri cilve, naz ey....ey....ey....

Ek 40.

MECLİSİNDE MAYIL OLDUM BEN BİR KAŞI KARAYA

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1600-A
Sahibinin Sesi

Kimden Ahndığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩.♩. = 44

(Saz) Ma yil ol dum Ben bir ka şı ka ra ya Yok mu ta bip
fen dim var dır Mer hem e der ya ra ya Han gi der di
sem ti niz de mer hem e der ya ra ya mer hem e de
me ya na yım da ğ lar der dim var be nim çöl ler der dim
ya ra ya yok mu ta bip sem ti niz de mer hem e der
var be nim se ri mi sev da ya sa lan bir ağa be yim
ya ra ya mer hem e de ya ra ya yoldaş
var be nim bir pa şa be yim var be nim

-1-

Meclisinde mayıl oldum ben bir kaşı karaya ben bir kaşı karaya
Yok mu tabip semtinizde merhem eder yaraya merhem ede yaraya(2)
Benim bir efendim vardır merhem eder yaraya merhem eder yaraya

-Bağlantı-

Hangi derdime yanayım dağlar derdim var benim
Çöller derdim var benim
Serimi sevdaya salan bir ağabeyim var benim
Bir paşa beyim var benim

-2-

Evlerinin önüde anam kara üzüm asması kara üzüm asması
Beline kuşak kuşanmış oda acem basması oda acem basması(2)
Buralarda yar sevenler Anadolu yosması Anadolu yosması

-Bağlantı-

Hangi derdime yanayım dağlar derdim var benim
Çöller derdim var benim
Serimi sevdaya salan bir ağabeyim var benim
Bir paşa beyim var benim

Ek 41.

BEN DE YETİM (Beşiri Hoyrat)

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1600-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 90

(Saz)

(serbest giriş bölümü) Yoldaş

-1-

Anam.....Ben de yetim
Sen öksüz abom ben de yetim
Digel beşirim aman ey....
(Aranağme)

-2-

Yar.....Binmişsen anam aşk atına ey
Oğul..... Yavaş git ben de yetim aman(6)
Gel az buçuk esmerim aman şekerim aman ey ey
(Aranağme)

-3-

Yar.....Binmişsen oğul aşk atına ey
Yavaş git ben de yetim aman(6)
Gel az buçuk esmerim aman, şekerim aman ey

Ek 42.

HANGİ BAĞIN BAĞBANISAN

Yöre :Diyarbakır
Plak No: A x 1982-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 72

(Saz

2
2
b
b

Han gi ba ğın ba ğ ba nı san gü lü sen
gü lü sen al dın ak lım be ni et tin de li sen a
man (saz.....) kırk yıl kal sa yi ne ken di ma lım san
ma lım san is te rem ki bir gün ev vel ge le sin am
man (saz.....) öl düm bit tim e ri dım tu tuş tum am
man o se nin aş kın e lin den ba yıl dım am
man se sin al dım yü zü nü de gör düm a yıl dım am
man a man a.....h ah
ah..... Yoldaş
ah.....

Ek 42.

Uzun hava süresince alttan çalınır
 Ah...İkbale zeval erse ne var sende kemal var aman ey
 Ah...Mağruri kemal olmak ardınca zeval var ey
 ardından ikinci dörtlüğe girilir.

-1-

Hangi bağın bağbanısan gülüsen gülüsen
 Aldın aklım beni ettin deli sen aman (2)
 Kırk yıl kalsa yine kendi malımsan malımsan
 İsteremki bir gün evvel gelesen amman (2)

-Bağlantı-

Öldüm bittim eridim tutuşdum amman
 O senin aşkın elinden bayıldım amman
 Sesin aldım yüzünde gördüm ayıldım amman

-2-

Diyarbakır etrafında bağlar var bağlar var
 Fıtl işler yüreğimde yarem var(2)
 Sen gidersen benim başka kimim var kimim var
 İsteremki birgün evvel gelesen aman(2)

-Bağlantı-

Ek 44.

VARDIM YARIN BAHÇESİNE

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1693-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 30

Var dım ya rin bah çe si ne
Bir na ral dım ye me ye
Me ra mım nar ye me ye me de ğil
Gel dım ya ri gör me ye
Ya re bir çift sö züm var dır
U ta nı ram de me ye
Da ğ lar taş lar da ya na maz
A hu za rı ma be nim
Gi de ri sen se lam se lam söy le
Naz lı ya ri me be nim

Yoldaş

Ek 45.**DERMAN ARAMAM DİRDİME
GÖZYAŞIMI SİLMEM
(Saba Gazel)**

Yöre _____:
Diyarbakır
Plak No:
A x 1732 - A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Derman aramam derdime gözyaşımı silmem
Divane aşkımı neyim ben dahi bilmem ey ey of
(Taksim)
Emret öleyim gel sana var ise hayatım
Ah..ah..mahşerde dahi haşrolmaz yar of

Ek 45.

BAHÇEDE YEŞİL HIYAR

Yöre :Diyarbakır
Plak No :A x 2531-A
Sahibinin Sesi
Süre: ♩ 130

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz -----

1 2 Bah çe de

ye şil hı yar bo yun bo yu ma u yar Ben se ni

giz li sev dim bil me dim a lem du yar(saz) a lem du yar

na nay na nay es mer ya rim nay na nay

na nay na nay top ka kü lüm nay na nay yoldaş

-1-

Bahçede yeşil hıyar
Boyun boyuma uyar
Ben seni gizli sevdim
Bilmedim alem duyar
Nanay nanay esmer yarım nay nanay
Nanay nanay topkaküllüm nay nanay

-Bağlantı-

Nanay nanay kendi malım nay nanay
Nanay nanay esmer yarım nay nanay

-2-

Bahçalarda gül varı
Var git ellerin yarı
Sen bana yar olmazsın
Yüzüme gülme bari
Nanay nanay esmer yarım nay nanay
Nanay nanay topkaküllüm nay nanay

-Bağlantı-

Ek 47.

(Bahçede Yeşil Hıyarın arasında)
OĞUL YAR İÇERDEN
 Muhallif Hoyrat

Yöre: Diyarbakır
 K. AL. Celal GÜZELSES
 Plak No: AX2531 A

Plaktan Notaya alan
 Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 76

(Aranağme -----)

hızlanarak -----

ağırlaşarak -----

yoldaş
 (uzun hava süresince devamlı alttan çalınan saz)

-1-

Oğul bugün yar içerden ey ey ey
 Vala kes bağrımı ey ey ey yar içerden
 İçerden ey ey
 Vala gözüm kapıda kaldı ey
 Vala çıkmaz yar içerden ey ey
 Ey ey ey ey aman aman

-2-

Bahçalarda gül varı
 Var git ellerin yarı
 Sen bana yar olmazsın
 Yüzüme gülme bari

-Bağlantı-

Nanay nanay kendi malım nay nanay
 Nanay nanay esmer yarım nay nanay

Ek 48.

BİTLİS'İN YOLLARI

Yöre : Diyarbakır
Plak No : A x 2586-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: 160
♩ = 280

(Saz -----

-----) Bit li sin su la rı

so ğuk hem se rin vu rul dum si nem den ya rem

16 pek de rin Ba ğın dan bah çe den gül le ri de rin

Ka ra dır kaş la rın sır ma dan tel den ağ la rım

sız la rım ne ge lir el den Yoldaş

-1-

Bitlis'in suları soğuk hem serin (2)
Vuruldu sinemden yarem pek derin (2)
Bağından bahçeden gülleri derin (2)

-Bağlantı-

Karadır kaşların sırmadan telden }
Ağlarım sızlarım ne gelir elden } 2

-2-

Bitlis'in yolları taşır geçilmez (2)
Soğuktur suları yorgun içilmez (2)
Anadan geçilir yardan geçilmez (2)

-Bağlantı-

-3-

Bitlis'in suları durmadan akar (2)
Bitlisin halleri ciğerim yakar (2)
karşıdan görünce sinemi yakar (2)

-Bağlantı-

Ek 49.

ÇAYIN ÖTE YÜZÜNDE

Yöre: Diyarbakır
Plak No: A x 2446-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ..=48

♩

(Saz -----)

Ça yın ö te yü zün de
Çay ö nün de çağ la ram

ça yın ö te yü zün de cey la noy nar dü zün de
çay ö nün de çağ la ram i fak i... fak ağ la rım

cey la noy nar dü zün de Ben ya ri mi ta nı ram
i fak i fak ağ la rım De se ler ya rın gel miş

ben ya ri mi ta nı ram çif te ben var yü zün de
de se ler ya rın gel miş çif te kur ban bağ la ram

çif te ben var yü zün de A ğam yar değ me ba na
çif te kur ban bağ la rım " " " " " " " "

ci cim yar değ me ba na toy da vu rul mu şum sa na
pa şam yar " " " " " " " "

za tı da ben vur gu nam sa na yoldaş

Ek 50.

SUYA GİDER

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1712-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 66

(Saz -----)

Su ya gi der su tes ti si dol du rur dol du rur su dan ge lir gül ben zi ni
Annem duy sa ba bam be ni öl dü rur öl dü rur A lem de bi lir ben de sa na
sol du rur sol du rur sol du rur a man sudan ge lir gül ben zi ni
yan gi nım vur gu num tut ku numa man a lem bi lir ben o ya re
sol du rur sol du rur sol du rur a man (saz.....)
yan gi nım vur gu num tut gu numa man (saz.....)
sol du rur a man (saz.....)
tut gu num a man (saz.....)

-1-

Suya gider su testisi (doldurur 2)
Sudan gelir gül benzini (soldurur3) aman (2)
Annem duysa babam beni (öldürür2)
Alemde bilir bende sana
Yangınım vurgunum tutgunum aman
Alem bilir ben o yare
Yangınım vurgunum tutgunum aman

-2-

Suya gider su testisi (elinde2)
Sudan gelir yaş eteği (belinde3) aman (2)
Aşlını sorarsan Diyarbakır (ilinden2)
Cihan da bilir bende sana
Yangınım vurgunum tutgunum aman
Alem bilir ben o yare
Yangınım vurgunum tutgunum aman

Ek 51.**YARADAN VAR****(Muhelif Hoyrat)**

Yöre : Diyarbakır Kimden Alındığı Plak No:AX1732 –A
Celal GÜZELSES Sahibinin Sesi Plaktan Alan: Hayri YOLDAŞ

Oğul bugün yaradan var yaradan var ey ey Yeri göğü yaradan var ey eyey of
Tabip yarama değme ey ey
Bende her yara'dan var ey ey ah aman (6)

Ek 52.

(Bahçede Yeşil Hıyarın arasında)
OĞUL YAR İÇERDEN
Muhallif Hoyrat

Yöre: Diyarbakır
 K. AL. Celal GÜZELSES
 Plak No: AX2531 A

Plaktan Notaya alan
 Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 76

(Aranağme -----

hızlanarak -----

ağırlaşarak -----

yoldaş
 (uzun hava süresince devamlı alttan çalınan saz)

-1-

Oğul böğün yar içerden ey ey ey
 Vala kes bağrımı ey ey ey yar içerden
 İçerden ey ey
 Vala gözüüm kapıda kaldı ey
 Vala çıkmaz yar içerden ey ey
 Ey ey ey ey aman aman

-2-

Bahçalarda gül varı
 Var git ellerin yarı
 Sen bana yar olmazsın
 Yüzüme gülme bari

-Bağlantı-

Nanay nanay kendi malım nay nanay
 Nanay nanay esmer yarım nay nanay

Ek 53.

DALDALANIM (Muhallif Hoyrat)

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1552-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 72

(Ağırlaşarak.....)

Yoldaş

- 1-
Oğul bugün.....Daldalanım.... Yerim yok Daldalanım.....
Ben feleğe neyledim.....koymuyor daldalanım
Aman (6)
(Aranağme)
- 2-
Aman.....Ben feleğe neyledim
Bırakmaz daldalanım
Aman (6)
(Aranağme)
- 3-
Oğul bugün.....Ben feleğe neyledim
Bırakmaz daldalanım
Aman (6)
(Aranağme)

Ek 54.

OY MİLLİYE MİLLİYE

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1664-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

♩ = 72

-1-

Oy Milliye Milliye
Bakın sürme saçlıya
Yanakları güllüye

-2-

Bu gelen atlımıdır
Atlı sevdalımıdır
Her gelen yarı sorar
Yar böyle tatlımıdır
Ana ana hayranın olam

-3-

Mayi yüzük firuze
Haber edin horoza
Horoz bugün tez ötme
Yar gelmiş hanemize
Ana ana yetimin olam

-4-

Gidersen ogur olsun
Taş kaya yolun olsun
Benden başka yar sevsen
İki gözün kör olsun
Ana ana hayranın olam

-5-

Oy Milliye Milliye
Bakın sürme saçlıya
Yanakları güllüye

Ek 55.

SAZA NİYE GELMEZSEN

(Kadın Kına Havası)

Yöre: Diyarbakır

Kimden Alındığı: Celal GÜZELSES

Kaynak Kişi: Nevin GÜÇ GÜZELSES

Derleyen Notalayan: Hayri YOLDAŞ

Süre: 130

Çal dı ğın sa za mı ya nım (Saz) et ti ğin na za
mi ya nım a lım ya ri mi koy nu ma
kış ya tım güz u ya nım u ya nım
Sa za ni ye gel mez sen (Saz.....) sö ze ni ye gel
mez sen var gün düz ka rın ey le
ge ce ni ye gel mez sen mez sen Yoldaş

-I-
Çaldığın sazımı yanım
Ettiğin nazamı yanım
Alım yarimi koynuma
Kış yatım güz uyanım

-II-
Güle gider bostana
Gül doldurur fistana
Korhıyam yağmur yaga
Mantın çarşaf ıslana

-III-
Yangınam kara gözüne
Vurgunam sevdan közüne
Canımı kurban ederem
Sevdiğim bir tek sözüne

-IV-
Güle gider bahçaya
Gül doldurur bohçaya
Kim güleyi sorarsa
Benzer ondörtlük aya

(Bağlantı)
Saza niye gelmezsen
Söze niye gelmezsen
Var gündüz kârın eyle
Gece niye gelmezsen

Ek 56.

SEN GİDELİ ÜÇ GÜN KALDI BAYRAMA

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2252-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩. = 48

(Saz -----)

Sen gi de li üç gün kal dı

bay ra ma le ca nım bay ra ma

ha ca nım iş ve si dir cil ve si dir

na zı dır le ca nım

na zı dır ha ca nım Yoldaş

-1-

Sen gideli üç gün kaldı bayrama le canım bayrama ha canım
İşvesidir cilvesidir nazıdır le canım nazıdır ha canım

-2-

Sen gideli karaları geymişem le canım geymişem ha canım
Senin ugran bu başımı vermişem le canım vermişem ha canım

-3-

Evlerinin önünü gelir geçersin le canım geçersin ha canım
Kanımı kadehe koyar içersin le canım içersin ha canım

-4-

Ne beni seversin ne vaz geçersin le canım geçersin ha canım
İşvesidir cilvesidir nazıdır le canım nazıdır ha canım

Ek 57.

YENİ ÇIKMIŞ ŞEFTALİNİN HARMANI

Yöre: Diyarbakır-1938

Derl. Tar.: 29.01.1980

Süre: 120

Kimden Alındığı: Celal GÜZELSES

Kaynak Kişi, Derleyen, Notlayan:

Hayri YOLDAŞ

(Saz.....)

(.....)

Ye ni çık mış şef ta li nin har ma nı E lim de var i ma nım
Be nim sen sin bu gön lü mün der ma nı

gü zel le rin fer ma nı (Saz....) Oy na ma i ma nım sal la ma ci va nım
Oy na ma ima nım sal la ma ci va nım

Ba şım val lah sa na sev da lı (Saz.....) Yoldaş
Gön lüm bil lah sa na sev da lı

-1-

Yeni çıkmış şeftalinin harmanı -2-

Elimde var imanım güzellerin fermanı -2-

Benim sensin bu derdimin dermanı -2-

-2-

Kırklar dağı neden başın dumanlı -2-

Oynaşır balıklar diclenin suyu dalgalı -2-

Şemsilerde de yar yanına varmalı -2-

(Bağlantı)

Oynama imanım sallama civanım

Başım vallah sana sevdalı

Oynama imanım sallama civanım

Gönlüm billah sana sevdalı

Ek 58.

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2277-B
Sahibinin Sesi

ARPA ORAĞA GELDİ

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: 110

(Saz _____)

of _____

_____) Ar pa 0 ra ga gel di

oy oy oy oy oy oy zü lüf ta

ra ğa gel di oy oy oy oy oy oy

kal kın se la ma du run oy oy oy

oy oy oy naz lım o da ma gel di

oy oy oy oy oy oy oy Yoldaş

-1-

Arpa orağa geldi oy oy oy oy oy oy
 Zülûf tarağa geldi oy oy oy oy oy oy
 Kalkın selama durun oy oy oy oy oy oy
 Nazlım odama geldi oy oy oy oy oy oy

-2-

Değirmen kertli olur oy oy oy oy oy oy
 Yar seven dertli olur oy oy oy oy oy oy
 Seversen bir esmer sev oy oy oy oy oy oy
 Esmer mürvetli olur oy oy oy oy oy oy

-3-

Bahçe çiçek açınca oy oy oy oy oy oy
 Zevkü sefa olunca oy oy oy oy oy oy
 Yeşil çemen üstünde oy oy oy oy oy oy
 Oynayalım doyunca oy oy oy oy oy oy

-4-

Bahçemiz beş ağaçtan oy oy oy oy oy oy
 Sevdamız taşı baştan oy oy oy oy oy oy
 Felek fırsat verirse oy oy oy oy oy oy
 Başlayım yeni baştan oy oy oy oy oy oy

Ek 59.

BİNER PAYTONA

Yöre : Diyarbakır
Plak No : A x 2134-A
Sahibinin Sesi

Süre: 120

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz)

Bi ner pay to na gi der sey ra na
Bir mek tup yaz dım za lım o ya ra
oy za lım Göz le ri ben zer a hu mer ca na
oy za lım Dağ lar dal da dır gö züm yol da dır
oy za lım göz le ri ben zer
oy za lım se nin o ka şın
a hu mer ca na oy za lım
a lem al da dır oy za lım

Yoldaş

-1-

Biner paytona gider seyrana oy zalim (2)
Gözleri benzer ahu mercana oy zalim (2)
Bir mektup yazdım zalim o yara oy zalim(2)

-Bağlantı-

Dağlar daldadır gözüm yoldadır oy zalim
Senin o kaşın alem aldadır oy zalim

-2-

Karşıdaki dağlar duman değil meşedir(2)
Yarin yoluna gül menekşeler döşenir(2)
Yarimin kalbi pırlanta elmas şişedir(2)

-Bağlantı-

Dağlar daldadır gözüm yoldadır oy zalim
Senin o gözün alem aldadır oy zalim

Ek 60.

BİR ÇEKET İSTEREM BELİ DAR OLA

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 2052-B
Sahibinin Sesi

Süre: ♩ = 72

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz) Bir çeket is te rem be li dar o la bir çu bu ğu
Ka dir mev lam sen den bir yar is te rem ö le ne dek
ye şil bi ri al o la o yar ba na yar o la
al o la (saz.....) la (saz... .) la He le yar yar
din siz yar i man siz yar mür vet siz yar al han çe ri
gör ki be nim vur si ne me i ki yar var
bu si nem de ne ler var i ki yar (saz.....) yar
ne ler yar var

- 1- Bir çeket isterem beli dar ola(2)
Bir çubuğu yeşil biri al ola al ola(2)
Kadir mevlam senden bir yar isterem(2)
Ölene dek o yar bana yar ola yar ola(2) (Bağlantı)
- 2- Bir çeket isterem kolu yazmalı(2) Hele yar yar dinsiz yar imansız yar mürvetsiz yar (2)
El ele vermeli sahra gezmeli(2) Al hançeri vur sineme iki yar iki yar
Kadir Mevlam senden bir yar isterem (2) Görki benim bu sinemde neler var neler var(2)
Topuğu halhallı burnu hızmalı(2)

Ek 61.

ÇAY İÇİNDE KUM ÇEKER

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2699-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 268

(Saz _____)

Çay i çin de kum çe ker za lım nu re
Şim di ya nar fin dık çı za lım nu re
Vay nu re nu re nu re za lım nu re

Mor me nek şe mor çe ker ha yın nu re
Sa hi bi ne ler çe ker ha yın nu re
Vay nu re nu re nu re ha yın nu re

Yoldaş

-1-

Çay içinde kum çeker zalım nure
Mor menekşe mor çeker hayın nure
Şimdi yanar fındıkçı zalım nure
Sahibi neler çeker hayın nure

-Bağlantı-

Vay nure nure nure zalım nure
Vay nure nure nure hayın nure

-2-

Çay içinde inci var zalım nure
Sol yanımda sancı var hayın nure
Azrail canım almaz zalım nure
Uzarlarda yarım var hayın nure

-Bağlantı-

-3-

Çay içinde adalar zalım nure
Sakı getir bade ver hayın nure
Şirin canıma gelsin zalım nure
Sana gelen kadalr hayın nure

Ek 62.

DAĞDAN KESTİM DEĞENEK

Yöre _____ :
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 100

(Saz _____)

3

Dağ dan kes tim de ğe nek or ta sı be nek be nek Yoldaş
Ye ni bir yar sev mi şem es ki si ne ne ge rek

-1-

Dağdan kestim değenek
Ortası benek benek
Yeni bir yar sevmişem
Eskisine ne gerek

-2-

Dağı duman olanın
Halî yaman olanın
Gece uykusu gelmez
Yarı güzel olanın

-3-

Dağdan aldım ekini
Uçurttum eldekini
Soran gözümü sorar
Sormaz içimdekini

Ek 63.

DAĞLARA LALE DÜŞTÜ

Yöre : Diyarbakır
Plak No : A x 2358-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

-1-

Dağlara lale düştü
Güle velvele düştü
Yazığım ona geli
Yarım ellere düştü

-2-

Bağdan aldım ekini
Uçurttum eldekini
Soran gözümü sorar
Sormaz içimdekini

-3-

Dağı duman olanın
Halı yaman olanın
Gece uykusu gelmez
Yarı güzel olanın

Ek 64.

HAMAYLİ BOYNUNDAYIM

Yöre _____ :
Diyarbakır

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Yöre: ♩ = 48

(Saz _____)

Bu da ğın en se si ne

Ağ la ma ağ la ma ya rim ağ la ma

Ha may li boy nun da yım Sağ da de ğil

sol da yım dik sin me ya nın da yım

aç gö zün ya nın da yım Yoldaş

-1-

Bu dağın ensesine
Ağlama ağlama yarım ağlama
Hamayli boynundayım
Sağda değil soldayım
Diksinme yanındayım
Aç gözün yanındayım

-2-

Mailem yar sesine
Ağlama ağlama yarım ağlama
Hamayli boynundayım
Sağda değil soldayım
Diksinme yanındayım
Aç gözün yanındayım

-3-

Yarım keklik ben doğan
Ağlama ağlama yarım ağlama
Hamayli boynundayım
Sağda değil soldayım
Diksinme yanındayım
Aç gözün yanındayım

-4-

Düşeydim ensesine
Ağlama ağlama yarım ağlama
Hamayli boynundayım
Sağda değil soldayım
Diksinme yanındayım
Aç gözün yanındayım

Ek 65.

KALADAN KALAYA EKERLER DARI

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1553-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩. = 60

(Saz)

Ka la dan
Yar ba na
ka la ya e ker ler da rı
gön der miş ay vay la na rı
Ka la dan ka la ya e ker ler
Yar ba na gön der miş ay vay la
da nı E ker ler bi çer ler
na nı At ma bu daş la rı
ya rı ba ya ya nı E ker ler
ben ya ra lı yam El a lem
bi çer ler ya rı be ya rı
al giy miş ben ka ra lı yam Yoldaş

-1-

Kaladan kalaya ekerler dari
Ekerler biçerler yarı bayarı
Yar bana göndermiş ayvayla narı

-Bağlantı-

Atma bu daşları ben yaralıyam
El alem al giymiş ben karalıyam

-2-

Kaladan kalaya ekerler küncü
Ekerler biçerler bir tutam inci
Yar bana göndermiş ayva turuncu

-Bağlantı-

Atma bu daşları ben yaralıyam
El alem al giymiş ben karalıyam

Ek 66.

NARÊ ESBAP YIKIYOR

Yöre : Diyarbakır
Plak No: 17809-B
Columbia

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 92

Na re es bap yı kı yor na re kö pük teş ten ta şı yor na re
Na re nin ka şı gö zü na re ci ge ri mi ya kı yor na re

na re na re hey na re na re na re na re oy na re na re
na re na re hey na re na re na re na re oy na re na re

Yoldaş

-1-

Nare esbap yıkıyor nare
Köpük teş'ten taşıyor nare
Nare'nin kaşı gözü nare
Cigerimi yakıyor nare

Nare nare hey nare nare
Nare nare oy nare nare

-2-

Dağı duman olanın nare
Hali yaman olanın nare
Gece uykusu gelmez nare
Yari güzel olanın nare

Nare nare hey nare nare
Nare nare oy nare nare

-3-

Kebabıym közünün nare
Sürmesiyim gözünün nare
Yarime selam söyle nare
Özününüm özünün nare

Nare nare hey nare nare
Nare nare oy nare nare

-4-

Kebabı köz öldürür nare
Sürmeyi göz öldürür nare
Aşığı kılıç kesmez nare
Acı bir söz öldürür nare

Nare nare hey nare nare
Nare nare oy nare nare

Ek 67.

ODASINA VARDIM

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1526-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 66

(Saz -----)

O da sı na var dım o lur mu böy le el le rin koy nun da

mer ha me tey le el le rin koy nun da mer ha me tey le

birderdino lur sa gel ba na söy le söy le yın ah bap lar

na sıl e de yim naz lı yar dan ay rıl mı şam ne re gi de yim Yoldaş

-1-

Odasına vardım olurmu böyle
Ellerin koynunda merhamet eyle (2)
Bir derdin olursa gel bana söyle

-Bağlantı-

Söyleyin ahbaplar nasıl edeyim
Nazlı yardan ayrılmışam nere gideyim

-2-

Odasına vardım kahve pişirir
Kınalı parmaklar fincan döşürür(2)
O yarin bakışı aklım şaşırır

-Bağlantı-

-3-

Odasına vardım namaza durmuş
Kaşları gözleri kendine uymuş(2)
Sanırım karşımda bir aydır doğmuş

-Bağlantı-

Ek 68.**BÖYLE BAĞLAR
(Uşşak Maya)**

Yöre :
Diyarbakır
Plak No:
17809 (A)
Columbia

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Alan:
Hayri YOLDAŞ

Böyle bağlar anayam
Yar başını ey ey böyle bağlar ay ay
Valla kuş uçmayayan bülbül ötmez
Yıkılsın anayam böyle bağlar ey ey
Yeniden vay vay ey ey
(Taksim)
Güne düştüm anayam
Gölgeden güne düştüm ey ey
Valla felek çarkın kırılsın ey ey
Dediğin anayam güne düştüm ey ey
Yeniden vay vay ey ey

Ek 69.

SİLMEDİN GÖZYAŞINI (İbrahimi Divan)

Yöre :Diyarbakır
Plak No:A x 1526-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 66

(1. Hane.....)

(3. Hane.....)

(2. Hane.....)

Yoldaş

Ağırlaşarak.....)

1. Hane

Silmedin gözyaşını aşkın ile ağlıyanın aman aman
Vay ahvaline zalim sana bel bağlıyanın aman aman

2. Hane

Anam...
Öyle zahm açtı nigahın kılıcı sineme ki aman aman aman
Parelendi ciğeri yarelerim bağlıyanın (aman)

3. Hane

Şem'e pervaneyi yandırdığı için yanmadadır aman aman aman
Ciğeri dağlanır elbette ciğer dağlıyanın (aman)

Ek 70.

FİNCANIN ETRAFI

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 2632-A
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 48

(Saz -----)

Fin ca nın

et ra fi ye şil a man a man fin ca nın

et ra fi ye şil a man a man at ko lun

kol la rın boy num dan a şır

şır Ser ho şum di lim do la

şır a man a man A man kız ca nım kız

El et tin göz et tin

öl dür dün be ni ni Yoldaş

mah vet tin be ni ni

Ek 71.

DENİZALTI HORASAN

Yöre :Diyarbakır
Plak No:AX 1668
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

♩-104

(Saz.....-.)

De niz al tı ho ra san ha le he le he le he le

nin na lar (Saz) a ra be ni bu la san

he le yar he le yar nin na lar Gün düz ha ya

lan ge tir he le he le he le he le nin na lar

ge ce düş te gö re sen he le yar he le yar

22 nin na lar Yoldaş

-1-

Deniz altı Horasan (hele) ninnalar
Ara beni bulasan (hele yar) ninnalar
Gündüz hayalan getir (hele) ninnalar
Gece düşte göresen (hele yar) ninnalar

-2-

Böğün ayın üçüdür (hele) ninnalar
Gimne bostan içidir (hele yar) ninnalar
Dudakların bal şeker (hele) ninnalar
Dilin badem içidir (hele yar) ninnalar

-3-

Deniz ortası mildir (hele) ninnalar
Seni söyleten dildir (hala yar) ninnalar
Bir sen söyle birde ben (hele) ninnalar
Bakalım dertli kimdir (hele yar) ninnalar

Ek 72.

Yöre :Diyarbakır
Plak:No:AX1528-A
Sahibinin Sesi

AĞLAMA YAR AĞLAMA

Kimden Alındığı
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ :86

(Saz.....)

5

9

Ağ la ma yar ağ la ma a nam ma yi yaz ma bağ la ma

13

Ma yi yaz ma tez so lar a nam ci ğe ri mi dağ la ma (Saz...)

17

Ma yi yaz ma tez so lar a nam ci ğe ri mi dağ la ma (Saz.)

Yoldaş

-1-

Ağlama yar ağlama anam
Mayi yazma bağlama
Mayi yazma tez solar anam
Ciğerimi dağlama

-2-

Elmada al olaydım anam
Selvide dal olaydım
Bana göre yarmi yok anam
İstedim sen olaydın

-3-

Elma al olanda gel anam
Ayva nar olanda gel
Hasta düştüm gelmedin anam
Bari can verende gel

Ek 73.

SU İÇTİM UDUM UDUM

Yöre :Diyarbakır
Plak No :A x 1693 - B
Sahibinin Sesi
Süre: ♩ = 48

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz -----)

1 2 Su iç tim u

dum u dum gel be nim naz lı du dum

Dün ya gü zel ke sil se sen sin be nim

u mu dum A ğa ya rim nen ni nen ni

Pa şa ya rim nen ni nen ni

do la kol la rın at boy nu ma Yar de li kan

Şe ker li bal

lı (saz_) ah el ma ya nak lı (saz_) a man

Yoldaş

-1-

Su içtim udum udum
Gel benim nazlı dudum
Dünya güzel kesilse
Sensin benim umudum

-Bağlantı-

Ağa yarim nenni nenni
Paşa yarim nenni nenni
Dola kolların at boynuma
Yar delikanlı ah şekerli ballı
Aman elma yanaklı

-2-

Su içmem destiden
Sensin beni mest eden
Akıbeti hayr olsun
Senide bana dost eden

-Bağlantı-

-3-

Bu su böyle akmasın
Kenarını yıkmasın
Bu göz hovarda gözü
Bu göz böyle bakmasın

-Bağlantı-

Ek 74.

SÜRME BENİ (Arazbar)

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1664-B
Sahibinin Sesi

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

Süre: ♩ = 60

(Ara nağme -----

(1. Hane)

I-Oğul anam..... Sürme beni oğul çek gözen sürme beni

1.Hane sazı çalınır

II-Oğul kul oldum kapan geldim valla kerem et sürme beni
Felek ey ey ey ey ey ey ey

(3.Hane) Yoldaş

III-Oğul ben senin hayranınam yar gel etme üzme beni
Felek ey ey ey ey ey ey ey

1.Hane sazı tekrar çalınır

IV-Oğul anam valla ben senin hayranınam
Oğul gel etme ey üzme beni
Felek ey ey ey ey ey ey ey

Ek 75.

ATEŞLİ RÜHLARIN YAKTI ŞU GÖNLÜMÜ

Yöre : Diyarbakır
Plak No: A x 1732 - A
Sahibinin Sesi
Süre: 110

Kimden Alındığı:
Celal GÜZELSES
Plaktan Notaya Alan:
Hayri YOLDAŞ

(Saz -----)

A teş li ruh la rın

yak tı şu gön lü mü el a man

pek ya man her za man bir gü zel

e la man pek ya man

her za man bir gü zel yoldaş

-1-

Ateşli ruhların yaktı şu gönlümü (2)
El aman pek yaman her zaman bir güzel (2)

-2-

Bezmime lütfedip gel beyim bir gece (2)
Korkma ben söylemem kimseye duymasın (2)

-3-

Nice ben sevmiyim kimsede varıdır (2)
Böyle kaş böyle göz böyle eda kimde var (2)

Not:Eserin 1 ve 3. dördlüğü Erkek
2. dördlüğü Bayan tarafından karşılıklı okunur.

Celal güzelses hakkında arkadaşlarıyla ve yakından tanıyan dostları ile yapılan röportajlar;

Güzelses'i en yakından tanınmış olan musiki arkadaşı İpekçi, "Bir gün bana kemanını hediye etti. Piyasadaki değeri olan parayı hediye mukabilinden zorla kabul ettirince çok duygulanmıştı. Her sabah iş yerime uğrardı. Bir sabah kahvaltı ederken esnaftan bir komşumuz çekine çekine kulağıma: Çocuğumun sünnet düğünü olacak. Celâl Bey'e söyleseniz gelir mi? dedi. Ben Celâl Bey'e söyleyemedim, O bir şeyler sezinlenmişti. Bana döndü:

- Ne var? dedi.

Kendisine durumu izâh ettim. Hatır için mevlide geleceğini ifade etti. Mevlid sonrası ev sahibinin bana gizlice verdiği zarfı zorla kabul ettirdim. Celâl Bey, çok yokluğa katlandı, gururluydu," biçiminde bir hatırasını naklederken, cemiyetten ayrılma durumunu da Hüsnü İpekçi şu şekilde anlattı¹³¹

Celal Bey'den kopup cemiyetten ayrılanlar içinde "Yıldız Kulübü" ne gitmiş olanlar arasında ben de vardım. Sadık Özbek, Tarık Çıkıntaş' ın ağzından mektup yazarak "Musikisi Tarık kadar değil. Nota musiki bilmezsın. Bizimle isim yaptın varsa işte meydan işte şeytan" demişti. Mektubu aldı ve güldü, "Cemiyeti 1943'te kuran benim, yetişen orada yetişti.

Cemiyetten ayrılanlar arasında bulunan Tarık Çıkıntaş, daha sonra Celâl Bey'e haber gönderir. Güzelses ile İpekçi arasında geçen konuşma, İpekçinin anlatımıyla:

"Bana, "Yavrum sütün temizdir." dedi. Ben "Sen nasıl gittin?" diye sorduğunu anladım. Tarık'ı aldım. Bitlis'e gideceğimiz gün, Mardin kapı Karakolu yanındaki kahvehanede, önünde kahvaltılık bir şeyler... Bizi bekliyor. Tarık elini öptü. "Ben onlardan dargın değilim" dedi. Kahvaltı sonrası Bitlis konserine gittik."

Hüsnü İpekçi, Hasan Cezravi hususunda da "Hasan Cezravî kendisini ziyarete geldiğinde haber vermişti. İşim olduğu için gidememiştim. Sonra Celâl Bey bana üç günlük ziyareti ve sohbeti anlatmıştı." biçiminde özetledi.¹³²

Celâl Güzelses'in tenkit edilen bir yönü, musikisini sadece Türkçeyle icra etmesidir. Hüsnü İpekçi, Bitlis'teki konserinde bu isteği kıramayan Güzelses'in kısa bir parça söylemesiyle "yer yerinden oynadı" ifadesini kullanmaktadır. Celâl Güzelses'in Türkçe beraberinde Arapça ve Farsça musiki eserlerini de icra ettiğini belirten İpekçi,

¹³¹Abakay, a.g.e.,s.104.

¹³²Abakay, a.g.e.,s.104.

bugüne kadar bilinmeyen bir yönünü de görüşmemizin birinde açıkladı: "1951 yılındaydı. Ankara'dayız. Ramanlı Sait, Recep Azizoğlu, Siverekli Ali Karahan ve Konya Cihanbeyli'den bir Milletvekili, Doğu Gecesi tertip etmiş. On dört vilâyetten çağrılanlar var: Malatyalı Fahri, Urfalı Cemil Cankat, Adnan Menderes, başbakandı. Ancak Halk evinde konser yapılabilir. Özel izin alınarak, Ankara Halkevi Salonunda Doğu Konseri yapıldı.

Hayık Aşçı, ben ve Celâl Bey sonra misafir olarak Gar Gazinosu ve Bomonti salonuna götürüldük. Celâl Bey, Ramanlı Sait'in evinde ısrar üzerine, Mem u Zin'i baştan sona kadar söyledi. Ağlayanlar, hüzünlenenler vardı..."¹³³

Celâl Güzelses, kendisiyle yapılan röportajda cemiyetin kapatılması üzerinde durmak istemez. Bu sebeple açıklamalarda bulunmayarak "Bu güne kadarki cemiyetin faaliyetini de takdirinize bırakıyorum." demektedir.

Güzelses' in musikiye canlılık getirdiği Diyarbakır'da cemiyetin kapatılmasının sebeplerini İpekçi' den dinleyelim:

Cemiyetimize Belediyece verilen Özel yardım kesildi. Gece saat dokuzdan sonra çalışmamız yasaklanmak istendi. Bize gelen yardımlar kesilince Celâl Bey ayrıldı.

Bu yardımlar "Su, elektrik, kışlık odun" olmak üzere üç kalemden oluşmaktaydı. Biz saat on birden ikiye kadar çalışıyorduk. Fakat "Çevredekiler rahatsız oluyor." denilerek çalışmalarımız engellendi. Celâl Bey, buna çok kızdı. Celâl Güzelses'in musikiye meyyal olan öğrencileriyle, arkadaşları ile ilişkisini sorduğumuzda alınan cevap ilginçti:

Musiki cemiyetinde baba şefkati gösterirdi: Musiki konserlerimizde elinden geleni yapardı. Güzelses'in yakın arkadaşlarından Naci Balıkçı, gönderdiği mektuplarda konserlere hangi şartlar altında gittiklerinden bahseder.

İpekçiye yurtdışı konserlerini soruyorum:

-Hiç yurtdışı konser vermeyi düşündünüz mü?

-Suriye'ye gidemedik. Gitmiş olsaydık orda da plâk dolduracaktık.

İpekçiyle gelenek hâline gelmiş Anma Gecelerine söz gelmekte:

-Anma Geceleri istenilene ulaşımı sağlıyor mu?

-Anma Geceleri'ni pek sevmedim. Sanki birbirilerine iltifat için konuşmacılar çağrılmakta. Misalen 1994 yılındakine katılmadım. 1995 Şubatında yapılanda siz de bulunuyordunuz. Celâl Bey için bilen de bilmeyen de konuşuyor. Ben buna şaşırıp

¹³³Abakay, a.g.e.,s.104.

kaldım.

Telgrafhane sokakta bulunan geçmişî yansıtan Nargileciler Kahvehanesinden işletme sahibi Bekir Erdeme Celâl beyin kişiliği üzerine soru soruyorum:

-Siz onu yakından görenlerdensiniz...

-Biz Kemal Karanın Eski Borsa Hanında kendisine çay verirdik, ta 1956'lara kadar. O zamanın terbiyesiyle kendisiyle konuşmamıza imkân yoktu. Arkadaşları da Abdülkadir Cizreli, Mevlüt Efendi ve Sedat Beydi.

Güzelses, kendisine verilen "Şark Bülbülü" ünvanı İpekçiye şu şekilde anlatmış: "Mecliste yirmi dört kişi vardı. İki kişi "Dicle Bülbülü" yirmi iki kişi de "Şark Bülbülü" dedi. "Şark "Bülbülü" oy çoğunluğuyla kabul edildi."

Celâl Güzelses'in yaşantısında derin izler bırakan bir olay da Güzelses'in yerini alacak oğlu Ahmed'in ölümüdür. İpekçiye, Güzelses'in röportajında geçen ifadelerini okuyunca "Ahmet, bizimle bazen konserlere de katılırdı. Sesi mükemmeldi." diyerek Güzelses ailesinin bu geleneği devam ettiremediğini ifade etti.

Emekli müftü Kamil Yalçın'la Ankara'da yaptığımız görüşmede, 1947-1948 senesine ait bir konserini izlerken hissettiği tasavvufî âhengi belirterek, Güzelses'in zaman zaman Erzurum'a gelip, hoparlörle ilanlar sonrası, Lâle Bey Camii Şerifinde mevlût okuttuğunu ve çok şahsı etkilediğini, görev yaptığı Erzurum'daki intibaları arasında anlattı.

Araştırmamızın başlangıcında görüşüp fikrini aldığım Zübeyir Abakay, 1946 yılına ait bir anısında Güzelses'in ilginç yönüne değindi: "Alem" denilen köşk eğlencelerini biliyorduk. Bir sebebe binaen Abdulkadir Ozbay'ın bulunduğu âlemi engellemek istedik. Sonradan "Celâl Güzelses" olduğunu öğrendiğimiz şahıs, bize maksadımızı sordu. Açıkladık. Sadece "Kışlalar Doldu Bugün" mayasını okudu. Yanında sivil bir komutanın olduğunu anlamıştık. Bizi bu şekilde suç işlemekten alı koymuştu".

Araştırmamızın başlangıcında görüşüp fikrini aldığım Zübeyir Abakay, 1946 yılına ait bir anısında Güzelses'in ilginç yönüne değindi: "Alem" denilen köşk eğlencelerini biliyorduk. Bir sebebe binaen Abdulkadir Ozbay'ın bulunduğu âlemi engellemek istedik. Sonradan "Celâl Güzelses" olduğunu öğrendiğimiz şahıs, bize maksadımızı sordu. Açıkladık. Sadece "Kışlalar Doldu Bugün" mayasını okudu. Yanında sivil bir komutanın olduğunu anlamıştık. Bizi bu şekilde suç işlemekten alı koymuştu".

Celal GÜZELSES'in Türkülerinin ve Uzun Havalarının Dökümü

Celal Güzelses' in değişik usuller ve makamlarda bestelemiş olduğu 75 eserinin notaları günümüze kadar ulaşmıştır. Bu eserlerin dökümü ve dizinleri aşağıda tabloda verilmiştir.

Celal Güzelses Türküleri ve Uzun Havaları		
Eser sırası	Eser adı	Makamı
1	Çoşkun Sular Bulandırır	Acem Aşiran
2	Tek Başıma Kalsam Şah-i Devrana Kul olmam	Acem Aşiran Gazel
3	Arkadaşlar Benim Derdim Yegindir	Hicaz
4	Bu Dere Buz Bağlamış	Hicaz
5	Esmer Türküsü	Hicaz
6	Esti Baharın Nesimi	Hicaz
7	O yarimin Damından Hoplayamadım	Hicaz
8	Abdonun Mezarı (Ağıt)	Hicaz
9	Bugün Ben Yari Gördüm(Şirvani Arazbar	Hicaz
10	Aldı Zihri-i Tığine (Şirvani Gazel)	Hicaz
11	Eyvanda Yatan Oğlan	Hüseyni
12	Karanfilsin Tarçınsın	Hüseyni
13	Karpuz Getir Yiyeyim	Hüseyni
14	Mardin Kapı Şen Olur	Hüseyni
15	Üç Kardeşlik Gettik Geyik Avına	Hüseyni
16	Bir Güzel ki On Yaşına Girince	Hüseyni
17	Az Kaldı Bayram Ola	Hüseyni
18	Bülbülün Kanadı Sarı	Hüseyni
19	El Ele Ver Gidah Pirothanaya	Hüseyni
20	Evlerinin Önü Kavak	Hüseyni
21	Deli Gönül	Hüseyni
22	Düşmüdür Hayalmidir (MAYA)	Hüseyni
23	Karmı Yağmış Diyarbakır Dağına (MAYA)	Hüseyni

24	Felek Gayet Dönek Dünya ise Celladı Müthiştir	Hüseyni
25	Kan Akıyor Yaradan(Cembelli Maya)	Hüseyni
26	Ayrıldım Gülüm Senden	Hüseyni
27	Buy-ı Vahdet Almışam(Diyarbakır Divanı)	Hüseyni
28	Car Attım	Hüseyni
29	Vallahi O Yardır	Hüzzam
30	Ben Şehid-i Badeyim(Nevruz Divan)	Hüzzam
31	Sana Dil Verdim İse Yıkta Harab Etmi Dedim	Hüzzam
32	İki Keklik Bir Derede Ötüyor	Karcıgar
33	Dedim Adil Efendim Gel Kıyma Bana	Muhayyer
34	Hele Yar Zalim Yar	Muhayyer
35	Yüksek Minarede Kandiller Yanar	Muhayyer
36	Garibem bu Vatanda(Muhayyer Hoyrat)	Muhayyer
37	Kalemi Taşta Koydun(Muhayyer Hoyrat)	Muhayyer
38	Kara Gözler(Muhayyer Hoyrat)	Muhayyer
39	Karşımda Durdun Yeter(Muhayyer Hoyrat)	Muhayyer
40	Çoşkun Sular Ne Bulanık Akarsın(Muhayyer Hoyrat)	Muhayyer
41	Bahar Olur Yeşillenir Bu Bağlar(Kesik kerem	Nikriz
42	Meclisinde Mayıl Oldum Ben Bir Kaşı Karaya	Rast
43	Bende Yetim(Beşiri Hoyrat)	Rast
44	Hangi Bağın Bağbanısan	Saba
45	Vardım Yarın Bahçesine	Saba
46	Derman Aramam Derdime Göz Yaşımı Silmem(GAZEL)	Saba
47	Bahçede Yeşil Hıyar	Segah
48	Oğul Yar İçerden	Segah
49	Bitlis'in Yolları	Segah
50	Çayın Öte Yüzünde	Segah
51	Suya Gider	Segah
52	Yaradan Var(Muhalif Hoyrat)	Segah
53	Daldalanım(Muhalif Hoyrat)	Segah
54	Oy Milliye Milliye	Uşşak
55	Saza Niye Gelmezsen	Uşşak

56	Sen Gideli Üç Gün Kaldı Bayrama	Uşşak
57	Yeni Çıkmış Şeftalinin Harmanı	Uşşak
58	Arpa Orağa Geldi	Uşşak
59	Biner Paytona	Uşşak
60	Bir Ceket İsterem Beli Dar Ola	Uşşak
61	Çay İçinde Kum Çeker	Uşşak
62	Dağdan Kestim Değenek	Uşşak
63	Dağlara Lale Düştü	Uşşak
64	Hamayli Boynundayım	Uşşak
65	Kaladan Kalaya Ekerler Darı	Uşşak
66	Nare Esbap Yıkıyor	Uşşak
67	Odasına Vardım	Uşşak
68	Böyle Bağlar(Uşşak Maya)	Uşşak
69	Silmedin Gözyaşını(İbrahimi Divan)	Uşşak
70	Fincanın Etrafı	Uşşak
71	Deniz Altı Horasan	Uşşak
72	Ağlama Yar Ağlama	Uşşak
73	Su İçtim Udum Udum	Uşşak
74	Sürme Beni(Arazbar)	Zavil
75	Ateşli Ruhların Yaktı Şu Gönlümü	Zavil

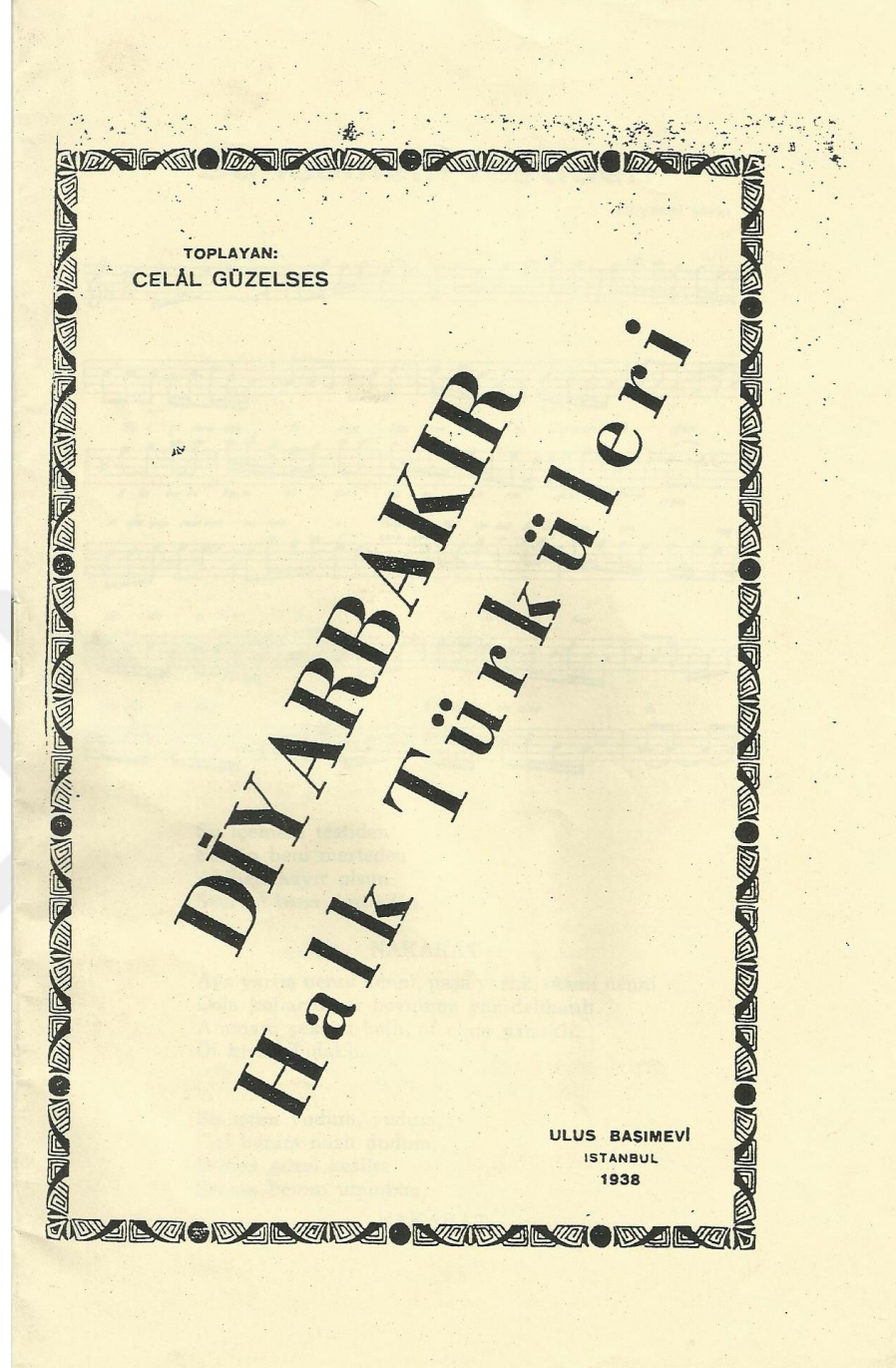
RESİMLER

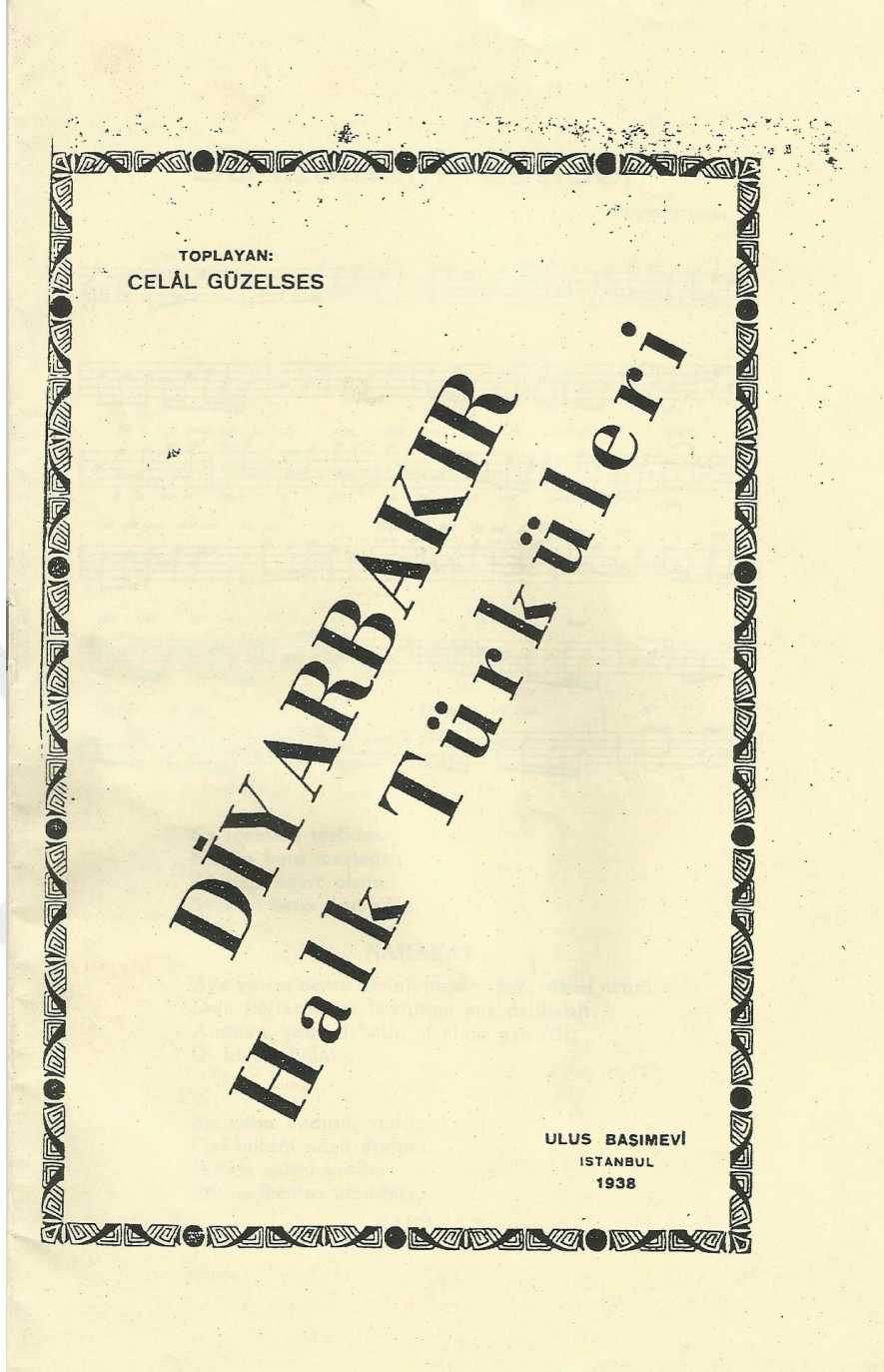

Celal Güzelses, Diyarbakır Halk Evi İcra Komitesi'yle birarada

İlk Radyo Evi açılışında Babam Celal Güzelses
ve arkadaşları tarafından verilen ilk program

Diyarbakır Halk Musiki Cemiyeti tarafından yapılan prog

محرم محمد

فدوه عی شکره محمد صالح فرار طاعت نایب بنی احمد سلم
 آنکه طاعت سوز و ده هفتا نایب باز در طاعت نایب
 ویتاید بنوایی یا نایب دور و ده اولد فر احمد محرم
 محمد و نام و صاب سوز و ده و ده اولد فر احمد محرم
 سوز و ده اختیار اختیار بنوایی بنوایی بنوایی بنوایی
 محمد و ده اولد فر محمد محرم ۱۵/۲/۵۵
 جلال کوزلی

آدی صری آدی
 فدوه عی محمد صالح نایب
 ۱۵/۲/۵۵

فدوه عی صالح نایب کوچه بر قادی ساد
 صوبه نقده نو محمدی صوبه
 نایب عی یا او محمدی عی
 عی صی زهد و تقوی الله

Celâl Güzelses'in Şeyh Muhammed Şükrü Efendiye Yazdığı Mektup ve Şeyh
 Muhammed Şükrü Efendinin Mektuba Cevabı

محرم محمد

فدوه عی شکره محمد صالح فرار طاعت نایب بنی احمد سلم
 آنکه طاعت سوز و ده هفتا نایب باز در طاعت نایب
 ویتاید بنوایی یا نایب دور و ده اولدیرن احمد محمد
 محمد و نام و صاب سوز و ده و ده اولدیرن احمد محمد
 سوز و ده اختیار اختیار بنوایی بنوایی محمد احمد
 محمد و ده اولدیرن محمد محمد ۱۵/۲/۵۵
 جلال کوزلی

آدی صری آدی
 فدوه عی محمد صالح نایب
 ۱۵/۲/۵۵

فدوه عی صالح نایب کوهی بر فانی ساد
 صوبه نقده نوحه عی صولایی
 نایب عی یا اوحد عی آدی
 عی صی زکریا و تقوی الله

Celâl Güzelses'in Şeyh Muhammed Şükrü Efendiye Yazdığı Mektup ve Şeyh
 Muhammed Şükrü Efendinin Mektuba Cevabı

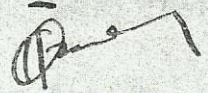
T. C.
DIYARBAKIR VİLÂYETİ
MEKTUBİ KALEMİ

Sayı :...298
617 Nazım Önen Ve Arkadaşlarına
Belediye Reisi

D.bakırda kurmak istediğiniz (Halk Musiki cemiyeti) hakkındaki dilekçenizle buna bağlı nizamname tetkik edildi. Gerek cemiyet müessislerinin umumî ve hususi durumları ve gerekse nizamname münderecatında cemiyetler kanununun hükümlerine menâfi bir hal mevcut olmadığı usulen emniyet müdürlüğüne yapılan tetkikattan anlaşılmaş olmakla cemiyetin kurulmasına vilâyetçe müsaade ve nizamnamesi tasdik edilmiştir. Gaye dahilinde mesainize devam ve faaliyetinizi rica eder başarılar dilerim.

2- Halk musiki cemiyeti müessislerine ve Emniyet müdürlüğüne yazılmıştır. 18/6/943

Vali
Cevat Ökmen

C.

SAHİBİNİN SESİ

VAHRAM GESAR VE ORTAKLARI

SAHİBİNİN SESİ
KELVINATOR
MARKONI
SPARTON
ELEKTROLÜKS
İNSULITE
SKANDIA

İstiklal Caddesi, 302, Beyoğlu - İstanbul

SİCİLİ TİCARET: 12483

Telegr.: KEUPEK
Telefon: 44934

İSTANBUL, 19 Temmuz 1948

Bay Celâl Güzelses
Özel İdare Yazı İşleri Mümeyyizi
Diyarbakır

Bugün elimize geçen tarihsiz mektubunuza karşılıktır.

Plaklarınızı ekseriya İstanbul'da geçirdiğiniz mezuniyetiniz esnasında doldurulmakta olduğunu tabi hatırlarsınız. Son mektubumuzda bildirdiğimiz gibi bundan böyle her sene plak imlâ edileceğine göre bu kerre 2 plak için yalnız 400.- Lira masraf ilâve etmenin bizim için çok ağır olacağını takdir edersiniz.

Her iki tarafın da menfaatlarını göz önüne tutarak şu şekli daha münasip bulduk:

Masraflar size ait olmak üzere beher iki yüzlü plak için vergi dahil (10) on kuruş ve ileride tahakkuk edecek hakkı sanat hesaplarına mahsuben 200.- Lira avans verilmesi.

İntihap edeceğimiz fevkalâde eserlerinizle neticeden memnun olacağınıza emin olduğumuzu bildirir, İstanbul'da fazla vakit kaybetmemeniz için hareketinizin telle bildirileceğini ilâve eder, cevabınıza intizaran, saygılarımızı sunarız.

VAHRAM GESAR ve ORTAKLARI

Muhterem Amucem

Kahveci, ölen Muhammed Salih'in mezar taşına, tarihi yani ebced hesabıyla iki satırlık mevzûn bir tarih yazdırılmasını benden rica ettiler. Bu işi yapacak durumda olmadığım için Muhterem Amucemin nâm u hesabına söz verdim ve zât-i âlinizden bu zahmeti ihtiyâr etmenizi rica eder, muhterem ellerinizden hürmetle öperim. Kıymetli Amucem.

15.3.951
Celâl Güzelses
imza

Adı Soyadı

Kahveci Muhammed Salih Narin

Ölüm Tarihi

28.10.950

*Kahveci Salih Narin göçdi bu fâni dünyadan
Son nefeste Tevhid-i Bari-i ikrâr eyledi
Tarihi hicri binüçyüz yetmiş idi ol zemân
Ömrünü hep zühd ü tekva ile imrâr eyledi*

Celâl Güzelses'in Şeyh Muhammed Şükrü Efendi'ye yazdığı mektup ve mektubun altına düşülen tarih.

SAHİBİNİN SESİ

VAHRAM GESAR ve ORTAKLARI

İstiklal Caddesi, 302, Beyoğlu - İstanbul

Telgraf. : KEUPEK

Telefon : 44944

SAHİBİNİN SESİ
KELVINATOR
MARKONI
R O N D 8B/BC
ELEKTROLÜKS
INSULITE
SKANDIA
P E N T A

SİCİLİ TİCARET : 12483

İSTANBUL, 14 Şubat 1955

Bay Celâl Güzelses
Şark Bülbulu
Diyarbakır

30.1.1955 tarihli mektubunuza cevaptır.

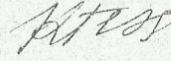
Ses alma ameliyesinden sonra hem madde yokluğu

dolayısıyla fabrika çalışmadı, ve dolayısıyla gerek yeni gerek eski plak-
lar tab olunmadı. Binşehşy plak satışı da olmadığından henüz nezdimiz-
de bir hesabınız yoktur.

Ocak ayında tab edilen eski plakların hakkı telif
ve hakkı sanat aidatı ise ilk fırsatta tarafınıza gönderilecektir.

Keyfiyeti bildirir, bilvesile derin saygılarımızı
sunarız.

VAHRAM GESAR ve ORTAKLARI

COLUMBIA GENEL DEPOSU

MARSEL BLUMENTAL

Cod. Bentley's
A. B. C. 5th
Sicil No. 23319
Telgr. JULBLUMENTAL
Telefon: 2 0 4 7 4

İstanbul, 22/9/1950
Kahramanmaraş Han 3 ncu Kat 8
POSTA KUTUSU: 532

Güzelsiz
Bay Celal ~~Marşal~~
Diyarbakır

Maşsus salam eder, mübarek Bayrağınızı tebrik eder, sıhhat
lar temenni ederim.

Sizi müteadid defalarda Bay Şerifte aradım ne sizi ne de
Bay Şerifi görmek nasıplı oldum. Şimdi ansızın hareket ettiğinizi teessürler
le haber aldım. Bu iş beni hasta ettiğini söylersem inanmanızı rica ederim.
Sizi bir hanende değil ciddi bir dost gibi telakı eder ve diğer arkadaşla
ra gösterdikçe teveccühden fazla muhakkak ki sizi daha fazla hürmet ederim
çünkü siz bir efendisiniz. Bu söylediklerim riya değil bir hakikatdır buna
itimad etmenizizi rica ederim.

Şimdi gelelim işe. Siz benden ayrılırken beni teselli ettiniz
ve emin olarak beni ayrıldınız. Şimdi hareket ettiğinizi görünce adeta

ÖZ GEÇMİŞ

04- 04- 1974 yılında Sivas’da doğdum. İlk, Orta ve Lise eğitimimi tamamladıktan sonra, 1997 yılında Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuarı’nın Temel Bilimler Bölümünü kazandım. Lisans Eğitimimi tamamladıktan sonra 2004 yılında Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarında Öğretim Görevlisi olarak göreve başladım, Türk Müziği Solfej Nazariyatı, Makamsal Geçki ve Meslek Çalgısı Ud derslerine girdim. TRT Diyarbakır Bölge Müdürlüğünde Akit Sanatçı şef statüsünde TSM ve THM alanlarında birçok programlarda görevlerde bulundum. Şu anda Cumhuriyet Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında Öğretim Görevlisi olarak görevime devam etmekteyim.

